

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, vuorotteluvapaalakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia ja toimeentulotuesta annettua lakia.

Työttömyysturvalain säännöksiä, jotka koskevat työnhakijan yritystoiminnan ja opintojen vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta, selkeytettäisiin. Muutos vaikuttaisi erityisesti siihen, millä edellytyksillä yritystoiminta ja opinnot voidaan työttömyysturvajärjestelmässä katsoa lopetetuiksi.

Alle 25-vuotiaiden ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten olisi työttömyysaikaisen työttömyysturvoikeuden säilyttääkseen haettava tutkintoon johtavaan ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen kevään haussa. Velvollisuudesta hakeutua työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä koulutuk-

seen syksyn yhteishaussa luovuttaisiin. Säännöksissä otettaisiin paremmin huomioon nuoren yksilöllinen tilanne.

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on poissa työllistymistä edistävästä palvelusta ilman pätevää syytä. Poissaolojen seuranta yksinkertaistettaisiin.

Niin sanotusta ryhmälomautusmenettelystä luovuttaisiin ja kaikkien lomautettujen tulisi työttömyysetuutta saadakseen rekisteröityä henkilökohtaisesti työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Työnhakijaksi ilmoittautumismenettelyä kehitettäisiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
Yrittäjät.....	5
Opintojen päätoimisuus ja päätyminen	7
Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi.....	7
Työmarkkinoilta poissaolo	8
Ammatillista koulutusta vailla olevat alle 25-vuotiaat nuoret.....	8
Työmarkkinatuen odotusaika	9
Poissaolo työllistymistä edistävästä palveluista	9
Työttömyysetuuden maksaminen kuntouttavan työtoiminnan ajalta	9
Lomautus ja sääeste.....	9
2.2 Nykytilan arviointi	10
Yrittäjät.....	10
Opintojen päätoimisuus ja päätyminen	11
Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi.....	12
Työmarkkinoilta poissaolo	13
Ammatillista koulutusta vailla olevat alle 25-vuotiaat nuoret.....	13
Poissaolo työllistymistä edistävästä palveluista.....	14
Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut lomautustilanteissa ja lomautetun oikeus työttömyysetuuteen	15
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	16
Yrittäjät.....	16
Opintojen päätoimisuus kokonaisharkinnan perusteella	17
Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi.....	18
Työmarkkinoilta poissaolo	18
Ammatillista koulutusta vailla olevat alle 25-vuotiaat nuoret.....	18
Poissaolo työllistymistä edistävästä palveluista.....	19
Työttömyysetuuden maksaminen kuntouttavan työtoiminnan ajalta	19
Lomautetun oikeus työttömyysetuuteen.....	19
Ehdotettujen muutosten toimeenpano	20
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	20
4.1 Taloudelliset vaikutukset	20
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	23
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	24
5 ASIAN VALMISTELU	25
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	25
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	26
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	28
1.1 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	28

1 luku	Yleiset säännökset.....	28
2 luku	Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset.....	28
2 a luku	Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely.....	36
3 luku	Etuuden saamisen yleiset rajoitukset	36
7 luku	Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset	36
8 luku	Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset	36
10 luku	Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset	37
11 luku	Toimeenpanoa koskevat säädökset	37
14 luku	Erinäisiä säännöksiä.....	37
1.2	Lakiehdotukset 2 - 4.....	38
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	38
3	VOIMAANTULO.....	38
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	38
	LAKIEHDOTUKSET	41
	1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	41
	2. Laki vuorotteluvapaalain 9 §:n muuttamisesta	50
	3. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	51
	4. Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	52
	LIITE	53
	RINNAKKAISTEKSTIT	53
	1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	53
	2. Laki vuorotteluvapaalain 9 §:n muuttamisesta	77
	3. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	78
	4. Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta.....	79

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan hallitus jatkaa yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä. Tavoitteena on poistaa yrittäjien ja palkansaajien sosiaaliturvan perusteettomat erot, tukea yrittäjyyttä sekä helpottaa yrittäjien perheen ja työn yhteensovittamista. Tähän liittyen tavoitteena on hallituksen ohjelman mukaan selkeyttää liiketoiminnan keskeytysmahdollisuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti keväällä 2011 kolmikantaisen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää freelancer-verokortilla työskentelevien aseman selkeyttämistä sekä yritystoiminnan keskeyttämistä ja lopettamista koskevan sääntelyn joustavoittamista. Työryhmä esitti muun muassa työttömyysturvalain (1290/2002) yritystoimintaa koskevien säännösten muuttamista siten, että yritystoiminnan keskeyttämistä koskevat säännökset kumottaisiin. Työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi, että henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt tai yritystoiminta on lopetettu. Työryhmä esitti myös työttömyysturvalain yritystoimintaa koskevien säännösten selkeyttämistä kokonaisuudessaan.

Tässä hallituksen esityksessä esitetään toteutettavaksi ne työryhmän esitykset, jotka liittyvät yrittäjän työttömyysturvan työvoimapolitiittisiin edellytyksiin. Työttömyysturvajärjestelmään liittyy myös työttömien toimeentuloturvaan liittyviä edellytyksiä, joiden yksinkertaistamista valmistellaan erikseen sosiaali- ja terveysministeriön johdolla. Yrittäjien osalta toimeentuloturvaan liittyviä edellytyksiä ovat esimerkiksi yritysomaisuuden myyntivoiton jaksotus ja kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatavien tulojen huomiointi.

Yliopisto-opiskelijalle voidaan maksaa työttömyysetuutta hänen keskeytettyään opintonsa vähintään vuoden ajaksi. Tämä säännös kumottaisiin. Apulaisoikeuskansleri

on katsonut kanteluasiaan antamassaan päätöksessä, että työ- ja elinkeinoministeriön tulee arvioida, toteutuuko eri oppilaitoksissa opiskelevien yhdenvertainen kohtelu, kun muissa kuin yliopistossa opiskelevien on lähtökohtaisesti valmistuttava tai erottava oppilaitoksesta työttömyysetuutta saadakseen.

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin päätoimisten opintojen päättymisestä. Opintojen katsomisesta päätoimiseksi kokonaisuuskannan perusteella luovuttaisiin.

Oppilaitosten opiskelijavalintoihin liittyen hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus arvioi niin sanotun pakkohaun vaikutukset. Arvioinnin tekemiseksi työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö tilasivat tutkimuksen nuorten työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevasta yhteishakuvelvollisuudesta (Nuorten työmarkkinatuki-oikeus ja koulutukseen hakeutuminen; Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevan kouluttautumisvelvoitteen arviointitutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 3/2012).

Nuorten velvollisuus hakeutua koulutukseen työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä liittyy hallituksen ohjelman mukaisen nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2011 työryhmän nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi. Työryhmä antoi väliraporttinsa maaliskuussa 2012 (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013; TEM raportteja 8/2012). Työryhmä esitti nuorten yhteishakuvelvollisuutta koskevan tutkimuksen perusteella, että velvollisuudesta hakea ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen syksyn yhteishaussa työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä luovuttaisiin. Lisäksi työryhmä esitti työttömyysturvalain muuttamista siten, että nuoren henkilöön liittyviä seikkoja otettaisiin nykyistä paremmin huomioon koulutukseen hakeutumisesta arvioitaessa.

Työttömyysturvalaissa on säädetty työnhakijoiden työllistymistä edistävistä palveluista

poissaolojen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta vuoden 2010 alusta lukien. Yksittäisten poissaolojen seurannasta aiheutuu työ- ja elinkeinotoimistoille ja Kansaneläkelaitokselle merkittävästi hallinnollista työtä. Tätä seurantaa yksinkertaistettaisiin.

Lomautettujen ja irtisanottujen määrän kasvaessa työllisyystilanteen selvästi huonontuessa erityisesti työttömyyskassojen käsittelyajat pitkittyvät. Niin sanotusta ryhmälomautusmenettelystä luopuminen yksinkertaistaisi ja mahdollisesti nopeuttaisi lomautettujen työttömyysetuuden maksatusta. Jotta työ- ja elinkeinotoimistojen ruuhkautumiselta vältyttäisiin, mahdollisuutta rekisteröityä työnhakijaksi verkkopalvelussa kehitettäisiin. Ryhmälomautusmenettelystä luopuminen vähentäisi työnantajien hallinnollista taakkaa.

Kokonaisuudessaan työttömyysturvalakiin esitettyjen muutosten tavoitteena on yksinkertaistaa työttömyysturvajärjestelmää. Työnhakijan kannalta yksinkertaistaminen näkyisi etuuden nopeampana maksatuksena sekä hakijan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeytyksenä. Työ- ja elinkeinotoimiston kontrollitehtävien vähentyminen vapauttaisi toimistojen resursseja työvoimapolvelujen tarjoamiseen.

Esitys liittyy myös valtioneuvoston 31 päivänä toukokuuta 2012 tekemään periaatepäätökseen työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman tarjonnan turvaamiseksi. Työttömyysturvasäännösten yksinkertaistaminen edistäisi periaatepäätöksen toimeenpanoa mahdollistamalla työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresurssien siirtämisen työttömyysturvaan liittyvistä tehtävistä työvoima- ja yrityspalvelujen toimeenpanoon. Työttömyysturvatehtävistä vapautuvilla resursseilla voitaisiin tukea periaatepäätökseen sisältyvän työstä työhön-periaatteen toimeenpanoa ja koko työvoimapotentialin saamista käyttöön.

Nuorten työttömyysturvaan esitettävillä muutoksilla tuettaisiin nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa. Nuorten ja yliopistopiskelijoiden työttömyysturvaan esitettävillä muutoksilla pyritään myös nopeuttamaan opintojen aloittamista ja suorittamista, mikä puolestaan tukisi tavoitetta pidentää työuria.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yrittäjät

Yrittäjäksi katsotaan työttömyysturvalain mukaan henkilö, joka on velvollinen ottamaan päätöintään varten yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen vakuutuksen. Apurahansaajaa ei kuitenkaan aina pidetä yrittäjänä, vaikka heidät vakuutetaankin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesti. Yrittäjäksi katsotaan myös yrityksen osaomistaja. Ratkaisevaa on tältä osin henkilön asema yrityksessä sekä henkilön oma ja hänen perheenjäsentensä omistusosuus tai muu määräysvalta yrityksessä. Osaomistajaksi katsominen edellyttää lisäksi aina, että henkilö työskentelee tai on työskennellyt yrityksessä.

Omassa työssä työllistymistä ei ole määritelty. Käytännössä omassa työssä työllistymisellä tarkoitetaan työtä, jota tehdään olematta työ- tai virkasuhteessa tai toimimatta oman tai perheen omistuksessa tai määräysvallassa olevan yrityksen lukuun.

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään. Henkilön katsotaan työllistyneen yrittäjänä tai omassa työssä päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilön työssäolon perusteella tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yritystoiminnasta tai omasta työstä saatavilla tuloilla tai niiden puuttumisella ei ole vaikutusta arvioitaessa, työllistyykö henkilö pää- vai sivutoimisesti.

Työttömyysturvalaissa säädetään, että yritystoiminta voidaan katsoa aloitetuksi aikaisintaan varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan aloittamisesta, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Yritystoiminnan aloittamisajankohdasta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä

(1111/2008). Jos yritystoiminnan valmisteluun liittyy poikkeuksellisen työllistäviä työvaiheita, toiminta on katsottava aloitetuksi jo ennen varsinaisen tuotannollisen toiminnan alkamista. Kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:ssä tarkoitettu yritystoiminta on katsottava aloitetuksi viimeistään päivänä, jona mainitussa pykälässä tarkoitettu ilmoituksesta on tehty merkintä kaupparekisteriin, jollei yrittäjä muuta näytä.

Työttömyysturvalain mukaan päätoimisesti yritystoiminnassa työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta todistettavasti on lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta on katsottava lopetetuksi konkurssiin asettamisella tai siinä aiemmin työllistyneen henkilön työkyvyn alennuttua olennaisesti tai kun muutoin on ilmeistä, ettei sitä enää jatketa. Yritystoiminta katsotaan todistettavasti keskeytyneeksi, kun yhtiön selvitystilän tai yhtiön purkamista koskevan sopimuksen taikka ammatinharjoittajan tekemien ilmoitusten ja toimenpiteiden perusteella on pääteltävissä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on keskeytetty.

Yritystoiminnan lopettamisesta ja keskeyttämisestä on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Asetuksen mukaan yritystoiminta on lähtökohtaisesti katsottava lopetetuksi, kun tuomioistuimien velallisen tai velkojan aloitteesta tehnyt päätöksen konkurssiin asettamisesta, osakeyhtiö tai osuuskunta on asetettu selvitystilaan, muun yhtiön kuin osakeyhtiön purkamisesta on tehty kaikkien yhtiömiesten kesken sopimus, kun viranomaisen antaman todistuksen perusteella on ilmeistä, ettei yhtiön toimintaa jatketa taikka kun ammatinharjoittaja on luopunut yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta eläkevakuutuksesta ja muista yritystoimintaan tavanomaisesti liittyvistä vakuutuksista, tehnyt toiminnan lopettamisesta ilmoitukset vero- ja muille viranomaisille sekä luopunut yritystoiminnassa käyttämistään toimitiloista.

Konkurssia lukuun ottamatta yritystoiminnan lopettaminen edellyttää lisäksi, että yritystoimintaan liittyvästä vaihto- ja käyttöomaisuudesta on luovuttu tai siitä on tehty

myyntivoiton jaksottamiseksi etuuden maksajalle myyntivoittolaskelma. Jos vaihto- ja käyttöomaisuudesta ei ole luovuttu tai myyntivoittolaskelmaa ei ole esitetty, yritystoiminnan katsotaan keskeytyneen.

Yritystoiminnan lopettamista tai vähintään neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos henkilöä on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä tai yritystoimintaa on luonnonolosuhteista johtuen pidettävä kausiluonteisena.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on. Lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta luki- en ollut yhteensä enempää kuin yksi ulkopuolinen työntekijä kerrallaan palveluksessaan.

Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota on keskimäärin mahdollista harjoittaa yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan vuodessa. Lisäksi edellytetään, ettei kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatu tuloa turvaa eikä ole tarkoitettu turvaamaan ympäri- vuotista toimeentuloa.

Jos kyse on yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen oikeudesta työttömyysetuuteen, yritystoiminnan lopettamista tai vähintään neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä myöskään silloin, kun henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista eli se on kestänyt yhteensä enintään kuusi kuukautta, henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta tai henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritystoiminnan olennaisuutta osoittava työtulon määrä.

Yrittäjän perheenjäsentä koskevien poikkeusten soveltamisen edellytyksenä on, että henkilöllä itsellään ei ole eikä kahden edellisen vuoden aikana ole ollut vähintään 15 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta eikä

muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä. Yritystoiminnan pysyväsluonteisen heikentymisen osalta edellytetään lisäksi, ettei yrityksessä työskentele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä.

Päätoiminen työllistyminen yrittäjänä voi päättyä myös siten, ettei henkilö enää täytä työttömyysturvalaissa säädettyä yrittäjän määritelmää. Lisäksi aiemmin päätoimisesti harjoitettu yritystoiminta tai omassa työssä työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilö on ollut vähintään 10 kuukautta kyseiseen yritystoimintaan liittymättömässä kokoaikatyössä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Päätoimisesti omassa työssään työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, kun työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muuten on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa tai työllistymistä pidetään sivutoimisena edellisessä kappaleessa kerrotulla tavalla.

Opintojen päätoimisuus ja päättyminen

Työttömyysturvalain mukaan päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätoimisen opiskelun lomajaksoja. Päätoimisina pidetään opintoja, joiden tavoitteena on alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen, sekä lukio-opintoja, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia. Sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan aina päätoimisiksi opinnoiksi. Ammatillisia ja muita kuin edellä mainittuja opintoja pidetään päätoimisina, kun niiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti, tai jollei opintojen laajuutta ole määritelty opintopisteinä tai -viikkoina, kun opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Opintojen voidaan katsoa olevan päätoimisia myös kokonaisharkinnan perusteella. Henkilön aloittamaa muuta kuin edellä tarkoitettua opiskelua pidetään päätoimisena opiskeluna, jos opintojen vaatima työmäärä,

ottaen huomioon opintojen opetussuunnitelman mukainen laajuus, opiskelun sitovuus, henkilön aikaisempi työssäolo ja aiemmin hankkima koulutus, on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin.

Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa. Käytännössä opinnot päättyvät yleensä tutkinnon tai muun opintokokonaisuuden suorittamiseen tai oppilaitoksesta eroamiseen.

Jos henkilö osallistuu näyttökokeeseen suoritettuaan valmentavan koulutuksen, häntä pidetään päätoimisena opiskelijana näyttökokeeseen asti. Henkilöä, joka on suorittanut lukion oppimäärän mutta jatkaa ylioppilastutkinnon suorittamista, pidetään päätoimisena opiskelijana seuraaviin mahdollisiin ylioppilaskirjoituksiin asti.

Työttömyysturvalaissa säädetään muutoin päätoimisena pidettävien opintojen katsomisesta sivutoimiseksi työssäolon perusteella. Työnhakijaa ei pidetä päätoimisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella on ilmeistä, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi

Opiskeluoikeus yliopistossa on periaatteessa ollut ikuinen, eikä yliopistosta eroamisesta säädetä lainsäädännössä. Työttömyysturvalaissa säädetään, että yliopisto-opiskelijaa, joka on keskeyttänyt opintonsa vähintään vuoden ajaksi, ei keskeytysaikana pidetä päätoimisena opiskelijana. Säännöksen tarkoituksena on turvata yliopisto-opiskelijalle, joka todellisuudessa on päättänyt opintonsa, mahdollisuus päästä työttömyysetuuden piiriin, vaikka hän ei ole suorittanut tutkintoa.

Opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi osoitetaan pääsääntöisesti yliopiston antamalla todistuksella. Keskeytyksen alkamispäivä on aikaisintaan se päivä, jolloin henkilö on pyytänyt keskeyttämistodistusta yliopistolta.

Työttömyysetuutta voidaan maksaa myös niin sanotun tosiasiallisen keskeytyksen pe-

rusteella. Opinnot voidaan katsoa tosiasiallisesti keskeytyneiksi, jos työnhakijalla ei ole opintosuorituksia viimeisten viiden vuoden ajalta, hän ei ole ollut läsnä olevana opiskelijana viimeisen vuoden aikana eikä muutoinkaan ole jatkamassa opintojaan.

Työmarkkinatukea hakevalla ammatillista koulutusta vailla olevalla alle 25-vuotiaalla nuorella ei ole oikeutta työttömyysetuuteen yliopisto-opintojen keskeyttämisen perusteella. Vakuutus oikeuden ratkaisukäytännön mukaan säännöstä ei sovelleta myöskään liseniaatin- tai tohtorin tutkintoa suorittaviin opiskelijoihin, mutta yliopiston heille kirjoittama todistus opintojen keskeyttämisestä on muutoin katsottu riittäväksi selvitykseksi työttömyysetuuden saamiseksi.

Työmarkkinoilta poissaolo

Työttömyysetuutta maksetaan 60 päivän korvauksettoman määräajan jälkeen työnhakijalle, joka on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana ollut työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen.

Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloeseen luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut muussa työllistymistä edistävässä palvelussa kuin kuntouttavassa työtoiminnassa tai ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Päteviä syitä työmarkkinoilta poissaololle ovat sairaus, laitoshoido, kuntoutus, asevelvollisuus, siviilipalvelus, vapausrangaistus, opinnot, apurahakausi, lapsen syntymä, alle kouluikäisen lapsen hoito, vammaisen tai vanhuksen hoito ja muu näihin verrattava syy.

Ammatillista koulutusta vailla olevat alle 25-vuotiaat nuoret

Työttömyysetuutta ei milloinkaan makseta henkilölle, joka ei ole täyttänyt 17 vuotta. Työmarkkinatukea voidaan maksaa 17-vuotiaille ammattikouluttamattomille nuorille vain työllistymistä edistävään palveluun osal-

listumisen ajalta, ei passiiviselta työttömyysajalta.

Työttömyysturvalain mukaan 18 - 24 -vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella on oikeus työmarkkinatukeen myös passiiviselta työttömyysajalta, jos hänelle ei ole aktiivisesta työhausta ja koulutukseen hakeutumisesta huolimatta kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai työllistymistä edistävää palvelua. Työmarkkinatuki-oikeuden säilyminen edellyttää, että nuori hakeutuu soveltuvaan tutkintoon johtavaan koulutukseen sekä kevään että syksyn yhteishauissa.

Yhteishakuvelvollisuuden täyttämiseksi nuoren tulee hakeutua vähintään kolmeen tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen, jonka pohjakoulutusvaatimukset ja mahdolliset muut opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Hakuvaihtoehtoista yksi voi olla yhteishaun ulkopuolista tutkintoon johtavaa koulutusta, jollaisena työttömyysturvajärjestelmässä pidetään myös esimerkiksi yliopisto-opiskelua. Jos nuori on suorittanut vain peruskoulun, yksi hakuvaihtoehtoista voi olla lukio.

Yhteishakuvelvollisuuden laiminlyönnistä sekä työstä ja koulutuksesta eroamisesta tai kieltäytymisestä asetetaan viiden kuukauden työssäolovelvoite, samoin työharjoittelusta, työkokeilusta tai yhdistetystä työ- ja koulutuskokeilusta kieltäytymisestä tai niiden keskeyttämisestä. Työssäolovelvoitetta ei aseteta, jos yhteishakuvelvollisuuden laiminlyönnille tai työstä tai palvelusta kieltäytymiselle tai eroamiselle on ollut pätevä syy.

Työssäolovelvoite tarkoittaa sitä, että nuorella ei ole oikeutta työttömyyden aikaiseen työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut viisi kuukautta työssäoloeseen luettavassa työssä, työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa, työharjoittelussa tai työkokeilussa. Oikeus työmarkkinatukeen alkaa uudestaan myös nuoren suoritettua ammatillisen tutkinnon ja muiden edellytysten täytyessä viimeistään hänen täytettyään 25 vuotta.

Työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta nuorella on kuntouttavaa työtoimintaa lukuun ottamatta oikeus työmarkkinatukeen viiden kuukauden työssäolovelvoitteen estämättä. Yhteishakuvelvollisuus on voimassa myös esimerkiksi työhar-

joittelun aikana. Jos työharjoittelun aikana tulee asetettavaksi esimerkiksi viiden kuukauden työssäolovelvoite, työmarkkinatukea ei voida maksaa työharjoittelun loppuajalta.

Työmarkkinatuen odotusaika

Työmarkkinatukea maksetaan vasta viiden kuukauden odotusajan jälkeen työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt työssäoloehdotusta eikä ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusaika alkaa työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä, korvauksettoman määräajan päättymisestä tai työssäolovelvoitteen täyttymisestä lukien.

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityttyään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin kuntouttavaan työtoimintaan. Odotusajasta vähennetään aika, jona työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltävien kahden vuoden aikana ollut edellä mainitulla tavalla työmarkkinoilla.

Odotusaikaan ei lueta aikaa, jonka työnhakija on ollut työmarkkinoilla päätoimisen opiskelun tai siihen liittyvän lomajakson tai eri oppilaitosten välisen lomajakson taikka korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen aikana.

Poissaolo työllistymistä edistävistä palveluista

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palvelujen aikana niiltä päiviltä, joina hän ei osallistu palveluun, ellei poissaolo johdu työkyvyttömyydestä, kerrallaan enintään neljän työpäivän ajalta alle 10-vuotiaan lapsen sairaudesta taikka työhaastattelusta tai muusta tähän rinnastettavasta työllistymiseen liittyvästä syystä. Poissaolon syystä riippumatta poissaolopäivältä ei makseta ylläpitokorvausta.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittisen lausunnon poissaolon vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työ- ja elinkeinotoimisto saa tiedon työnhakijan poissaolosta joko hakijalta itseltään, työllistymistä edistävän palvelun järjestäjältä tai työttömyysetuuden maksajalta. Tarvittaessa työnhakijaa kuullaan ennen työvoimapolitiittisen lausunnon antamista.

Työnhakijan yksittäisiä poissaoloja ei seurata työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa, työttömyysetuudella tuetuissa työnhakijan omaehtoisissa opinnoissa eikä maahanmuuttajan omaehtoisissa opinnoissa.

Työttömyysetuuden maksaminen kuntouttavan työtoiminnan ajalta

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työnhakijalle voidaan maksaa työttömyysetuutta, vaikka hänellä ei ole oikeutta etuuteen työttömänä ollessaan, jos se johtuu korvauksettomasta määräajasta, työttömyysetuuden omavastuuajasta tai työmarkkinatuen tarveharkinnasta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työnhakijalle, jolla on voimassa oleva työssäolovelvoite, ammatilliseen koulutukseen liittyvä rajoitus tai jolle on asetettu työmarkkinatuen odotusaika, ei voida maksaa työttömyysetuutta.

Lomautus ja sääeste

Työsopimuslain (55/2001) mukaan työnantajan on ilmoitettava lomauttamisesta työntekijälle henkilökohtaisesti viimeistään 14 päivää ennen lomautuksen alkamista. Ilmoituksessa on mainittava lomautuksen peruste, sen alkamisaika ja kesto tai arvioitu kesto. Työntekijän pyynnöstä työnantajan on annettava lomautuksesta kirjallinen todistus, josta käyvät ilmi ainakin lomautuksen syy, alkamisaika sekä sen kesto tai arvioitu kesto. Työnantaja ei ole velvollinen antamaan erillistä lomautustodistusta, jos hän on antanut kirjallisen lomautusilmoituksen josta edellä mainitut seikat käyvät ilmi.

Työsopimuslain mukaan lomautuksen kohdistuessa vähintään 10 työntekijään työnantajan on ilmoitettava lomautuksesta myös työvoimaviranomaiselle, paitsi jos hänellä on muun lain perusteella vastaava velvollisuus.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaan työnantajan työ- ja elinkeinotoimistolle tekemä työsopimuslain

mukainen ryhmälomautusilmoitus vähintään 10 työntekijän lomauttamisesta katsotaan näiden henkilöiden kohdalla työnhakijaksi rekisteröitymiseksi.

Työttömyysturvalain mukaan ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai työaikaa lyhentämällä, ja lomautus koskee vähintään 10 työntekijää. Lisäksi ryhmälomautettuina pidetään 65 vuotta täyttäneitä työttömyysetuuden hakijoita sekä työntekijöitä, joiden työteko on estynyt sääesteen takia. Työttömyysturvalaissa ryhmälomautettujen joukko on määritelty osin suppeammaksi ja osin laajemmaksi kuin työsopimuksissa ja julkisesta työvoimapaalvelusta annetuissa laissa.

Työttömyysturvalain mukaan työttömyysetuutta voidaan maksaa myös sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin henkilö täyttää 65 vuotta, jos hän on tullut lomautetuksi tai hänen työtekonsa on estynyt lomautukseen rinnastettavan syyn tai sellaisen työtaistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa. Samoin työttömyysetuutta voidaan maksaa 65 vuotta täyttäneelle henkilön työn suorittamisen estyessä sääesteen takia. Työttömyysetuus voidaan edellä mainituissa tilanteissa myöntää enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta.

Työ- ja elinkeinotoimistolle tehtävän ryhmälomautusilmoituksen lisäksi työnantaja tekee työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle tarkistusilmoituksen, jossa ilmoitetaan muun muassa kunkin työntekijän toteutunut lomautusaika. Ilmoitus tehdään erikseen kullekin työttömyyskassalle sen jäsenistä. Kansaneläkelaitoksen osalta ilmoitus tehdään erikseen kunkin työntekijän kotipaikan Kansaneläkelaitoksen toimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa ryhmälomautetuista työvoimapolitiittisen lausunnon vain työmarkkinoilla olon estymisestä sekä yritystoiminnan ja opintojen vaikutuksesta oikeuteen saada etuutta.

Sääesteellä tarkoitetaan työttömyysturvalain mukaan työsuhteessa rakennus- ja metsälalla tapahtuvan työn suorittamisen estymistä, joka johtuu yksinomaan ja välittömästi pakkasesta ja jonka johdosta työnantajalla ei

ole työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista palkanmaksuvelvollisuutta.

2.2 Nykytilan arviointi

Yrittäjät

Työttömyysturvalain ja työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen säännökset, jotka koskevat yritystoiminnan ja oman työn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta, muodostavat osittain melko vaikeasti tulkitettavan kokonaisuuden. Säännöskokonaisuutta voitaisiin selkeyttää kokoamalla säännökset työttömyysturvalakiin. Valtioneuvoston asetuksessa on lisäksi säännöksiä, joiden osalta on tulkinnanvaraista, tulisiko niiden työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavina olla lain tasolla.

Keskeisimmät sisällölliset haasteet yritystoimintaa koskevien säännösten osalta liittyvät muuttuvien työnteon muotojen huomioimiseen, yritystoiminnan päättymisen edellytyksiin sekä yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen asemaan.

Työtä tehdään yhä useammin muussa kuin työsuhteessa. Työttömyysturvajärjestelmän ei tulisi asettaa työnteon erilaisia muotoja perusteettomasti eri asemaan sen perusteella, onko kyse palkansaajana, yrittäjänä vai omassa työssä työllistymisestä. Työntekijä ei aina voi itse tosiasiallisesti vaikuttaa siihen, tekeekö hän työsuorituksen työ- vai toimeksiantosuhteessa. Erityisesti tämä koskee henkilön työskentelyä luovien alojen tehtävissä.

Työttömyysturvalain nykyisten säännösten mukaan henkilön tehtyä työn työsuhteessa tai toimeksiantosuhteessa perustamatta yritystä hänellä on muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen työ- tai toimeksiantosuhteen päätyttyä. Jos sama työ olisi tehty yrityksen lukuun, työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi pääsääntöisesti koko yritystoiminnan lopettamista tai keskeyttämistä vähintään neljäksi kuukaudeksi. Esimerkiksi palkansaajaan rinnastettavalle yrittäjälle voidaan kuitenkin maksaa työttömyysetuutta heti toimeksiannon päätyttyä.

Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmä on melko tiukka. Henkilön katsomi-

nen palkansaajaan rinnastettavaksi yrittäjäksi edellyttää muun muassa, ettei toimeksiantajia pääsääntöisesti ole useampia kuin yksi. Määritelmä voi johtaa työnhakijoiden perusteetomasti erilaiseen kohteluun työttömyysetuuden saamisessa toimeksiantosuhteen päätyttyä riippuen siitä, onko työ tehty työ- tai virkasuhteessa, yrityksen lukuun vai toimeksiantosuhteessa perustamatta yritystä. Työnhakijoiden yhdenvertaisuutta voitaisiin parantaa laajentamalla palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmää.

Määritelmän muuttaminen siten, että palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä voisi olla useampia toimeksiantajia, vaikuttaisi henkilön halukkuuteen ja mahdollisuuksiin ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa markkinoida omaa osaamistaan ja pyrkiä saamaan uusia toimeksiantoja.

Yritystoiminnan keskeytymisessä halutaan pitää avoimna mahdollisuus jatkaa samaa yritystoimintaa myöhemmin. Samaan lopputulokseen voitaisiin kuitenkin päästä muuttamalla yritystoiminnan lopettamiseen liittyviä edellytyksiä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työttömyysturvalaissa säädettäisiin ainoastaan yritystoiminnan lopettamisesta. Tämä yksinkertaistaisi merkittävästi työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä yritystoimintaa lopetettaessa.

Yritystoiminnan lopettaminen edellyttää yleensä vaihto- ja käyttöomaisuudesta luopumista tai myyntivoittolaskelman jättämistä työttömyysetuuden maksajalle. Käytännössä yritystoimintaa harjoittanut henkilö osoittaa tältä osin yritystoiminnan lopettamisen jättämällä myyntivoittolaskelman. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty, että laskelman jättämisellä on merkitystä työttömyysetuuden työvoimapolitiisena edellytyksenä myös silloin, kun työttömyysetuuden maksaja ei tarvitse laskelmaa myyntivoiton jaksottamiseksi. Tarpeettoman laskelman vastaanottaminen ja siitä työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle annettava kuitti tai muu selvitys on työttömyysetuuden maksajan näkökulmasta merkityksetön toimi.

Työttömyysturvalain ja valtioneuvoston työttömyysetuuden työvoimapolitiisista edellytyksistä antaman asetuksen soveltamiskäytäntö ei ole yhtenäistä sen osalta, mistä alkaen yritystoiminta katsotaan lopetetuksi,

si, jos työnhakija jättää myyntivoittolaskelman yritystoiminnan keskeytysaikana. Osa työ- ja elinkeinotoimistoista katsoo, että yritystoiminta on lopetettu laskelman jättöpäivänä, jos muut lopettamiseen liittyvät toimet on tehty jo aiemmin. Soveltamiskäytäntö on perusteltu ottaen huomioon, että työnhakijaa on kyseiseen päivään asti pidetty päätoimisena yrittäjänä ja hänellä olisi esimerkiksi ollut yrittäjyyden perusteella pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja osa työ- ja elinkeinotoimistoista on soveltanut säännöksiä siten, että työnhakijan jätettyä myyntivoittolaskelman työttömyysetuuden maksajalle yritystoiminta on katsottu takautuvasti lopetetuksi siitä päivästä lukien, jona viimeinen muu lopettamiseen liittyvä toimi on tehty. Koska työnhakijaa on pidetty keskeytysaikana päätoimisena yrittäjänä, hänelle ei ole keskeytysaikana tarjottu työ- ja elinkeinotoimiston palveluja.

Myyntivoittolaskelmaan liittyvien ongelmien takia laskelman jättämisestä voitaisiin luopua työttömyysetuuden työvoimapolitiisena edellytyksenä. Samalla työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä voitaisiin selkeyttää siten, ettei työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi yrityksen vaihto- ja käyttöomaisuudesta luopumista.

Yrittäjän perheenjäsen voi työllistyä perheyrittäjänsä siten, että häntä pidetään työntekijän asemassa olevana ja hänestä muun muassa maksetaan palkansaajan vakuutusmaksut. Voimassa olevassa työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä on säädetty yrittäjän perheenjäsenen oikeudesta työttömyysetuuteen perheenjäsenen työn loppuessa kokonaan. Perheenjäsenellä ei kuitenkaan ole oikeutta etuuteen, jos hänen työnsä päättyy tilapäisesti yrityksen lomauttaessa työntekijöitä. Lomautusaikana yrittäjän perheenjäsen on siten eri asemassa kuin yrityksen muut työntekijät. Perheenjäsenen asemaa voitaisiin parantaa säätämällä hänen oikeudestaan työttömyysetuuteen lomautusaikana.

Opintojen päätoimisuus ja päättyminen

Käytännössä opinnot katsotaan kokonaisuutensa perusteella päätoimisiksi tilanteissa, joissa opintojen laajuus on lähellä työttö-

myysturvalaissa säädettyä päätoimisuuden rajaa ja opiskelu esimerkiksi tapahtuu päivällä ja hakija ilmoittaa, ettei ole opintojen vuoksi käytettävissä kokoaikatyöhön. Työnhakijan antamasta selvityksestä sekä aiemmasta koulutus- ja työhistoriasta riippuen kokonaisharkinnan tulos voi olla samoissa opinnoissa eri työnhakijoilla erilainen.

Työ- ja elinkeinotoimisto katsoo vain harvoin opintojen olevan kokonaisharkinnan perusteella päätoimisia. Vuosina 2008–2010 annettiin yhteensä noin 21 000 työvoimapolitiittista lausuntoa päätoimisesta opiskelusta. Näistä arviolta noin 300 annettiin kokonaisharkinnan perusteella.

Opintojen pitäminen päätoimisena niiden todisteelliseen päättämiseen asti voi johtaa työnhakijan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Erityisesti tämä koskee näyttökokeisiin osallistuvia työnhakijoita. Työnhakijan suorittama näyttökokeeseen valmistavat opinnot päätoimisesti opiskellen hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen näytön suorittamista. Työnhakija ei kuitenkaan aina voi vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti näyttökoe voidaan järjestää. Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen näyttökoea myöskään silloin, kun näyttökokeeseen valmistava koulutus on järjestetty työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena.

Näyttökokeeseen osallistuminen ei tosiasiallisesti estä työnhakijaa ottamasta vastaan kokoaikatyötä valmistavan koulutuksen päätyttyä. Ongelma voitaisiin ratkaista tarkentamalla opintojen päättymistä koskevia työttömyysturvalain säännöksiä.

Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi

Yliopistolaissa (558/2009) ei säädetä opiskelijan mahdollisuudesta erota yliopistosta omasta aloitteestaan. Yliopistoilla on kuitenkin ollut käytäntönä, että opiskelija voi luopua opinto-oikeudestaan tekemällä asiasta yliopistolle kirjallisen ilmoituksen. Opinto-oikeudesta luopumisen jälkeen opiskelu-oikeuden palautuminen edellyttää normaalin opiskelijahakumenettelyn kautta tapahtuvaa opiskelupaikan saamista. Jotta yliopistojen käytännöt opinto-oikeudesta luopumisesta olisivat yhdenmukaisia, opetusministeriö lä-

hetti yliopistoille asiaa koskevan kirjeen syksyllä 2006 (13/504/2006). Kirjeessä ohjeistettiin yliopistoja muun muassa opiskelijan tekemän luopumisilmoituksen vaikutuksista. Opinto-oikeudesta luopuminen on työttömyysturvajärjestelmässä katsottu yliopistosta eroamiseksi, toisin sanoen henkilö on voinut saada työttömyysetuutta täyttäessään muut etuuden saamisen edellytykset.

Apulaisoikeuskansleri on arvioinut työttömyysturvalain säännöstä yliopisto-opintojen keskeyttämisestä antamassaan kanteluratkaisussa (OKV/1688/1/2008; 7.4.2010). Apulaisoikeuskansleri katsoi, että yliopisto-opiskelijoiden opiskelun keskeyttämisestä koskevan säännöksen tarkoitus, tosiasiallisen tasa-arvon luominen työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin on ollut aikanaan hyväksyttävä. Säännöksellä ei ole tarkoitettu syrjiä muita korkeakouluopiskelijoita, eikä säännöksellä ole myöskään ollut tällaista vaikutusta. Apulaisoikeuskansleri katsoi, että perustuslaissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta järjestää perustoimeentulo yliopisto-opiskelijoille ei ole voitu järjestää samoin kuin muiden korkeakouluopiskelijoiden kohdalla ainakaan ennen vuotta 2006. Tämän vuoksi järjestelyä ei ole voitu pitää perustuslaissa tarkoitettuna syrjintänä.

Koska yliopisto-opiskelijan luopuminen opinto-oikeudesta merkitsee käytännössä opilaitoksesta eroamista, yliopisto-opiskelijoiden asema on opetusministeriön yliopistoille vuonna 2006 antaman ohjeistuksen myötä rinnastunut muihin korkeakouluopiskelijoihin. Apulaisoikeuskansleri toteaa, että tässä tilanteessa tulisi arvioida, onko työttömyysturvalain yliopisto-opiskelijoita koskevalle erityissäännökselle perustuslain yhdenvertaisuutta koskevassa säännöksessä edellytettyä hyväksyttävää perustetta.

Yliopisto-opintojen vähintään vuoden keskeytyksen perusteella työttömyysetuutta saavien työnhakijoiden määrää ei työ- ja elinkeinohallinnossa tilastoida. Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt yliopistoilta lukumäärätietoja opintonsa keskeyttäneistä vuosilta 2008–2010. Saatujen tietojen perusteella opintonsa keskeyttäneitä on vuosittain keskimäärin noin 1 800–2 000. Kaikki opintonsa keskeyttäneet eivät ilmoittautune työnhakijoiksi tai hae työttömyysetuutta.

Työmarkkinoilta poissaolo

Työttömyysturvalain 2 luvussa säädetään korvauksettomasta määräajasta työmarkkinoilta poissaolon takia. Säännöksen tavoitteena on ollut työllistymisen nopeuttamiseksi ohjata työttömäksi jäänyt henkilö ilmoittautumaan viivytyksettä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ja työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden piiriin.

Työttömyysetuuden maksajan toimivaltaan kuuluu ratkaista työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon voimassaolo. Tätä koskeva säännös on työttömyysturvalain 5 luvussa. Työssäoloehdon voimassaolo lakkaa, jos henkilö on ollut ilman pätevää syytä poissa työmarkkinoilta yli kuusi kuukautta. Pätevät syyt työmarkkinoilta poissaololle ovat samankaltaiset kuin työ- ja elinkeinotoimiston soveltamassa 2 luvun säännöksessä.

Työ- ja elinkeinotoimisto ja työttömyysetuuden maksaja selvittävät työnhakijan työmarkkinoilla oloa kahden hyvin samankaltaisen säännöksen perusteella ja työnhakija joutuu toimittamaan samaa tai samankaltaista selvitystä molemmille tahoille. Viranomaisten kannalta asiassa on kyse päällekkäisistä hallinnollisista tehtävistä.

Kaikki työnhakijat eivät tiedä, että heidän olisi tullut rekisteröityä korvauksettoman määräajan välttämiseksi työnhakijoiksi jo aiemmin työsuhteen päätyttyä. Toisaalta henkilö voi ilmoittautua työnhakijaksi vain korvauksettoman määräajan välttämiseksi, vaikka hän ei aio ainakaan työttömyyden alkuvaiheessa hakea työttömyysetuutta eikä katso tarvitsevänsä työ- ja elinkeinotoimiston palveluja.

Korvauksetonta määräaikaa koskevan säännöksen tavoitteiden kannalta olisi työttömyyspäivärahaa hakevien henkilöiden osalta riittävää, että aiheeton poissaolo työmarkkinoilta johtaisi työttömyyspäiväraha oikeuden menettämiseen työttömyysturvalain 5 luvun perusteella. Työmarkkinatukea hakevia henkilöitä puolestaan ohjataan rekisteröitymään työnhakijoiksi mahdollisimman nopeasti odotusaikaa koskevan säännöksen perusteella.

Ammatillista koulutusta vaille olevat alle 25-vuotiaat nuoret

Työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä oleva yhteishakuvelvollisuus tuli voimaan vuonna 1995. Velvollisuus hakea yhteishausa koulutukseen koski aluksi 18 – 19-vuotiaita. Yhteishakuvelvollisuutta laajennettiin vuonna 1996 alkaen koskemaan myös 20 – 24-vuotiaita. Yhteishakuvelvollisuuden vastapainona työharjoittelupaikkoja ja nuorille suunnattua koulutusta lisättiin.

Yhteishakuvelvollisuuden keskeisenä perusteluna olivat ammatillista koulutusta ja työkokemusta vaille olevien nuorten erittäin heikot työllistymismahdollisuudet, mikä näkyi laajana nuorisotyöttömyytenä. Tavoitteena oli uudistaa tuki- ja toimenpidejärjestelmiä niin, että ne paremmin kannustaisivat hakeutumaan työhön tai koulutukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö tilasivat tutkimuksen nuorten työmarkkinatukioikeudesta ja koulutukseen hakeutumisesta (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 3/2012). Tutkimuksessa selvitettiin yhteishakuvelvollisuuden ohjausvaikutuksia, tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia muutostarpeita. Ohjausvaikutuksia selvitettiin tutkimalla, miten hyvin yhteishakuvelvollisuutta noudatetaan, lisäksi hakemisvelvollisuus opintojen keskeyttämisestä ja mikä on opintonsa keskeyttäneiden myöhempi työmarkkinaura.

Yhteishakuvelvollisuutta on kritisoitu siitä, että se pakottaa nuoret hakemaan koulutukseen, josta he eivät ole aidosti kiinnostuneita. Arvioiden mukaan opinnot myös keskeyttäisiin helpommin, kun niihin on haettu vain hakuvelvollisuuden vuoksi.

Tutkimuksen mukaan opintojen aloittaminen on yhtä yleistä niiden kohdalla, jotka hakivat opiskelupaikkaa yhteishakuvelvollisuutta noudattaen kuin niiden kohdalla, jotka hakivat koulutukseen muutoin, lähinnä oman kiinnostuksensa perusteella. Opintojen aloittaminen on samoin yhtä yleistä siitä riippumatta, onko nuori hyväksytty ensimmäisen hakutoiveen mukaisesti opintoihin vai muihin opintoihin. Opintojen keskeyttäminen ei myöskään ole yleisempää hakuvelvollisuuden vuoksi opiskelupaikkaa hakeneiden kuin muiden nuorten kohdalla. Yhteishakuvelvol-

lisuus ei siis lisää aloitettujen opintojen keskeyttämistä.

Yleisesti velvollisuutta hakea peruskoulun tai lukion jälkeiseen ammatilliseen koulutukseen pidetään työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisena. Myös nuoret itse pitävät velvollisuutta hakea koulutukseen myönteisenä asiana, joka ohjaa hakemaan koulutukseen ja sen myötä työllistymään. Yhteishakuvelvollisuuteen liittyy kuitenkin seikkoja, jotka käytännössä aiheuttavat hankalia tilanteita nuorille ja ylimääräistä työtä työ- ja elinkeinotoimistoille, oppilaitoksille ja Kansaneläkelaitokselle.

Voimassa olevien säännösten mukaan nuoren tulee hakea sekä kevään että syksyn yhteishaussa vähintään kolmeen koulutuspaikkaan. Syksyn yhteishaussa olevien koulutuspaikkojen määrä on kuitenkin kevään yhteishakuun verrattuna pieni ja tarjonta voi olla paikkakuntakohtaisesti hyvinkin suppea. Tämän vuoksi hakuvelvollisuuden noudattaminen syksyn yhteishaussa koetaan vaikeaksi.

Hakuvaihtoehtojen rajaamista yhteishaun piiriin kuuluviin opintoihin ei kaikkien nuorten kohdalla voida pitää tarkoituksenmukaisena. Nuoren tilanteesta riippuen esimerkiksi työssäoppimispainotteinen koulutus tai elämänhallintaa ja opiskelunvalmiuksia parantavaan palveluun osallistuminen voivat paremmin tukea nuoren tulevaa työllistymistä tai opiskelua. Toisaalta nuorella voi olla selkeä suunnitelma hakeutumisesta ammatillisiin opintoihin, jotka eivät ole yhteishaun piirissä. Yleensä nuorella on yksi tai kaksi selkeää koulutustoiivetta, mutta kolmas hakuvaihtoehto valitaan satunnaisesti vain hakuvelvollisuuden täyttämiseksi.

Voimassa olevan säännöksen mukaan nuorelle ei aseteta viiden kuukauden työssäolovelvoitetta, jos hänellä on ollut pätevä syy olla hakeutumatta yhteishaussa. Työ- ja elinkeinotoimistoissa pätevää syytä tulkitaan melko suppeasti eikä laissa olevaa harkintavaltaa aina käytetä riittävästi.

Yhteishakuvelvollisuuden noudattamisen seuranta työllistää työ- ja elinkeinotoimistojä. Selvitystyö koetaan monimutkaiseksi ja byrokraattiseksi. Työmarkkinatukioikeuden selvittämisen sijasta käytettävissä olevia resursseja tulisi suunnata enemmän nuorten oh-

jaukseen ja neuvontaan, jotta nuori löytää itseään kiinnostavan ja hänelle sopivan koulutusvaihtoehdon.

Poissaolo työllistymistä edistävästä palvelusta

Työ- ja elinkeinotoimistot katsovat, että työnhakijoiden poissaolojen seurannasta aiheutuu merkittävä määrä selvitystyötä. Vuonna 2010 poissaoloista annettiin noin 115 000 ja vuonna 2011 noin 137 000 työvoimapolitiittista lausuntoa. Lausunnot koskivat noin 29 000 (2010) ja noin 32 000 (2011) henkilön oikeutta työttömyysetuuteen. Lukumääristä voidaan päätellä, että poissaolot kertyvät samoille henkilöille. Työ- ja elinkeinotoimistojen arvioiden mukaan noin 55 prosenttia poissaoloista johtuu työnhakijan omasta työkyvyttömyydestä.

Työttömyysetuuden maksajien, tässä lähinnä Kansaneläkelaitoksen, näkökulmasta poissaolojen seuranta aiheuttaa etuuden maksatuksen viivästymistä sekä aiheetta maksetun etuuden perimistä takaisin. Etuuden maksatuksen viivästymisen johtuu siitä, että Kansaneläkelaitos joutuu odottamaan poissaoloa koskevaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Työ- ja elinkeinotoimisto puolestaan ei välttämättä ole saanut ennen Kansaneläkelaitoksen lausuntopyyntöä mitään tietoa poissaolosta, eikä asian selvittämistä ole voitu aloittaa. Jos kyse on yksittäisten poissaolopäivien selvittämisestä, Kansaneläkelaitos voi maksaa työttömyysetuuden muilta etuushakemukseen sisältyviltä päiviltä.

Jos poissaolon syynä on lyhytkestoinen, enintään kaksi viikkoa kestävä työ joko työllistymistä edistävä palvelun järjestäjän tai muun työnantajan palveluksessa, poissaoloaika koskeva työvoimapolitiittinen lausunto vaikuttaa siihen, käyttääkö työttömyysetuuden maksaja soviteltua työttömyysetuutta maksaessaan niin sanottua laskennallista tuloa. Soviteltua työttömyysetuutta ei tällöin välttämättä voida maksaa ennen lausunnon antamista etuuden hakujaksoon sisältyviltä muiltakaan päiviltä muutoin kuin mahdollisena harkinnanvaraisena ennakkomaksuna. Soviteltua työttömyysetuutta ei makseta, jos työnhakija työllistyy yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön.

Jos työttömyysetuutta on jo ehditty maksaa kun ilmenee, ettei työnhakijalla olisikaan siihen oikeutta poissaolon ajalta, työttömyysetuuden maksaja pyytää työnhakijalta suostumusta asian käsittelemiseksi uudelleen. Jos hakija ei anna suostumusta, etuuden maksaja hakee lainvoimaisen päätöksen poistamista työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta käsittelee edellä tarkoitettuja poistohakemuksia vuonna 2011 arviolta noin 350. Poistohakemusten käsittelemisestä lautakunnassa aiheutui noin 94 000 euron kustannukset. Yleisimmin poistohakemukset koskevat 1 – 2 päivän poissaoloja.

Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut lomautustilanteissa ja lomautetun oikeus työttömyysetuuteen

Työnantajan työsopimuslain mukainen ilmoitusvelvollisuus työ- ja elinkeinotoimistolle vähintään 10 työntekijää koskevista lomautuksista koskee kaikkia lomautustilanteita lomautuksen kestosta riippumatta. Kaikki ryhmälomautusilmoituksella ilmoitetut työntekijät tulisi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan rekisteröidä työnhakijoiksi. Koska työttömyysturvalain mukaan ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai työaikaa lyhentämällä, työ- ja elinkeinotoimistot ovat yhteistyössä työnantajien kanssa ohjanneet toistaiseksi lomautetut työntekijät rekisteröitymään työnhakijoiksi henkilökohtaisesti.

Ryhmälomautettujen työnhakijoiden tietoja ei merkitä työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään, koska työ- ja elinkeinotoimistoilla ei ryhmälomautusilmoituksen perusteella ole tarvittavia tietoja lomautetuista. Tästä johtuen työn tai työllistymistä edistävien palvelujen tarjoaminen ryhmälomautetuille on käytännössä mahdotonta, ellei lomautettu itse ole aktiivinen ja ilmoita työnhakutietojaan työ- ja elinkeinotoimistolle.

Lyhytkestoisissa lomautuksissa palvelujen tarjoaminen ei useinkaan ole tarkoituksenmukaista, mutta alun perin lyhytkestoiseksi tarkoitettun määräaikaisen lomautuksen pitkyydessä lomautetun saaminen työ- ja elin-

keinotoimiston palvelujen piiriin olisi tärkeää.

Koska lomautustilanteet ovat erilaisia ja saattavat muuttua nopeasti, työttömyysetuuden maksajan saama tarkistusilmoitus ja työnhakijan työttömyysetuushakemuksessa ilmoittama lomautusaika eivät aina vastaa toisiaan. Työttömyysetuuden maksaja joutuu tällöin selvittämään lomautuksen todellista ajankohtaa ja kestoa, mikä voi johtaa etuuden maksatuksen viivästymiseen.

Ryhmälomautusmenettely on otettu käyttöön aikana, jona lomautukset olivat tyypillisesti kokoaikaisia ja toteutuivat lomautusilmoituksessa ilmoitetulla tavalla. Kun lomautuksen ajankohdat ja toteuttamistavat muuttuvat nopeasti ja työntekijöitä kutsutaan töihin tilapäisesti lomautuksen kestäessä, ryhmälomautusmenettely ei enää toimi tarkoitetulla tavalla.

Ryhmälomautusilmoituksella työnhakijoiksi saattaa myös tulla henkilöitä, joiden kohdalla julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetyt työnhakijaksi rekisteröitymisen edellytykset eivät täyty. Työnantajakohtaisen jatkuvan (A) tai tilapäisen (B) työntekijän oleskeluluvan saaneita henkilöitä ei julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaan voida rekisteröidä työnhakijoiksi. Muun kuin työnantajakohtaisen tilapäisen oleskeluluvan (B) saanut henkilö puolestaan voidaan rekisteröidä työnhakijaksi, mutta tällaisella henkilöllä ei työttömyysturvalain mukaan ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Jos työttömyysetuuden maksaja saa tietoonsa, että ryhmälomautettu henkilö harjoittaa yritystoimintaa tai opiskelee, se joutuu pyytämään työ- ja elinkeinotoimistolta asiaa koskevaa työvoimapoliittista lausuntoa. Tämä viivästyttää etuuden maksatusta. Koska sekä yritystoiminta että opinnot voidaan katsoa sivutoimiksi riittävän yritystoiminnan tai opintojen aikaisen työssäolon perusteella, annettava työvoimapoliittinen lausunto on yleensä etuuden maksatuksen salliva.

Työttömyysturvalaissa ei ole säännöksiä siitä, mikä taho olisi toimivaltainen ratkaisemaan ryhmälomautetun työnhakijan oikeuden etuuteen esimerkiksi tilanteessa, jossa hän kieltäytyy työnantajan tarjoamasta työstä tai työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamista palveluista.

Vuonna 2011 ryhmälomautettuja oli kuukausittain keskimäärin noin 5 700. Heistä noin 1 800 oli lyhennetyllä työviikolla. Ryhmälomautusmenettelyn piiriin kuuluvien lomautettujen osalta lomautuksen keskimääräinen kesto oli 53 päivää.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Yrittäjät

Yrittäjien työttömyysturvaan liittyvien muutosten tavoitteena on selkeyttää työttömyysturvalain säännöksiä ja poistaa yrittäjille maksettavan työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä sellaiset seikat, joilla ei ole merkitystä arvioitaessa, voiko henkilö ottaa vastaan kokoaikaista työtä. Näitä tavoitteita toteutettaisiin erityisesti yritystoiminnan lopettamista ja keskeyttämistä sekä kausiluonteista yritystoimintaa koskevilla muutoksilla. Perusteettomia eroja yrittäjien ja palkansaajien sosiaaliturvassa puolestaan poistettaisiin säätämällä yrittäjän perheenjäsenelle lomautusajalta maksettavasta työttömyysetuudesta. Muutoksilla pyritään nopeuttamaan yrittäjänä toimineiden pääsyä kaikkien työvoimapalvelujen piiriin ja tätä kautta nopeuttamaan työllistymistä.

Sivutoimisen työllistymisen määritelmää selkeytettäisiin ja muutettaisiin siten, että otettaisiin huomioon työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon aiemmin toteutettu lyhentäminen 34 kalenteriviikkoon sekä epätyypillisten palvelussuhteiden yleisyys. Henkilö voisi osoittaa, ettei yritystoiminta tai oma työ ole esteenä kokoaikaistyön vastaanottamiselle tekemällä yritystoimintaan tai omaan työhön liittymätöntä kokoaikaistyötä vähintään kahdeksan kuukautta nykyisen 10 kuukauden sijasta edellyttäen, ettei yritystoiminnan laajuudessa tapahdu muutoksia. Työssäoloksi hyväksyttäisiin nykyisestä poiketen myös esimerkiksi työssäolohtoon luettava osa-aikatyö.

Yritystoiminnan lopettamista työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä ei edellytetä, kun henkilöä on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä. Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän osalta ei enää edellytettäisiin selvittämistä, onko henkilö ollut toimek-

siantajan johdon ja valvonnan alaisena. Lisäksi palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmää muutettaisiin siten, että toimeksiantoja voisi ottaa useammalta kuin yhdeltä toimeksiantajalta.

Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmän kehittämisellä poistettaisiin erilaista kohtelua työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten osalta tilanteissa, joissa työsuoritus voidaan tehdä palkansaajan asemassa, toimeksiantosuhteessa perustamatta yritystä tai yrityksen lukuun. Kahdessa ensin mainitussa tilanteessa voidaan yleensä maksaa työttömyysetuutta työn päätyttyä, mutta yrityksen lukuun työn tehneeltä saatetaan voimassa olevan työttömyysturvalain säännöksen perusteella edellyttää koko yritystoiminnan keskeyttämistä tai lopettamista.

Kausiluontoisen yritystoiminnan määritelmää muutettaisiin siten, ettei yritystoiminnasta saatavilla tuloilla olisi vaikutusta arvioitaessa työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten täyttymistä.

Yrittäjän perheenjäsen voi työllistyä perheyrittäjänsä siten, että häntä pidetään palkansaajana. Jotta kaikkia yrityksen työntekijöitä kohdeltaisiin mahdollisimman samalla tavalla myös lomautusaikana, muun kuin yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutettuna olleella yrittäjän perheenjäsenellä olisi oikeus työttömyysetuuteen lomautuksen perusteella. Edellytyksenä työttömyysetuuden maksamiselle olisi, että yritys on lomauttanut tai irtisanonut taloudellisella tai tuotannollisella perusteella myös sellaisia työntekijöitä, jotka eivät ole työttömyysturvalaissa tarkoitettuja yrittäjän perheenjäseniä. Vastaavasti työttömyysetuutta voitaisiin maksaa yrittäjän perheenjäsenelle silloin, kun hänen työntekonsa on estynyt ja palkanmaksu päättynyt työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua syystä, toisin sanoen esimerkiksi työpaikkaa kohdanneen tulipalon takia. Tällöinkin edellytettäisiin, että yrityksessä on myös muita samassa asemassa olevia työntekijöitä, jotka eivät ole yrittäjän perheenjäseniä.

Työttömyysturvajärjestelmän vakiintunut lähtökohta on, ettei työttömyysetuudella tueta yritystoimintaan liittyvää taloudellista riskiä tai toimintaan liittyvää esimerkiksi ky-

synnystä johtuvaa vaihtelua. Tämä lähtökoh- ta säilytettäisiin. Yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneelle perheenjäsenelle lomautusajalta maksettavassa työttömyysetuudessa ei olisi kyse yritystoiminnan tukemisesta vaan yksittäisen työsuhteessa työskennelleen henkilön lomautusaikaisen toimeentulon turvaamisesta. Koska lomautuksessa on oletuksena, että työt tulevat myöhemmin jatkumaan, yrittäjän perheenjäsenelle olisi perusteltua maksaa lomautusajalta työttömyysetuutta, jos vaihtoehtona on esimerkiksi koko hänet työllistäneen tuotantosuunnan lopettaminen ja töiden loppuminen kokonaan.

Jos työnhakijalla ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen sillä perusteella, että hänen työskentelynsä on päättynyt, edellytettäisiin yritystoiminnan lopettamista kokonaan. Yritystoiminnan keskeyttämistä koskevasta käsitteestä luovuttaisiin. Tavoitteena on tältä osin selkeyttää niitä vaatimuksia, jotka yrittäjän on täytettävä työttömyysetuutta saadakseen.

Yritystoiminta katsottaisiin nykyistä vastaavasti lopetetuksi, kun yritys on asetettu konkurssiin. Yritystoiminta katsottaisiin lopetetuksi myös silloin, kun osakeyhtiö tai osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai muun yhtiön kuin osakeyhtiön purkamisesta on tehty yhtiömiesten kesken sopimus. Nykyisestä poiketen lopetetuksi katsominen ei selvitystilan ja yhtiön purkamisen osalta edellyttäisi, että yrityksen vaihto- ja käyttöomaisuudesta on luovuttu tai siitä on tehty myyntivoittolaskelmaa työttömyysetuuden maksajalle.

Merkittävin muutos yritystoiminnan lopettamisen osalta olisi se, että muissa kuin edellä mainituissa tilanteissa olisi riittävää, että yrityksen taloudellinen ja tuotannollinen toiminta on lopetettu, henkilö on tehnyt verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi ennakoperintä- ja työnantajarekistereistä ja luopunut yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta eläkevaikutuksesta. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö on jättänyt verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi arvonlisäverovelvollisten rekisteristä tai ilmoituksen toiminnan keskeyttämisestä. Nykyisestä poiketen muista vakuutuksista, toimitiloista sekä vaihto- ja käyttöomaisuudesta luopumista ei

edellytettäisi. Myöskään myyntivoittolaskelman jättämistä ei edellytettäisi työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisena edellytyksenä. Muutoksen tavoitteena on selkeyttää yritystoiminnan lopettamista.

Omassa työssä työllistymisen lopettamista koskevaan säännökseen ei esitetä sisällöllisiä muutoksia.

Opintojen päätoimisuus kokonaisharkinnan perusteella

Työttömyysturvalain säännös opintojen katsomisesta päätoimiseksi kokonaisharkinnan perusteella kumottaisiin. Säännöksen kumoamisen jälkeen opintojen päätoimisuus ratkaistaisiin pääsääntöisesti tutkintotavoitteisuuden ja laajuuden perusteella. Päätoimisia olisivat nuorille tarkoitetut lukio-opinnot, sisäoppilaitoksessa suoritettavat lukio-opinnot, ylempään tai alempaan korkeakoulututkintoon taikka ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot sekä laajuuden perusteella päätoimiseksi katsottavat opinnot.

Kokonaisharkintaa koskevan säännöksen kumoamisella yksinkertaistettaisiin työttömyysturvajärjestelmää ja parannettaisiin opintoja koskevien ratkaisujen ennakoitavuutta ja yhdenmukaisuutta. Selkeät ja ennakoitavat säännökset edesauttaisivat työttömyysajan käyttämistä esimerkiksi pienimuotoiseen opiskeluun, mikä voi omalta osaltaan parantaa työmarkkinavalmiuksia.

Kokonaisharkintaa koskevan säännöksen kumoaminen mahdollistaisi työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvaan liittyvien sähköisten palveluiden kehittämisen niin, että opinnoista voitaisiin antaa automaattinen työvoimapoliittinen lausunto työnhakijan verkkopalvelussa opinnoista ilmoittamien tietojen perusteella.

Kokonaisharkintaa koskevan säännöksen kumoamisen jälkeen opintoihin liittyvästä työnhakijan ilmoitus- ja työ- ja elinkeinotoimiston selvittämisvelvollisuudesta voitaisiin osittain luopua. Jos kyse olisi selvästi sitovuudeltaan vähäisistä opinnoista, työnhakijan ei tarvitsisi ilmoittaa niistä työ- ja elinkeinotoimistolle eikä työ- ja elinkeinotoimisto antaisi opintoja koskevaa työvoimapoliittista

lausuntoa. Tällaisia vähäisiä opintoja olisivat esimerkiksi kansalaisopiston kielikurssit.

Yliopisto-opintojen keskeyttäminen vähintään vuodeksi

Työttömyysturvalain säännös oikeudesta työttömyysetuuteen, kun yliopisto-opinnot on keskeytetty vähintään vuodeksi, kumottaisiin. Säännöksellä on haluttu luoda yliopistossa opiskeleville mahdollisuus saada työttömyysetuutta aikana, jolloin yliopistosta ei voinut erota. Vuoden 2006 jälkeen opinto-oikeudesta luopuminen on rinnastunut oppilaitoksesta eroamiseen, joten poikkeussäännökselle ei ole enää perusteita.

Henkilöllä olisi oikeus työttömyysetuuteen, kun hän on todistettavasti päättänyt opintonsa yliopistossa eli lähtökohtaisesti suorittanut tutkinnon tai luopunut opinto-oikeudesta. Tavoitteena on parantaa eri oppilaitoksissa opiskelevien yhdenvertaisuutta, kun yliopisto-opiskelija olisi työttömyysetuuden saamisen edellytysten osalta samassa asemassa kuin muissa oppilaitoksissa opiskelevat. Päätoimiset opinnot voisi edelleen osoittaa sivutoimiksi riittävällä opintojen aikaisella työssä ololla tai yritystoiminnan harjoittamisella.

Valmisteluvaiheessa esillä oli myös vaihtoehto, jossa oikeus työttömyysetuuteen opintojen vähintään vuoden keskeytyksen ajalta laajennettaisiin koskemaan myös ammattikorkeakoulussa opiskelevia tai kaikkia opiskelijoita oppilaitoksesta riippumatta. Soveltamisalan laajentamista ei pidetä tarkoituksenmukaisena, koska tämä olisi ristiriidassa opiskeluaikojen lyhentymistä ja nopeaa työmarkkinoille siirtymistä koskevien työvoima- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden kanssa.

Työmarkkinoilta poissaolo

Työttömyysturvalain 2 luvun säännös työmarkkinoilta poissaolon perusteella asetettavasta korvauksettomasta määräajasta kumottaisiin. Työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon voimassaoloa koskeva 5 luvun säännös säilyisi ennallaan. Säännösten tavoitteena oleva mahdollisimman

nopea työnhakijaksi rekisteröityminen työttömyyden alettua toteutuisi 5 luvun säännöksen perusteella.

Säännöksen kumoamisen tavoitteena on yksinkertaistaa työttömyysturvajärjestelmää poistamalla työ- ja elinkeinotoimiston ja työttömyysetuuden maksajan päällekkäistä työtä. Työnhakijan kannalta säännöksen kumoaminen tarkoittaisi sitä, että työmarkkinoilla oloa tutkisi vain etuuden maksaja ja työnhakijan tulisi toimittaa tarvittava selvitys vain etuuden maksajalle.

Ammatillista koulutusta vailla olevat alle 25-vuotiaat nuoret

Osana nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä vaadittavien koulutukseen hakuvaihtojen määrää vähennettäisiin siten, että hakeutuminen kahteen eri koulutusvaihtoehtoon olisi riittävää. Koulutukseen hakeutumisvelvollisuuden voisi täyttää muullakin kuin yhteishaun piiriin kuuluvalla koulutuksella. Syksyn yhteishaun velvoittavuudesta työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä luovutaisiin.

Ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen suorittaminen on keskeistä nuoren myöhemmän työllistymisen kannalta. Tämän vuoksi olisi perusteltua ohjata nuoria ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen myös työttömyyspäivärahan menettämisen uhallla. Velvollisuus hakea tutkintoon johtavaan, ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen laajennettaisiin koskemaan myös työttömyyspäivärahaa saavia ammatillista koulusta vailla olevia alle 25-vuotiaita nuoria.

Nuorten työmarkkinatukioikeutta koskevien muutosten tavoitteena on nykyistä paremmin huomioida nuoren yksilöllinen tilanne ja joko ohjata häntä hakemaan ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen tai löytää hänelle sopiva työ- ja elinkeinotoimiston tai muun tahon järjestämä palvelu. Ammatillisia valmiuksia antavalla koulutuksella tarkoitettaisiin myös esimerkiksi yliopisto-opintoja. Muutokset parantaisivat nuoren mahdollisuuksia toteuttaa omia tavoitteellisia koulutukseen ja työllistymiseen liittyviä suunnitelmiaan. Sopimalla koulutukseen ha-

kemista korvaavasta palvelusta nuoren tilanetta voitaisiin edistää ilman hakeutumista väliaikaisiksi jääviin koulutusratkaisuihin vain hakeutumisveloitteen täyttämiseksi.

Nuori menettäisi toistaiseksi oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen koulutukseen hakemisen laiminlyönnin tai koulutuksen keskeyttämisen perusteella. Nuoren muuta työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä arvioitaisiin työttömyysturvalain 2 a luvun perusteella.

Koulutukseen hakeminen tutkittaisiin työ- ja elinkeinotoimistossa syksyllä ja mahdollisesta laiminlyönnistä aiheutuva työttömyysetuuden menetys alkaisi syyslukukauden alusta lukien. Koulutukseen hakemista ei tutkittaisi sellaisten nuorten kohdalla, jotka aloittavat opinnot syksyllä.

Poissaolo työllistymistä edistävästä palveluista

Työllistymistä edistävästä palveluista poissaolojen seuranta ja poissaolon vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta yksinkertaistettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto ei enää antaisi työttömyysetuuden maksajaa sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa, jos poissaolon syynä on hakijan oma työkyvyttömyys tai alle 10-vuotiaan lapsen sairaus.

Muutosten tavoitteena on yksinkertaistaa ja nopeuttaa työttömyysetuuden maksatusta erityisesti silloin, kun työnhakija on ilmoittanut asianmukaisesti poissaolostaan ja sen syystä työttömyysetuuden maksajalle etuutta hakiessaan.

Työttömyysetuuden maksaminen kuntouttavan työtoiminnan ajalta

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työnhakijalla voitaisiin maksaa työttömyysetuutta työssäolovelvoitteen tai ammatilliseen koulutukseen liittyvän rajoituksen estämättä. Tavoitteena on saattaa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva työnhakija tältä osin yhdenvertaiseen asemaan muihin työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuvien työnhakijoiden kanssa.

Lomautetun oikeus työttömyysetuuteen

Lomautettuja koskevien muutosten tavoitteena on uudistaa lomautettujen asiointi työ- ja elinkeinotoimistoissa ja työttömyysetuuden maksatusprosessi vastaamaan erilaisia lomautustilanteita. Tavoitteena on toisaalta huomioida lyhyet lomautukset ja toisaalta varmistaa lomautettujen ohjautuminen työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen piiriin pitämässä lomautuksissa. Lomautettujen keskinäistä yhdenvertaisuutta parannettaisiin siten, että menettelytavat olisivat kaikkien lomautettujen osalta samanlaiset riippumatta lomautettavien työntekijöiden määrästä ja lomautuksen toteuttamistavasta.

Niin sanotusta ryhmälomautusmenettelystä luovuttaisiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kaikkien lomautettujen tulisi rekisteröityä henkilökohtaisesti työnhakijoiksi työ- ja elinkeinotoimistossa. Rekisteröinti tulisi ensisijaisesti tehdä verkkopalvelussa. Verkkopalvelua kehitettäisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimistolla olisi mahdollisuus saada tieto työnhakijoiksi rekisteröityneiden tilanteesta sen arvioimiseksi, ketkä lomautetuista tulee kutsua työ- ja elinkeinotoimistoon esimerkiksi työllistymissuunnitelman laatimista ja palveluprosessista sopimista varten. Lyhytkestoisissa lomautuksissa tällaista tarvetta ei yleensä olisi. Palveluprosessista säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

Työ- ja elinkeinotoimisto tutkisi lomautettujen osalta työttömyysetuuden työvoimapolitiittiset edellytykset ja antaisi työttömyysetuuden maksajalle asiaa koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon. Verkkopalveluna tapahtuvaa työnhakijaksi rekisteröitymistä kehittämällä osa työvoimapolitiittisista lausunnoista voitaisiin antaa automaattisesti. Automaattisesti annettavat lausunnot olisivat sellaisia, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työsojimuslakiin, vaan työnantaja toimittaisi jatkossakin työsojimuslain mukaisen ennakkotiedon lomautettavien työntekijöiden lukumäärästä työ- ja elinkeinotoimistolle, jos kyseessä on vähintään 10 työntekijän lomauttaminen. Työnantaja antaisi jokaiselle lomautetulle nykyistä vastaavasti lomautusilmoi-

tuksen tai lomautustodistuksen sekä palkkatodistuksen, jotka lomautettu liittäisi työttömyysetuutta koskevaan hakemukseensa. Muutos ei estäisi työttömyysetuuden maksajaa sopimasta työnantajan kanssa esimerkiksi palkkatietojen toimittamisesta keskitetysti.

Muutos voi nopeuttaa työttömyysetuuden maksatusta, kun mahdollisesti toteutuneeseen lomautusaikaan verrattuna ristiriitaista tietoa sisältävää tarkistusilmoitusta ei enää tarvittaisi. Myös työvoimapolitiittisen lausunnon antaminen ilman työttömyysetuuden maksajan pyyntöä nykyisen ryhmälomautusmenettelyn piiriin kuuluville lomautetuille esimerkiksi yritystoiminnan vaikutuksesta voi nopeuttaa etuuden maksatusta.

Lomautettujen oikeudesta työttömyysetuuteen voitaisiin säätää myös edellä esitettyä yksinkertaisemmin. Valmistelussa oli esillä vaihtoehdot, joissa mitään työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä ei tutkittaisi kahdeksan kalenteriviikon aikana tai ne tutkittaisiin työttömyysetuuden maksajan pyynnöstä. Ongelmana on se, että lomautetut ja sääesteen vuoksi työstä estyneet olisivat ensin esitetyn vaihtoehdon osalta muihin työttömiin verrattuna paremmassa asemassa. Muiden työttömien kohdalla esimerkiksi päätoiminen yritystoiminta estää etuuden saamisen heti työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Molemmat vaihtoehdot voisivat lisäksi johtaa siihen, että lomautetut joko rekisteröityisivät tarpeettomasti työnhakijoiksi varmistaakseen oikeutensa työttömyysetuuteen tai menettäisivät etuuden, koska eivät ole olleet tietoisia velvollisuudesta rekisteröityä hakijoiksi lomautuksen kestätyä kahdeksan viikkoa.

Muina vaihtoehtoina esillä oli muun muassa ryhmälomautusmenettelyn säilyttäminen kestoaltaan lyhyehköissä määräaikaissa, kokoaikaissa lomautuksissa sekä ryhmälomautusmenettelyn rajaaminen koskemaan tiettyjä toimialoja. Näihin vaihtoehtoihin liittyy kuitenkin määrittelyongelmia ja lisäksi ne merkitsisivät nykyisen järjestelmän monimutkaistumista. Vaihtoehdot eivät myöskään parantaisi lomautettujen yhdenvertaisuutta.

Ehdotettujen muutosten toimeenpano

Työttömyysturvalakiin esitetyt muutokset edellyttävät työ- ja elinkeinoministeriön työ- ja elinkeinotoimistoille antamien soveltamisohjeiden muuttamista. Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön perehdytys muutoksiin on elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee järjestämään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten työttömyysturvasiamehille muutoksia koskevan koulutustilaisuuden syksyllä 2012.

Lomautuksiin liittyvä työnhakijaksi rekisteröityminen edellyttää työ- ja elinkeinohallinnon verkkopalveluiden kehittämistä. Lisäksi opiskelijoita ja yritystoimintaa koskevat muutokset edellyttävät sähköisesti täytettävien selvityslomakkeiden muuttamista.

Tässä esityksessä ehdotettujen muutosten ja erillisessä esityksessä ehdotetun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettavan lain voimaantulo edellyttää muutoksia useisiin työvoimapolitiittisiin lausuntoihin. Mahdollisten uusien tai muutettujen lausuntojen käyttöönotto mahdollistaa esimerkiksi sen seuraamisen, kuinka monelle yrittäjän perheenjäsenelle maksetaan työttömyysetuutta lomautusajalta.

Työ- ja elinkeinohallinnon verkkosivuja sekä muuta tiedotusmateriaalia tulee muutosten takia päivittää.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Suurin osa muutoksista, joilla on vaikutuksia valtion työttömyysturvamenoihin, on pystytty arvioimaan euromääräisesti. Esitetyt muutokset toisaalta lisäisivät valtiolle aiheutuvia kustannuksia enintään noin 22,75 miljoonalla eurolla ja toisaalta vähentäisivät kustannuksia enintään noin 24,5 miljoonalla eurolla vuodessa. Siltä osin kuin esitys koskee luopumista nuorten velvollisuudesta haakeutua koulutukseen syksyn yhteishaussa, muutoksen kustannusvaikutusta ei ole mahdollista laskea euromääräisesti. Kun otetaan huomioon edellä mainittu sekä se, että kunnouttavaa työtoimintaa koskeva muutos vähentäisi valtiolle aiheutuvia toimeentulotu-

kimenoja arviolta noin 2,75 miljoonaa euroa vuodessa, esityksen arvioidaan kokonaisuudessaan olevan kustannusneutraali.

Työttömyysturvamenoja lisääisivät todennäköisesti muutokset, jotka koskevat nuorten työmarkkinatukioikeutta, yrittäjän perheenjäsenelle lomautusajalta maksettavaa työttömyysetuutta, yritystoiminnan keskeytymistä, palkansaajaan rinnastettavia yrittäjiä ja kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työttömyysetuutta.

Menoja vähentäisivät todennäköisesti muutokset, jotka koskevat yliopistopiskelijoiden oikeutta työttömyysetuuteen opintojen keskeytysajalta ja koulutukseen hakeutumiselvöllisyyden ulottaminen työttömyyspäivärahaa saaviin nuoriin.

Nuoria koskevat ehdotukset ovat osa nuorten yhteiskuntakuun toimeenpanoa. Yhteiskuntatakuu takaa jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle mahdollisuuden osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta heille maksetaan työmarkkinatukea mahdollisen työssäolovelvoitteen estämättä.

Nuoria koskevien muutosten osalta syksyn yhteishaun velvoittavuudesta luopumisen vaikutusta ei ole mahdollista arvioida euro-määräisesti. Syksyn 2010 yhteishakuun liittyvien laiminlyöntien perusteella asetettiin työssäolovelvoite noin 4 000 sellaiselle nuorelle, jolle ei aiemmin ollut asetettu velvoitetta. Näistä nuorista osa osallistui työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta heille maksettiin työttömyysetuutta työssäolovelvoitteesta huolimatta tai he poistuivat työttömyysturvajärjestelmän piiristä syysluku-kauden 2011 alkuun mennessä. Palveluiden ja esimerkiksi työnhaun katkosten kestoja ei ole mahdollista laskea. Osalle nuorista ei esitetystä muutoksesta huolimatta maksettaisi työttömyysetuutta työmarkkinatuen odotusajan takia.

Kevään hakua koskevien muutosten arvioidaan vaikuttavan noin 1 500 nuoreen. Heidän osaltaan työmarkkinatukioikeus lakkaisi nykyistä myöhemmästä ajankohdasta. Tämä lisääisi työmarkkinatukimenoja arviolta enintään 5,5 miljoonaa euroa vuodessa. Menojen lisäyksen suuruuteen vaikuttaa se, kuinka moni nuorista osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin, joiden ajalta heille joka tapauksessa maksetaan työmarkkinatukea, ja

kuinka monelle asetetaan työmarkkinatuen odotusaika.

Koulutukseen hakeutumisen edellyttäminen myös työttömyyspäivärahaa saavilta alle 25-vuotiailta ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevilta nuorilta vähentäisi työttömyysturvamenoja. Vuonna 2011 tällaisia nuoria oli työttömänä keskimäärin arviolta 1 100. Heille maksettavasta työttömyyspäivärahasta aiheutuu valtiolle noin 740 000 euron kustannukset kuukaudessa ja 8,9 miljoonan euron kustannukset vuodessa. Ansio-päivärahaan oikeutettujen päivärahasta aiheutuu lisäksi kustannuksia työttömyysvakuutusrahastolle ja työttömyyskassoille. Mahdollisesta koulutukseen hakeutumatta jättämisestä seuraisi työttömyyspäiväraha-oikeuden menettäminen. Työttömyysturvamenojen väheneminen olisi riippuvainen siitä, kuinka moni ammattikoulutusta vailla oleva nuori päivärahan saaja jättäisi hakeutumatta koulutukseen.

Nuoria koskevilla muutoksilla pyritään tehostamaan nuorten hakeutumista ammatilliseen koulutukseen, mikä puolestaan parantaa mahdollisuuksia sijoittua pysyväisluonteisesti työmarkkinoille ja sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä vähentää työttömyysturvamenoja.

Yrittäjän perheenjäsenelle lomautusajalta maksettavasta työttömyysetuudesta aiheutuvaan työttömyysturvamenojen lisäyksen määrään vaikuttaa eniten yleinen taloudellinen tilanne. Suomen Yrittäjät teki kesällä 2012 jäsenistönsä keskuudessa tutkimuksen, jossa kysyttiin myös yrittäjien perheenjäsenien työllistymisestä yrityksessä. Tutkimukseen vastasi 1039 henkilöä. Tutkimuksen mukaan Suomen Yrittäjien jäsenistön keskuudessa noin 21 %:ssa yrityksistä työskentelee työsuhhteessa sekä ulkopuolisia että yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuvia yrittäjän perheenjäseniä. Jos vastaava osuus koskisi kaikkia yrityksiä, perheenjäseniä ja ulkopuolisia työntekijöitä työskentelisi noin 64 000 yrityksessä.

Vuonna 2011 oli lomautettuna keskimäärin 0,7 % työvoimasta. Jos lomautusriski kohdistuisi vastaavalla osuudella sellaisiin yrityksiin, joissa työskentelee sekä perheenjäseniä että ulkopuolisia, ja kussakin yrityksessä lomautettaisiin yksi perheenjäsen, lomautettuja

perheenjäseniä olisi vuoden aikana keskimäärin 450 henkilöä. Heille maksettavasta työttömyysetuudesta aiheutuisi vuodessa valtiolle noin 3,5 miljoonan euron kustannukset.

Yritystoiminnan keskeytti työttömyysturvajärjestelmässä tarkoitettulla tavalla vuonna 2011 arviolta 1 600 henkilöä, joista arviolta 450 sai myöhemmin työttömyysetuuden maksatuksen sallivan työvoimapoliittisen lausunnon samasta päivästä lukien, josta aiemmin annettu päätoimista yritystoimintaa koskeva työvoimapoliittinen lausunto oli annettu. Näiden henkilöiden osalta yritystoiminnan keskeyttämistä koskevien säännösten kumoamisella ei olisi vaikutusta työttömyysturvamenoihin.

Sellaisia henkilöitä, joille työttömyysetuutta ei maksettu yritystoiminnan keskeytysajalta, oli vuonna 2011 arviolta 1 150. Keskimääräinen keskeytysaika oli noin 40 päivää. Jos näille henkilöille maksettaisiin työttömyysetuutta valitusasteiden ratkaisukäytännön mukaisesti ilman keskeytysaikaa, tämä lisäisi valtiolle aiheutuvia työttömyysturvamenoja vuosittain arviolta 1,45 miljoonalla eurolla.

Yritystoiminnan katsominen lopetetuksi keskeyttämisen sijasta nopeuttaisi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden henkilöiden pääsyä täysimääräisesti työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden piiriin, mikä puolestaan todennäköisesti nopeuttaisi työllistymistä. Koska yritystoiminnan lopettaminen ei edellyttäisi yrityksen poistamista kaupparekisteristä, yritystoiminnan uudelleen aloittaminen olisi nykyistä helpompaa, mikä voisi myös lyhentää työttömyysjaksoja.

Työttömyysetuutta maksetaan vuosittain arviolta alle sadalle henkilölle sillä perusteella, että henkilöä pidetään palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä. Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmän muuttaminen todennäköisesti lisäisi palkansaajaan rinnastettavien yrittäjien määrää. Jos uusia palkansaajaan rinnastettavia yrittäjiä olisi vuodessa 100, tämä lisäisi työttömyysturvamenoja vuodessa enimmillään noin 1,2 miljoonalla eurolla.

Kausiluonteiseksi katsottavaa yritystoimintaa harjoittavia henkilöitä on ollut vuosittain arviolta 300. Muutokset eivät vaikuttaisi heidän oikeuteensa saada työttömyysetuutta.

Kausiluontoista yritystoimintaa koskevien muutosten ei arvioida lisäävän kausiluontoisiksi yrittäjiksi katsottavien henkilöiden määrää. Kausiluonteista yritystoimintaa koskevaa säännöstä ei edelleenkään sovellettaisi esimerkiksi maataloihin, joilla on peltoviljelyn lisäksi muita ympärivuotisia toimintamuotoja. Vuonna 2010 monialaisia maatiloja oli noin 30 prosenttia kaikista maataloista. Myös maatilojen tilakoon kasvaminen vaikuttaa siten, että toiminta on yhä useammin ympärivuotista.

Yliopisto-opiskelijoille vähintään vuoden kestävä opintojen keskeyttämisen perusteella maksettavaa työttömyysetuutta koskevan säännöksen kumoaminen voi vaikuttaa yliopisto-opiskelijoiden käyttäytymiseen siten, että he jatkavat opintojaan ja suorittavat ne mahdollisesti nopeammassa ajassa loppuun. Mikäli kaikki opintonsa vuosittain keskeyttävät arviolta noin 1800 - 2000 henkilöä rekisteröityisivät työnhakijoiksi ja saisivat koko vuoden keskeytymisajalta työttömyysaikaista työmarkkinatukea, siitä aiheutuisi valtiolle kuukausittain noin 1,2 - 1,3 miljoonan ja vuositasolla noin 14,1 - 15,6 miljoonan euron kustannukset. Jos nämä henkilöt osallistuvat työllistymistä edistäviin palveluihin, vastaavat kustannukset olisivat 1,6 - 1,8 miljoonaa euroa kuukaudessa ja vuositasolla 19,6 - 21,8 miljoonaa euroa.

Edellä mainittu yliopisto-opintojen keskeyttämisen ajalta maksettu työttömyysetuus säästyisi, jos keskeyttämisen ajalta maksettavaa työttömyysetuutta koskeva säännös kumoattaisiin. Koska opintonsa keskeyttäneistä ei ole saatavissa tarkempia tietoja, euromääräinen arvio on vain suuntaa antava, sillä kaikki opintonsa keskeyttäneet eivät rekisteröidy työnhakijoiksi ja saa työttömyysetuutta. Toisaalta keskeytykset saattavat kestää huomattavasti kauemmin kuin vuoden ja osalle opintonsa keskeyttäneistä maksetaan työmarkkinatukea suurempaa ansiopäivärahaa.

Opintojen kokonaisharkintaa koskevan säännöksen kumoamisen ei arvioida juuri-kaan vaikuttavan työttömyysturvamenoihin.

Työllistymistä edistävästä palvelusta poisaolon selvittämistä koskevan säännöksen muutoksella ei olisi vaikutusta työttömyysturvamenoihin, koska työttömyysetuuden

saamisen edellytyksiä ei muutettaisi. Muutos vähentäisi jonkin verran poissaolojen seurannasta työ- ja elinkeinotoimistoille, Kansaneläkelaitokselle ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Lomautuksia koskevien säännösten muuttaminen voi nopeuttaa etuuden maksatusta. Tämä vähentäisi lomautuksesta yksilöille aiheutuvia taloudellisia vaikeuksia ja voi vähentää tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Esitetyt muutokset eivät vaikuttaisi työnantajien mahdollisuuteen sopeuttaa toimintaansa kysynnän vaihteluihin lomauttamalla työntekijöitä. Muutokset kuitenkin vähentäisivät yritysten ja muiden työnantajien hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, kun niiden ei enää edellytettäisi toimittavan työsopimuslain mukaisen ennakkotiedon lisäksi listoja lomautetuista työ- ja elinkeinotoimistoille ja työttömyysetuuden maksajille. Lomautuksia koskevat muutokset parantaisivat lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuuksia tarjota työvoimapalveluita lomautetuille.

Kuntouttavan työtoiminnan ajalta annettiin vuonna 2011 noin 27 000 työttömyysetuuden maksamisen sallivaa työvoimapoliittista lausuntoa. Työttömyysetuuden maksamisen estäviä lausuntoja annettiin kuntouttavan työtoiminnan ajalta työssäolovelvoitteen tai ammatilliseen koulutukseen liittyvän rajoituksen takia noin 3 100 eri henkilölle. Kuntouttavan työtoiminnan keskimääräinen kesto on noin 4 kuukautta. Tällä perusteella kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työttömyysetuutta koskeva muutos lisäisi työttömyysturvamenoja vuosittain arviolta noin 8,8 miljoonalla eurolla. Lisäksi kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettaisiin ylläpitokorvauksia vuosittain arviolta noin 2,3 miljoonaa euroa.

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan henkilön oikeus työttömyysetuuteen vähentäisi tarvetta toimeentulotukeen ja ylläpitokorvauksen tai korotetun ylläpitokorvauksen suuruiseen toimintarahaan ja vähentäisi näin toimeentulotukimenoja arviolta noin 5,5 miljoonalla eurolla vuodessa, josta valtion osuus olisi arviolta noin 2,75 miljoonaa ja kuntien osuus noin 2,75 miljoonaa euroa. Työttömyysetuuden saamisen arvioidaan kannustavan osallistumaan kuntouttavaan työtoimin-

taan, mikä puolestaan parantaisi edellä mainittujen henkilöiden edellytyksiä osallistua kuntouttavan työtoiminnan jälkeen työvoimapalveluihin ja edistäisi näin työllistymistä ja vähentäisi työttömyydestä ja työmarkkinoilta syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitetyt muutokset vähentäisivät työ- ja elinkeinotoimistojen ja työttömyysetuuden maksajien työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvää hallinnollista työtä. Esimerkiksi pelkästään luopuminen velvollisuudesta hakeutua ammatilliseen koulutukseen syksyn yhteishaussa vähentäisi annettavia työvoimapoliittisia lausuntoja vuosittain noin 10 000:lla. Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta vähentyminen koskisi tehtäviä, jotka eivät suoraan palvele työnhakijoiden työllistymistä. Lisäksi selvitystyö vähentyisi keväen haun osalta, kun seuraavana syksynä selvitetäisiin hakeutuminen koulutukseen ainoastaan niiltä henkilöiltä, jotka ovat työnhakijoina vielä syyslukukauden alkaessa. Selvittelytyöstä vapautuvia henkilöstöresursseja voitaisiin käyttää muun muassa nuorten ura- ja koulutus suunnitteluun.

Nuorten työmarkkinatukioikeuden menettämisen siirtyminen alkavaksi syyslukukauden alusta vähentäisi Kansaneläkelaitoksen etuuden takaisinperinnästä johtuvia tehtäviä. Takaisinperintöjä joudutaan nykyisin tekemään, kun tieto yhteishaun tai pääsykokeen laiminlyönnistä saadaan vasta takautuvasti.

Yritystoimintaan liittyvien työttömyysetuuden työvoimapoliittisten edellytysten selvittäminen teettää työ- ja elinkeinotoimistoissa paljon työtä, jota voitaisiin vähentää säännöksiä yksinkertaistamalla ja selkeyttämällä. Esimerkiksi yritystoiminnan lopettamisen edellytyksenä olevan myyntivoittolaskelman jättäminen ja laskelman vastaanottaminen silloinkin, kun myyntivoittoa ei jaksoteta, aiheuttaa työttömyysetuuden maksajalle hallinnollista työtä, joka pääsääntöisesti jäisi pois. Jos yritystoiminta katsottaisiin suoraan lopetetuksi ilman lopettamista edeltävää keskeyttämistä, työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi saman yritystoiminnan lopettamisen

vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta ainoastaan yhden kerran. Nykyisin työ- ja elinkeinotoimisto selvittää asiaa ja antaa työvoimapolitiittisen lausunnon ensin yritystoiminnan keskeytymisestä ja myöhemmin yritystoiminnan lopettamisesta.

Työllistymistä edistävästä palveluista poissaolojen seurannasta aiheutuu työ- ja elinkeinotoimistoille hallinnollista työtä, joka voitaisiin osittain välttää. Työnhakijat ilmoittavat jonkin verran poissaoloista ja niiden syistä työttömyysetuutta koskevassa hakemuksessa. Jos työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, ettei työnhakijan omasta työkyvyttömyydestä tai alle 10-vuotiaan lapsen sairaudesta johtuvasta poissaolosta anneta sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa, työttömyysetuuden maksaja voisi maksaa osan hakemuksista pyytämättä työvoimapolitiittista lausuntoa työ- ja elinkeinotoimistolta.

Työnhakijan omasta työkyvyttömyydestä johtuvia poissaoloja on työ- ja elinkeinotoimistojen arvion mukaan noin 55 prosenttia kaikista poissaoloista. Työ- ja elinkeinotoimistojen ja erityisesti Kansaneläkelaitoksen hallinnollisen työn määrän vähentymiseen vaikuttaisi se, kuinka moni työnhakijoista ilmoittaa poissaolostaan ja sen syystä myös työttömyysetuuden maksajalle.

Ryhmälomautusmenettelystä luopumisen ei arvioida lisäävän työ- ja elinkeinotoimistojen työtä, jos osa työvoimapolitiittisista lausunnoista voidaan antaa automaattisesti. Toimistojen virkamiesten annettavaksi jäisivät lähinnä lausunnot, jotka olisi annettu ryhmälomautetuista myös voimassa olevien säännösten mukaan.

Ryhmälomautusmenettelystä luopuminen vähentäisi työttömyysetuuden maksajien työtä, koska maksajien ei tarvitsisi pyytää työvoimapolitiittista lausuntoa työnhakijan harjoittamista opinnoista tai yritystoiminnasta. Työ- ja elinkeinotoimiston näkökulmasta lausunnon antaminen ei olisi lisätyötä, koska vastaavat seikat olisi selvitetty ryhmälomautettujen osalta joka tapauksessa etuuden maksajan pyynnöstä.

Työllistymistä edistävästä palveluista poissaolosta ei enää annettaisi sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa, jos poissaolon syynä on työnhakijan oma työkyvyttömyys tai alle 10-vuotiaan lapsen sairaus. Joissakin tapauksissa

työttömyysetuuden maksaja joutuisi pyytämään työnhakijalta esimerkiksi lääkärintodistuksen. Lisäselvityksen pyytäminen olisi etuuden maksajien kannalta uusi tehtävä. Koska työnhakijan omaa ilmoitusta poissaolon syystä pidetään lähtökohtaisesti riittävänä lyhyissä poissaoloissa, muutoksesta ei aiheutune merkittävästi lisätyötä. Kokonaisuutena arvioitaessa on otettava huomioon, että osassa tapauksia etuuden maksajan ei enää tarvitsisi pyytää työvoimapolitiittista lausuntoa, koska riittävät tiedot poissaolon syystä ilmenevät työnhakijan etuushakemuksesta. Tämä puolestaan vähentäisi työtä.

Esitys vähentäisi yliopistojen hallinnollista työtä, kun opiskelijat eivät enää erikseen pyytäisi keskeytystodistuksia saadakseen työttömyysetuutta. Jos opinnot olisivat olleet keskeytyneenä vähintään vuoden, ne katsottaisiin päättyneiksi ja henkilöllä olisi oikeus työttömyysetuuteen. Oppilaitoksen ei pääsääntöisesti tarvitsisi antaa keskeytymisestä erillistä todistusta, vaan opintojen vähintään vuoden keskeytyneenä olon voisi osoittaa esimerkiksi opintorekisteriotteella. Samalla selvityksellä henkilö voisi osoittaa opintojen keskeytymisen myös arvioitaessa omaehtoisten opintojen tukemista työttömyysetuudella tai kesken jääneen tutkinnon hankkimista työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Työttömyysturvalain säännösten selkeyttäminen parantaisi työttömien tietoisuutta heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä mahdollisuuksia ennakoida työttömyysetuutta koskevien ratkaisujen sisältöä. Viranomaisten hallinnollista työtä vähentävät muutokset nopeuttaisivat työttömyysetuuden maksatusta ja voisivat vähentää työttömien tarvetta hakea toimeentulotukea.

Esitetyt muutokset lisäävät työnhakijoiden yhdenvertaisuutta. Erityisesti tämä koskisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuina yrittäjinä työllistyneitä. Sukupuolivaikutuksiltaan ehdotetut säännökset olisivat neutraaleja, mutta niiden tosiasiallinen kohdistuminen naisiin tai miehiin vaihtelee. Esimerkiksi yrittäjien työttömyysturvaa koskevien säännösten osalta työttömyysetuuden maksami-

nen lomautusajalta yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneelle perheenjäsenelle koskisi enemmän naisia kuin miehiä, koska yrittäjistä suurempi osa on miehiä.

Laajentamalla palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmää työnhakijoiden oikeus työttömyysetuuteen määräytyisi nykyistä yhdenmukaisemmin riippumatta siitä, onko työ tehty työ- vai muussa sopimussuhteessa. Lisäksi muutos, jonka perusteella palkansaajaan rinnastettavalle yrittäjälle voitaisiin muiden edellytysten täytyessä maksaa soviteltua työttömyysetuutta yhden toimeksiantosuhteen päätyttyä mutta työn teon jatkuessa mahdollisten muiden toimeksiantojen osalta, yhdenmukaistaisi palkansaajaan rinnastettavien yrittäjien ja palkansaajien kohtelua. Palkansaajaan rinnastettavaa yrittäjää koskevat muutokset voivat lisätä halukkuutta ottaa vastaan toimeksiantosuhteessa tehtävää työtä.

Työ- tai muussa palvelussuhteessa ja yritystoiminnassa työllistyvien oikeutta työttömyysetuuteen yhdenmukaistettaisiin muutenkin säätämällä työttömyysturvalaissa työkyvyttömäksi tulleen yrittäjän ja lomautetun yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen oikeudesta työttömyysetuuteen. Tämä parantaisi työnhakijoiden perustulossa turvattua oikeutta ansaita toimeentulo valitsemallaan työllä sekä turvaisi nykyistä paremmin perustoimeentulon työttömyyden ja sairauden aikana.

Opiskelijoiden työttömyysturvaa koskevat muutokset parantaisivat eri oppilaitoksissa opiskelevien henkilöiden yhdenvertaisuutta, kun yliopisto-opiskelijoiden mahdollisuus saada työttömyysetuutta ilman oppilaitoksesta eroamista kumottaisiin ja työttömyysetuuden saamisen edellytykset olisivat yhtenäiset oppilaitoksesta riippumatta. Esitettyjen säännösten sukupuolivaikutus riippuu opiskelijoiden sukupuolijakaumasta. Yliopisto-opiskelijoita koskeva muutos voisi nopeuttaa opintojen suorittamista ja työllistymistä.

Nuoria koskevat muutokset mahdollistaisivat sen, että työ- ja elinkeinotoimistolla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet tukea tarvittaessa nuoren hakeutumista ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen tai ohjata nuorta muihin hänelle sopiviin elämänhallintaa ja työllistymistä edistäviin palveluihin. Koska vaikeuksia on erityisesti pojilla, muu-

tokset parantaisivat sukupuolten välistä koulutukseen liittyvää yhdenvertaisuutta.

Esityksen mukaan myös työttömyyspäivärahaa hakevien ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten tulisi lähtökohtaisesti hakeutua ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen. Nuoret olisivat tällöin yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, maksetaan-ko heille työmarkkinatukea vai työttömyyspäivärahaa. Esitys myös parantaisi pitkällä tähtäimellä nuorten työllistymistä, koska ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen suorittaneet sijoittuvat paremmin työmarkkinoille kuin koulutusta vailla olevat.

Lomautetun palvelutarve ei ole riippuvainen työnantajan lomauttamien työntekijöiden määrästä. Esitys ja siihen liittyvän verkkopalvelussa tapahtuvan työnhakijaksi rekisteröitymisen kehittäminen varmistaisi lomautetun ohjautumisen työvoimapalvelujen piiriin muissa kuin lyhytkestoissa lomautuksissa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esityksen yrittäjien työttömyysturvaa koskevat säännösmuutokset on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla työryhmässä, jossa olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry. Työryhmä kuuli työnsä aikana Maa- metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK:n, Ammattinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassan, Suomen Yrittäjien työttömyyskassan ja Suomen Journalistiliitto ry:n edustajia.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2011 työryhmän hallituksen ohjelman mukaisen nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi. Työryhmä antoi väliraporttinsa maaliskuussa 2012 (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013; TEM raportteja 8/2012). Työryhmä perusti nuorten työmarkkinatukioikeutta koskevat ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamaan tutkimukseen nuorten työmarkkinatuen saamisen edellytyksenä olevasta yhteishakuvelvollisuudesta (Nuorten työmarkkinatukioikeus ja koulutukseen hakeutuminen; Työmark-

kinatuen saamisen edellytyksenä olevan kouluttautumiselvellytyksen arviointitutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 3/2012).

Työllistymistä edistävästä palveluista poissaolojen selvittämisen yksinkertaistamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö teki työ- ja elinkeinotoimistoille kyselyn keväällä 2012. Vastauksia on käytetty hyväksi tätä esitystä laadittaessa.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Akava ry:n, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n, Suomen Ammattiliittojen keskusliitto SAK ry:n, Suomen Yrittäjien ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n kanssa.

Eduskunta on aiempien työttömyysturvain muutosten yhteydessä pitänyt työttömyysturvassäännösten yksinkertaistamista tärkeänä erityisesti sen vuoksi, että työtön työnhakija voisi helposti saada selkoa oikeudestaan työttömyysetuuteen. Nuorten alle 25-vuotiaiden kohdalla Eduskunta puolestaan on pitänyt tärkeänä voimavarojen suuntaamista yksilölliseen urasuunnitteluun ja nuoren ohjaamiseen hänelle soveltuvaan koulutukseen, työharjoitteluun tai muuhun soveltuvaan palveluun työllistymisen edistämiseksi. Lisäksi Eduskunta on pitänyt tärkeänä sellaisen ratkaisun löytämistä työllistymistä edistävästä palveluista poissaolojen seurantaan, jolla voidaan vähentää työttömyysetuuksien maksamiseen liittyvää byrokratiaa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta on saatu lausunto opetus- ja kulttuuriministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Eläketurvakeskukselta, Finanssivalvonnalta, Kansaneläkelaitokselta, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, Akava ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen Journalistiliitto ry:ltä ja Suomen Freelancejournalistit ry:ltä, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä ja Työttömien Valta-kunnalliselta Yhteistoimintajärjestö — TVY ry:ltä. Lisäksi lausunto on saatu kaikilta elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilta, jot-

ka ovat lausuntojaan varten kuulleet alueidensa työ- ja elinkeinotoimistoja.

Mahdollisuus lausunnon antamiseen on varattu myös Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lle, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:lle, vakuutusosastoille ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

Lausunnon antaneet tahot pitivät esitettyjä muutoksia pääsääntöisesti kannatettavina ja työttömyysturvajärjestelmää selkeyttävinä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo kuitenkin lausunnossaan, että palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän määritelmän mahdollinen muuttaminen tulisi valmistella osana sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavia työttömien toimeentuloturvaan liittyviä edellytyksiä. Koska esitys sisältää yrittäjien työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten selkeyttämisen ja yksinkertaistamisen, työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena irrottaa esityksestä osaa pois ja siirtää jo valmisteltuja asioita uudelleen valmisteltavaksi.

Lausuntovaiheessa esillä oli lomautettujen työttömyysturva-oikeuden ratkaiseminen siten, että lomautetulle olisi voitu maksaa työttömyysetuutta kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon ajalta ilman, että hänen olisi ollut välttämätöntä rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Työ- ja elinkeinotoimisto olisi tarvittaessa tutkinut työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten täyttymisen työttömyysetuuden maksajan pyynnöstä. Lausunnon antaneet tahot arvioivat, että ehdotettu muutos olisi muun muassa johtanut työnhakijoiden tietämättömyydestä johtuviin tarpeettomiin etuuden menetyksiin. Osa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista arvioi, ettei ehdotettu muutos olisi vähentänyt työ- ja elinkeinotoimistojen työtä. Näistä syistä esitystä on muutettu esityksestä ilmenevällä tavalla.

Työ- ja elinkeinoministeriö on erikseen pyytänyt lausuntoa työttömyysturvain yliopisto-opintojen vähintään vuoden keskeytyksen perusteella maksettavaa työttömyysetuutta koskevan säännöksen kumoamisesta tai muuttamisesta opetus- ja kulttuuriministeriöltä, kaikilta yliopistoilta, Suomen ylioppilaskuntien liitto ry:ltä ja Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto ry:ltä. Li-

säksi eräiden yliopistojen yhteydessä toimivat ylioppilaskunnat antoivat oman lausuntonsa.

Suomen ylioppilaskuntien liitto ry, Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto ry ja Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto ry ovat antaneet myös koko hallituksen esitystä koskevan lausuntonsa. Näiden tahojen kanssa on myös keskusteltu yliopistopintojen keskeyttämistä koskevasta muutoksesta.

Yliopistojen näkemykset jakaantuivat sekä säännöksen säilyttämisen että sen kumoamisen välillä. Yliopistot katsoivat muun muassa, että säännöksen kumoamisella voitaisiin nopeuttaa opintojen suorittamista, mutta toisaalta osalla opiskelijoista opinnot saattaisivat jäädä kokonaan kesken. Akava ry, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry sekä kaikki lausunnon antaneet opiskelijajärjestöt esittivät säännöksen soveltamisalan laajentamista joko ammattikorkeakouluopiskelijoihin tai lisäksi ammatillisten oppilaitosten opiskelijoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö piti tarkoituksenmukaisimpana säännöksen kumoamista, koska tämä muun muassa nopeuttaisi opintojen suorittamista ja turvaisi opiskelijoiden yhdenvertaisuuden.

Muualta tästä esityksestä ilmenevillä perusteilla on päädytty ehdottamaan yliopistopintojen vähintään vuoden keskeytyksen perusteella maksettavaa työttömyysetuutta koskevan säännöksen kumoamista.

Ammatillista koulutusta vailla olevia alle 25-vuotiaita nuoria koskevia muutoksia pidettiin lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisina. Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry piti kuitenkin kohtuuttomana koulutukseen hakeutumiselvöllisyyden laajentamista työttömyyspäivärahaa saaviin nuoriin. Valmistelussa on päädytty esittämään mainittua muutosta, koska pysyväisluonteinen sijoittuminen työmarkkinoille edellyttää useimmiten ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Lisäksi nuoria tulisi kohdella yhdenvertaisesti heille maksettavasta etuudesta riippumatta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että koulutukseen hakeutumiselvöllisyyden laajentaminen työttömyyspäivärahaa saaviin nuoriin aiheuttaisi lisäpainetta ammatillisen aikuiskoulutuksen resursseihin. Työ- ja elin-

keinoministeriön näkemyksen mukaan koulutuksen aloituspaikkojen riittävyys kaikille halukkaille ei ole kytköksissä työttömyysturvajärjestelmään tehtäviin muutoksiin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Esityksessä esitetään muun muassa työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluita koskevia muutoksia sekä muutoksia työllisyyden edistämistoimikuntia koskeviin säännöksiin. Mainitulla esityksellä on vaikutusta tässä esityksessä esitettyihin työttömyysturvain muutoksiin, joiden olisi tultava voimaan samanaikaisesti esitetyn julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kanssa.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:ää on väliaikaisesti muutettu siten, että valtio osallistuu lomautusajalta maksettavien ansiopäivärahojen rahoittamiseen vuosina 2012 ja 2013. Pysyvän lain mukaan valtio ei osallistu lomautusajalta maksettavien ansiopäivärahojen rahoitukseen. Lomautetulle yrittäjän perheyrityksessä työskennelleelle perheenjäsenelle mahdollisesti yrittäjäkassasta maksettavan ansiopäivärahan rahoitus tulisi muuttaa palkansaajien rahoitusta vastaavaksi. Koska asialla on merkitystä vasta vuonna 2014, muutos olisi tarkoituksenmukaisinta tehdä työttömyyskassalakiin (603/1984) myöhemmin muiden rahoitussäännöksiä koskevien muutosten yhteydessä.

Hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen laeiksi yliopistolain 36 ja 38 §:n, ammattikorkeakoululain sekä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain muuttamisesta (HE 44/2012 vp). Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2014 alusta. Mainitulla hallituksen esityksellä ja tässä esityksessä esitetyillä nuorten työttömyysetuus oikeutta koskevilla säännöksillä voitaneen kokonaisuutena arvioiden ajatella olevan vaikutusta nuorten yhdenvertaisuuteen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitystä täydentävään esitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi talousarvioesityksen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

1 luku Yleiset säännökset

5 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohtia muutettaisiin 2 ja 8 lukuihin esitettyjen muutosten takia.

6 §. Yrittäjä. Pykälän 5 momentin säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan 2 lukuun esitettyjä muutoksia.

9 §. Työssäkäyntialue. Säännökseen tehtäisiin muutos, joka liittyy työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmän muuttamiseen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmäksi.

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset

Lukuun koottaisiin nykyisin 2 ja 8 luvuissa olevat työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisia edellytyksiä koskevat säännökset. Nykyinen työmarkkinoilta poissaolon perusteella asetettava korvauksetonta määräaika koskeva 2 luvun 11 § kumottaisiin.

1 §. Työtön työnhakija. 2 §. Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen. 1 § vastaisi asiasisällöltään nykyistä 1 §:ää, mutta siihen tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettavasta laista johtuvia terminologisia muutoksia. 2 § vastaisi nykyistä 1 a §:ää.

3 §. Työmarkkinoilla olon esteet. 4 §. Muu kuin työsuhteessa tehty työ. Säännökset vastaisivat nykyisiä 2 ja 3 §:ää.

5 §. Yritystoiminta ja oma työ. Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 2 luvun 4 §:ää. Päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä työllistyvällä henkilöllä ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, milloin henkilön katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai omassa työssä päätoimisesti. Ratkaisevaa olisi nykyistä vastaavasti, onko yritystoiminta tai oma työ työmäärältään sellaista, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Säännös koskisi sekä työssä ollessa

että esimerkiksi työttömänä aloitettua yritystoimintaa ja omaa työtä.

Koska työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena ei ole kattaa yritystoiminnan tai oman työn taloudellista riskiä, yritystoiminnasta tai omassa työssä työllistymisestä saavilla tuloilla tai niiden puuttumisella ei olisi merkitystä päätoimisuuden arvioinnissa. Yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuuden arviointi vastaisi tältä osin nykytilaa.

Yrittäjänä tai omassa työssä työllistymistä pidettäisiin sivutoimisuutena ainakin silloin, kun toimintaa on harjoitettu kokoaikatyön ohella vähintään kahdeksan kuukauden ajan eikä toiminnan laajuudessa tapahdu olennaisia muutoksia. Nykyinen 10 kuukauden työssäolovaatimus muutettaisiin vastaamaan työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaa työssäoloehdon kestoa, joka on noin kahdeksan kuukautta. Työssäoloehdon täyttymistä pidetään työttömyysturvajärjestelmässä vakiintuneena työssäolona. Olennaista yrittäjänä tai omassa työssä työllistymisen päätoimisuutta arvioitaessa olisi tältä osin, että henkilön yhtäaikaisen yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen ja palkkatyön perusteella voitaisiin päätellä, ettei yritystoiminta tai oma työ ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle.

Yrittäjänä tai omassa työssä työllistyminen voitaisiin katsoa työssäolon perusteella sivutoimiseksi myös esimerkiksi silloin, kun yritystoiminta tai omassa työssä työllistyminen on pysynyt laajuudeltaan muuttumattomana ja henkilö on täyttänyt yritystoiminnan tai oman työn aikana palkansaajan työssäoloehdon esimerkiksi osa-aikatyöllä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yritystoiminnan aloittamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti yritystoiminta katsottaisiin aloitukseksi nykyistä vastaavasti varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan aloittamisesta. Käytännössä tämä perustuisi henkilön omaan ilmoitukseen yritystoiminnan aloittamisen ajankohdasta. Säännöksen yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi yritystoiminta katsottaisiin aloitetuksi myös silloin, kun yritys merkitään ennakkoperintä- tai ar-

vonlisäverovelvollisten rekisteriin taikka verohallinnon työnantajarekisteriin.

Koska olennaista olisi sen arvioiminen, mistä ajankohdasta alkaen yritystoiminta on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle, rekisterimerkintöihin perustuvasta aloittamisajankohdasta voitaisiin poiketa, jos muuhun arvioon on aihetta esimerkiksi henkilön tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan aloittamisen ajankohdasta esittämän selvityksen perusteella. Markkinoinnin aloittamista pidettäisiin yleensä taloudellisen tai tuotannollisen toiminnan aloittamisena.

Jos yritystoiminnan aloittamiseen liittyisi poikkeuksellisen työllistäviä työvaiheita, yritystoiminta voitaisiin katsoa aloitetuksi jo ennen varsinaisen taloudellisen tai tuotannollisen toiminnan aloittamista. Tällainen työllistävä työvaihe voisi olla esimerkiksi toimittajien remontointi, jonka yrittäjä suorittaa itse.

Pykälän 4 momentin mukaan päätoimisen työllistymisen yrittäjänä tai omassa työssä katsottaisiin jatkuvan siihen ajankohtaan asti, jona työskentely yrityksessä on päättynyt tai yritystoiminta taikka oma työ on lopetettu. Työskentelyn päättymisestä ja yritystoiminnan tai oman työn lopettamisesta säädettäisiin tarkemmin 6–9 §:ssä.

6 §. Yrityksessä työskentelyn päätyminen. Säännös koskisi niin sanottua varsinaista yrittäjää. Henkilön työkyvyttömyyttä ja yritystoiminnan kausiluontoisuutta koskevia 1 momentin 1 ja 3 kohtia sovellettaisiin 7 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella myös yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneeseen perheenjäsentään, jota pidetään yrittäjänä 1 luvun 6 §:n perusteella.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa säädettäisiin työskentelyn päättymisestä henkilön työkyvyttömyyden perusteella. Työkyvyttömälle työnhakijalle voitaisiin maksaa työttömyysetuutta, jos hänen työkykynsä on alentunut olennaisesti ja pysyvästi. Edellytyksenä olisi, että henkilö on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain (1244/2004) mukaista päivärahaa, hän on lääkärinlausunnon mukaan edelleen työkyvyttömän työhönsä yrityksessä ja hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on vireillä tai hylätty. Säännösten perusteella työkyvyttömän yrittäjä ja hänen yritystoiminnassa työllistynyt

perheenjäsenensä olisivat mahdollisimman pitkälle samassa asemassa kuin työkyvyttömän palkansaaja, joka voi vastaavassa tilanteessa saada työttömyysetuutta 3 luvun 3 §:n perusteella.

Arvioitaessa henkilön työskentelyn päättymistä työkyvyttömyyden perusteella sillä ei olisi merkitystä, jatkaako yritys toimintaansa, kunhan kyseinen henkilö ei osallistu tuotannolliseen tai taloudelliseen toimintaan. Vähäisten hallinnollisten tehtävien hoitamista ei pidettäisi työskentelyn jatkumisena. Työkyvyttömyyteen perustuva oikeus työttömyysetuuteen jatkuisi muiden edellytysten täytyessä siihen asti, kun henkilö aloittaa työskentelyn yrityksessä uudelleen. Työttömyysetuutta saavalle työnhakijalle voidaan muun muassa tarjota hänen jäljellä olevaa työkykyään vastaavaa työtä, joka hänen on otettava vastaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ja 3 momentissa säädettäisiin palkansaajaan rinnastettavasta yrittäjästä. Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitettaisiin yrittäjää, joka tekee työsuorituksia toimeksiantosopimusten perusteella ja jonka työsuoritus muistuttaa sen epäitsenäisen luonteen takia palkansaajana tehtävää työtä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että toimeksiantaja viime kädessä päättää työsuorituksesta ja sen tekemisen ajankohdasta.

Palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä ei pidettäisi yrittäjää, jolla on toiminnan harjoittamista varten kiinteä osto- tai myyntipaikka tai vastaava toimipaikka toiminnan harjoittamista varten. Työtilan erottaminen henkilön asuntonaan käyttämästä tilasta ei kuitenkaan estäisi pitämistä häntä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä.

Tarkoituksena on saattaa toimeksiantosopimuksen perusteella työtä tekevät mahdollisimman pitkälle samaan asemaan samaa tai samankaltaista työtä työsuorituksen perusteella tekevien työntekijöiden kanssa. Tämän vuoksi säännöstä ei sovellettaisi esimerkiksi palveluita tai tuotteita niin sanotulle suurelle yleisölle tarjoaviin yrittäjiin, vaan kyse olisi yrittäjistä, jotka tekevät toimeksiantosopimuksia pääsääntöisesti samojen toimeksiantajien kanssa.

Toimeksiantajien määrää ei rajoitettaisi. Säännöksen tarkoituksen takia soveltamisala rajoittuisi kuitenkin tilanteisiin, joissa toimeksiantajia ei kyseessä olevan alan luonteen ja työntekotapojen vuoksi ole kovin monia. Säännöstä ei sovellettaisi esimerkiksi tilanteissa, joissa yritys ei saa toimeksiantoja ja toimeksiantajia ei tästä syystä ole kuin muutamia. Tällaiset tilanteet kuuluvat yrittäjäriskin piiriin eikä tulojen puuttumista korvata työttömyysturvajärjestelmästä.

Palkansaajaan rinnastettavan yrittäjän tulisi tehdä työsuoritus lähtökohtaisesti itse. Satunnaisten, esimerkiksi loma-ajoiksi palkattujen sijaisten käyttö olisi kuitenkin mahdollista. Henkilöllä olisi mahdollisuus ostaa ulkopuoliselta toimijalta esimerkiksi kirjanpito- palveluita ilman, että tällä olisi vaikutusta siihen, pidetäänkö häntä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä.

Henkilön pitäminen palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä todettaisiin aina jälkikäteen. Muiden edellytysten täytyessä palkansaajaan rinnastettavalle yrittäjälle voitaisiin maksaa työttömyysetuutta toimeksiantosuhteen päätyttyä. Jos toimeksiantosuhteita olisi samanaikaisesti useita, yhden toimeksiantosuhteen päätyttyä arvioitaisiin, onko henkilö työtön ja onko häntä pidettävä jäljelle jäävien toimeksiantosuhteiden perusteella päätoimisena vai sivutoimisesti yritystoiminnassa työllistytäänä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ja 3 momentissa säädettäisiin työskentelyn päättymisestä yritystoiminnan luonnonolosuhteista johtuvan kausiluontoisuuden takia. Säännökset vastaisivat muutoin nykytilaa, mutta yritystoiminnasta saatavilla tuloilla ei enää olisi vaikutusta yritystoiminnan kausiluontoisuuden arviointiin. Tulojen vaikutuksen arvioinnista luovuttaisiin, koska työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa olennaista on se, kykeneekö henkilö ottamaan vastaan kokoaikatyötä tai osallistumaan työllistymistä edistäviin palveluihin. Tähän toiminnasta saatavilla tuloilla tai niiden puuttumisella ei ole vaikutusta.

7 §. Yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättymisen. Jos henkilö on työllistynyt yrittäjänä päätoimisesti, työttömyysetuuden saaminen edellyttäisi, että yritystoiminta on lopetettu tai henkilön työskentely on päätty-

nyt. Yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen kohdalla on joissakin tilanteissa kohtuutonta edellyttää koko yritystoiminnan lopettamista tai samoja työskentelyn päättymisen edellytyksiä kuin niin sanotun varsinaisen yrittäjän kohdalla. Tästä syystä 7 §:ssä säädettäisiin yrittäjän perheenjäsenen oman työskentelyn päättymisen vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta.

Pykälää sovellettaisiin ainoastaan yrittäjän perheenjäsenen, joka on työllistynyt perheyrietyksessä, mutta jolla itsellään ei ole ollut 2 momentissa säädettyä määräysvaltaa. Säännöksen soveltamisalan rajoittaminen perheenjäsenen määräysvallan perusteella vastaisi voimassa olevan 5 §:n 4 momenttia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteella yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneen perheenjäsenen työskentelyn voitaisiin katsoa päättyneen 7 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa, toisin sanoen henkilön tultua työkyvyttömäksi tai yritystoiminnan kausiluontoisuuden perusteella. Tämä vastaisi voimassa olevaa 5 §:ää ja sen soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan henkilöllä olisi muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen, jos hänen päätoiminen työllistymisensä yrityksessä on ollut satunnaista. Satunnaisella työllistymisellä tarkoitettaisiin sitä, että henkilö on työllistynyt yrityksessä enintään kuuden kuukauden ajan kahden vuoden tarkastelujakson aikana. Säännös vastaisi voimassa olevaa 5 §:ää ja sen vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Myös 1 momentin 3 kohta vastaisi voimassa olevan 5 §:n soveltamiskäytäntöä. Henkilöllä olisi muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen työskentelyn päätyttyä, jos työskentely on johtunut yksinomaan siitä, että työllistymistä edistävä palvelu tai omaehtoisin opintoihin liittyvä harjoittelu on järjestetty kyseisen henkilön perheenjäsenen omistamassa yrityksessä. Työnhakijan aseman ennakoitavuuden takia asiaa olisi tarpeen säätää laissa.

Joissakin tilanteissa yrittäjän perheenjäsenä on pidetty palkansaajana hänen tehdessään työtä perheen yrityksessä. Joskus on kohtuutonta, että tällaisella henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen samoilla edellytyksillä

kuin yrityksen muilla, perheen ulkopuolisilla työntekijöillä. Tästä syystä *1 momentin 5 ja 6 kohdissa* säädettäisiin yrittäjän perheenjäsenen oikeudesta työttömyysetuuteen yrityksen lomauttaessa työntekijöitään tai työnteon ja palkanmaksun päätyttyä työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettusta syystä, toisin sanoen esimerkiksi työpaikkaa kohdanneen tulipalon takia. Lomautuksella tarkoitettaisiin työnantajan suorittamaa lomautusta tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä. Lomautus on määritelty 1 luvun 5 §:ssä.

Jotta 5 ja 6 kohtaa sovellettaisiin vain aidosti palkansaajan asemassa olleisiin perheenjäseniin, heillä tulisi olla jokin muu kuin yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Tästä säädettäisiin 2 momentissa.

Lomautusten osalta olisi edellytyksenä, että yritys on lomauttanut tai irtisanonut tuotannollisista tai taloudellisista syistä myös sellaisia työntekijöitä, jotka eivät ole yrittäjän perheenjäseniä. Koska eri työntekijöiden lomautukset ja irtisanomiset eivät välttämättä tapahdu samanaikaisesti, lomautuksia ja irtisanomisia tarkasteltaisiin vuoden tarkastelujakson ajalta.

Perheenjäsenen lomautuksen tulisi olla kokoaikainen eli kestää vähintään yksi kokonainen kalenteriviikko. Viikoittaista tai päivittäistä työaikaa lyhentämällä toteutettujen lomautusten ajalta yrittäjän yritystoiminnassa työllistyneellä perheenjäsenellä ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen.

Työsopimuslaissa tarkoitettujen työnteon ja palkanmaksun keskeytysten osalta edellytyksenä puolestaan olisi, että yrityksessä on muita työntekijöitä, jotka ovat samassa asemassa eivätkä ole yrittäjän perheenjäseniä. Ulkopuolisten työntekijöiden määrän osalta olisi sekä 4 että 5 kohdan osalta riittävää, että heitä on vähintään yksi.

Pykälän *1 momentin 4 ja 7 kohdat* vastaisivat voimassa olevaa 5 §:ää.

8 §. Yritystoiminnan lopettaminen. Pykälän *1—3 kohta* vastaisivat lähtökohtaisesti voimassa olevan valtioneuvoston työttömyysetuuden työvoimapolitiittisista edellytyksistä antaman asetuksen 2 §:n 1 momentin 1—3 kohtaa. Koska yritystoiminnan keskeyttämisestä luovuttaisiin, työttömyysetuuden saa-

minen sen jälkeen, kun yritys on asetettu selvitystilaan tai yrityksen purkamisesta on sovittu, ei edellyttäisi vaihto- ja käyttöomaisuudesta luopumista tai myyntivoittolaskelman jättämistä työttömyysetuuden maksajalle.

Pykälän *4 kohta* olisi uusi. Mikä tahansa yritystoiminta katsottaisiin lopetetuksi, kun henkilö ilmoittaa tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan päättyneen ja esittää selvityksen siitä, että hän on jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi ennakkoperintärekisteristä ja työnantajarekisteristä. Lisäksi edellyttäisiin, että henkilö on jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen joko yrityksen poistamiseksi arvonlisäverovelvollisten rekisteristä tai yritystoiminnan keskeytymisestä. Keskeytysilmoitusta arvonlisäverovelvollisten rekisteriin pidettäisiin riittävänä, jottei henkilölle aiheudu tarpeettomia välitömiä veroseuraamuksia.

Jos henkilö ei esittäisi selvitystä siitä, milloin hän on jättänyt edellä mainitut ilmoitukset, ratkaisevaa olisi tältä osin kyseisiin rekistereihin merkitty päättämispäivä. Jos yritystä ei ole merkitty rekistereihin, yritystoiminta katsottaisiin lopetetuksi henkilön oman tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan päättymistä koskevan ilmoituksen perusteella.

Yritystoiminnan katsominen lopetetuksi 4 kohdan perusteella edellyttäisi myös sitä, että henkilö on luopunut mahdollisesta yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta eläkevakuutuksesta. Yritystoiminta voitaisiin katsoa lopetetuksi, vaikka yritys olisi edelleen merkittynä kaupparekisteriin.

Yritys saatetaan ilmoittaa uudelleen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, jos yritysomaisuutta myöhemmin myydään. Pelkästään yritysomaisuuden myynnillä tai muilla vastaavilla hallinnollisiksi katsottavilla toimilla ei olisi vaikutusta siihen, pidetäänkö yritystoimintaa edelleen lopetettuna. Sen sijaan jos yritys aloittaa tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan uudelleen, työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen ratkaistaisiin 5 §:n mukaisesti toiminnan uudelleen aloittamisesta lukien.

Pykälän *5 kohdan* mukaan yritystoiminta voitaisiin katsoa lopetetuksi myös silloin,

kun on ilmeistä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on kokonaan päättynyt. Säännöksen tarkoituksena on turvata niiden työnhakijoiden oikeus työttömyysetuuteen, jotka eivät voi säännöksen 1—4 kohdan perusteella osoittaa yritystoiminnan lopettamista. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteessa, jossa peltoviljelyä harjoittaneen maatilalla pellot on vuokrattu ulkopuolisen viljelijän käyttöön eikä maatilalla ole muuta toimintaa.

Säännöksen sanamuoto mahdollistaisi sen, että muodollisten lopettamisedellytysten täyttymisestä huolimatta yritystoiminnan voitaisiin katsoa jatkuvan esimerkiksi henkilön pyrkiessä selvästi kattamaan yritystoimintaan liittyvää taloudellista riskiä työttömyysetuudella. Tällaisesta voi olla kyse esimerkiksi henkilön ilmoittaessa toistuvasti Verohallinnolle yritystoiminnan lopettamisesta.

9 §. Oman työn lopettaminen. Säännös vastaisi voimassa olevan 5 a §:n 1 momenttia. Voimassa olevan 5 a §:n 2 momentissa oleva omassa työssä työllistymisen sivutoimisuutta koskeva informatiivinen säännös kumottaisiin tarpeettomana. Työnhakijan oikeuteen saada soviteltua työttömyysetuutta 5 a §:n 2 momentin kumoamisella ei olisi vaikutusta.

10 §. Opiskelu. Pykälässä säädettäisiin opintojen päätoimisuudesta sekä päätoimisten opintojen katsomisesta sivutoimiseksi työssäolon tai yritystoiminnan perusteella. Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 6 §:n 1 momenttia.

Päätoimisia opintoja koskeva 2 momentti vastaisi nykyistä 6 §:n 2 momenttia ja sen vakiintunutta soveltamiskäytäntöä, mutta säännöstä selkeytettäisiin kielellisesti. Momentin 1 kohdassa mainittaisiin selkeyden vuoksi, että myös ylempi ammattikorkeakoulututkinto on kohdassa tarkoitettua päätoimista opiskelua.

Lukio-opintoja koskevalla 2 momentin 2 kohdalla ei muutettaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä siltä osin, kun nuorille tarkoitettua lukioista aikuislukioon siirtyneen henkilön katsotaan lähtökohtaisesti jatkavan aiempia päätoimisia lukio-opintojaan eikä hänellä tämän vuoksi ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Opintojen päätoimisuutta ei enää arvioitaisi kokonaisharkinnan perusteella. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että opinnot, jotka ei-

vät ole 2 momentin perusteella päätoimisia, olisivat sivutoimisia. Kokonaisharkintaa koskevan säännöksen kumoaminen parantaisi työnhakijoiden yhdenvertaisuutta ja työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisujen ennakoitavuutta.

Opintoja ei pidettäisi päätoimisina, jos työnhakija voisi osoittaa vakiintuneen työssäolon tai päätoimisen yritystoiminnan harjoittamisen perusteella, etteivät opinnot ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Riittävänä opiskeluaikaisena työssäolona pidettäisiin ainakin työtä, joka kestoiltaan riittäisi täyttämään palkansaajan työssäoloehdon.

Työnhakijan oikeudesta saada työttömyysetuutta hankintasopimuksessa sovittujen työvoimakoulutuksen sekä työllistymissuunnitelmassa tai kotoutumissuunnitelmassa sovitujen työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen tai kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettujen opintojen jaksojen välisenä aikana säädettäisiin 4 momentissa. Säännös olisi uusi.

Työnhakijaa ei pidettäisi päätoimisena opiskelijana kyseisten opintojen perusteella jaksojen välisenä aikana. Muiden 2 ja 2 a luvussa säädettyjen työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisten edellytysten tulisi kuitenkin täytyä, jotta työnhakijalle voitaisiin maksaa työttömyysetuutta. Esimerkiksi voimassa oleva korvauksetonta määrääaikaa tai päätoimista yritystoimintaa koskevaa työvoimapolitiittinen lausunto estäisi etuuden maksamisen jaksojen väliseltä ajalta.

11 §. Päätoimisen opiskelun päättymisen. Pykälässä säädettäisiin päätoimisten opintojen päättymisestä.

Lukio-opintojen päättymisestä säädettäisiin 2 momentissa. Päätoimiset lukio-opinnot katsottaisiin voimassa olevaa 2 luvun 7 §:n 1 momenttia vastaavasti päättyneiksi sen lukukauden lopussa, jolloin henkilö saa lukion päättötodistuksen. Esimerkiksi kevään abiturienttia pidettäisiin päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen asti, vaikka hän ei enää osallistuisi lukio-opetukseen ylioppilaskirjoitusten aikana.

Jos henkilö osallistuisi lukion päättötodistuksen saatuaan vähintään kahden aineen ylioppilaskirjoituksiin seuraavan kahden lukukauden aikana, hänen opintonsa eivät olisi

päätyneet, vaan hän olisi päätoiminen opiskelija kyseisen lukukauden päättämiseen saakka. Henkilö olisi tällöin samassa asemassa niiden kanssa, jotka suorittavat ylioppilaskirjoitukset samana lukukautena kun he saavat päättötodistuksen. Tältä ajalta hänellä voi olla oikeus myös opintotukeen. Jos henkilö osallistuisi vielä myöhemmin ylioppilaskirjoitukseen, osallistumisella ei olisi merkitystä arvioitaessa opintojen päättymistä.

Lukio-opintoja on mahdollista suorittaa samanaikaisesti ammatillisen perustutkinnon kanssa joko suorittamalla lukion oppimäärä kokonaan tai osittain. Tällaisten niin sanottujen yhdistelmäopintojen katsottaisiin päätyneen, kun henkilö on suorittanut ammatillisen tutkinnon. Jos tarkoituksena olisi suorittaa myös koko lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinto, opintojen päättymisen ratkaistaisiin edellä lukio-opinnoista kerrotulla tavalla.

Muiden kuin lukio-opintojen päättymisestä säädettäisiin *3 momentissa*. Luettelo ei olisi tyhjentävä. Momentin *1 kohta* koskisi opintojen päättymistä oppilaitoksesta valmistumisen perusteella ja *2 kohta* oppilaitoksesta eroamisen perusteella. Yliopisto-opinnot olisivat päätyneet tutkinnon suorittamisen lisäksi silloin, kun henkilö on luopunut opinto-oikeudestaan, hän on menettänyt opinto-oikeuden laiminlyötyään ilmoittautumisen läsnä- tai poissaolevaksi lukuvuodelle taikka ylitettyään opintojen suorittamiselle säädetyt ajan tai kun hänen opinto-oikeutensa on peruutettu. Viimeksi mainituista säädettäisiin momentin *3 kohdassa*.

Nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti opinnot eivät olisi päätyneet, jos henkilö olisi ilmoittautunut poissaolevaksi tai jos hänet olisi siirretty oppilaitoksen passiivirekisteriin. Opintojen päättymisen todettaisiin oppilaitoksen antamalla tutkinto- tai erotodistuksella. Opinnot voitaisiin katsoa päätyneiksi voimassa olevaa soveltamiskäytäntöä vastaavasti myös silloin, kun henkilö esittää oppilaitoksen selvityksen siitä, että kaikki opintoihin kuuluvat opintosuoritukset, mukaan lukien loppu-työ, on hyväksytysti suoritettu.

Ammatilliseen tutkintoon johtavia opintoja on mahdollista suorittaa erillisinä osatutkintoina tai moduuleina. Tällaiset opinnot katsottaisiin päätyneiksi *4 kohdan* mukaan, kun henkilö on suorittanut osatutkinnon eikä il-

moita jatkavansa opintoja. Työnhakijan jatkaessa mahdollisesti myöhemmin opintojaan suorittamalla muita osatutkintoja niiden vaikutus työttömyysetuuteen arvioitaisiin 10 §:n perusteella jatkamisajankohdasta lukien.

Lähtökohtaisesti henkilö saa yliopistossa opinto-oikeuden sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Jos henkilö on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylemmää korkeakoulututkintoa, hänen opintonsa eivät olisi *4 kohdan* perusteella päätyneet alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Henkilön katsottaisiin olevan päätoiminen opiskelija, kunnes hän on suorittanut myös ylemmän korkeakoulututkinnon. Jos henkilö esittäisi selvityksen alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta ja siitä, ettei hänellä ole opinto-oikeutta ylemmään tutkintoon, opinnot katsottaisiin päätyneiksi *1 kohdan* perusteella. Tämä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Työvoimakoulutuksena aloitetut opinnot katsottaisiin *5 kohdan* perusteella päätyneiksi, kun työvoimakoulutus päättyy eikä henkilö jatka opintoja. Jos henkilön opinnot jäisivät kesken, mutta hän ei jatka niitä missään oppilaitoksessa, hänellä olisi muiden edellytysten täytyessä oikeus saada työttömyysetuutta työvoimakoulutuksen päättymisestä lukien. Kesken jääneiden opintojen mahdollinen myöhempi jatkaminen arvioitaisiin samoin kuin osatutkinnon suorittaneiden kohdalla.

Näyttötutkintona suoritettavien opintojen päättymisestä säädettäisiin *6 kohdassa*. Näyttötutkintoon valmistava opiskelu katsottaisiin päätyneeksi, kun valmistava koulutus päättyy. Merkitystä ei olisi sillä, onko näyttökoe suoritettu heti valmistavan koulutuksen jälkeen vai suoritetaanko se myöhemmin.

Näyttökoe on mahdollista suorittaa myös ilman valmistavaan koulutukseen osallistumista. Pelkän näyttökokeen suorittamisella ei olisi vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Mitkä tahansa päätoimiset opinnot katsottaisiin päätyneiksi *7 kohdan* mukaan kun opinnot ovat olleet todisteellisesti keskeytyneinä vähintään vuoden. Opintojen todisteellinen keskeytyminen edellyttäisi käytännössä sitä, ettei henkilöllä ole opintosuorituksia vähintään vuoteen, hän ei ole ottanut osaa ope-

tukseen eikä ole esimerkiksi valmistellut lopputyötään ohjatusti. Opintosuoritusten puuttumisen voisi osoittaa esimerkiksi opintosuoritusotteen avulla. Arvioinnissa ei olisi merkitystä sillä, onko henkilö ilmoittautunut oppilaitokseen läsnä olevaksi vai poissaolevaksi. Säännös vastaisi omaehtoisten opintojen tukemisen edellytyksenä olevaa julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 9 luvun 3 §:n 3 momentin säännöstä opintojen vähintään vuoden keskeytyneenä olosta.

Jos työnhakija myöhemmin jatkaisi tosiasiallisesti päättyneiksi katsottuja opintojaan, opintojen päätoimisuus arvioitaisiin 10 §:n mukaisesti. Työnhakijalla ei olisi oikeutta työttömyysetuuteen päätoimisten opintojen jatkamisesta lukien.

Yliopisto-opintojen vähintään vuoden keskeytymistä koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen kumoaminen tarkoittaisi sitä, että yliopistossa päätoimisesti opiskelevalla henkilöllä olisi oikeus saada työttömyysetuutta, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa. Kaikkia opiskelijoita koskisivat samat työvoimapolitiittiset edellytykset eikä työttömyysetuuden saamiseen vaikuttaisi se, missä oppilaitoksessa henkilö opiskelee. Jos henkilö olisi ilmoittautunut poissaolevaksi yliopistoon, häntä pidettäisiin päätoimisena opiskelijana eikä hänellä olisi oikeutta saada työttömyysetuutta, elleivät opinnot olisi jo olleet keskeytyneenä vähintään vuoden.

Yliopisto-opintojen vähintään vuoden keskeytystä koskevan säännöksen kumoamisen takia myös lain 8 luvun 3 §:n 4 momentti kumottaisiin tarpeettomana.

12 §. Työmarkkinatuen odotusaika. Odotusaikaa ei nykyisin aseteta muun muassa työnhakijalle, joka on täyttänyt työssäoloehdon. Soveltamiskäytännössä on katsottu, että tällä tarkoitetaan myös kumotun työttömyysturvalain (602/1984) mukaista työssäoloehdotta. Työssäoloehdon täyttymisen selvittäminen voi edellyttää, että työnhakija toimittaa työ- ja elinkeinotoimistolle selvitystä työhistoriastaan.

Koska työntekijällä on oikeus saada työso-
pimuslain mukaan työtodistus lähtökohtaisesti vain 10 vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä, 1 momentissa säädettäisiin, ettei odotusaikaa aseteta, jos työnhakija on

täyttänyt nykyisen vuonna 2003 voimaan tulleen työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon. Tätä vanhemman työhistorian selvittäminen ei aina ole mahdollista.

Voimassa olevan 8 luvun 4 §:n mukaan odotusaika on kestoltaan viisi kuukautta. Säännöksen soveltamisen yksinkertaistamiseksi odotusajan kesto määriteltäisiin viikoina.

Odotusaikaa täyttäisi 2 momentin mukaan työssäoloehdoton luettava työ. Tällä tarkoitettaisiin työtä, joka voitaisiin lukea palkansaajan työssäoloehdoton. Muulta osin säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa 8 luvun 4 §:ää.

13 §. Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeus työttömyysetuuteen. Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, tulisi hakea vähintään kahta syyslukukauden alkaessa aloitettavaa opiskelupaikkaa. Opinnot voisivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneilla nuorille tarkoitettuja lukio-opintoja. Ammatillisia valmiuksia antavalla koulutuksella tarkoitettaisiin ammatillisten opintojen lisäksi esimerkiksi yliopisto-opintoja. Hakuvelvollisuuden täyttäminen edellyttäisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että nuori täyttää hakemansa koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteet. Koulutusvaihtoehtoja ei olisi rajattu sen mukaan, kuuluuko haettu koulutus yhteishakuun vai ei.

Jos koulutusta vailla oleva nuori ei hakisi koulutukseen, aiheuttaisi omalla menettelyllään, ettei tule valituksi koulutukseen esimerkiksi laiminlyömällä pääsykokeen tai kieltäytyisi koulutuksesta esimerkiksi joko nimenomaisesti tai jättämällä koulutuksen aloittamatta, hän menettäisi oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen. Seuraamusta ei asetettaisi, jos nuorella olisi pätevä syy menettelyynsä.

Oikeus työttömyysetuuteen evättäisiin aina syyslukukauden alkamisesta lukien. Syyslukukauden alkamisajankohta olisi syyskuun ensimmäinen päivä.

Opintojen keskeyttämisestä säädettäisiin 3 momentissa. Nuorella ei olisi oikeutta työt-

tömyysetuuteen keskeyttämisestä lukien, jos hän keskeyttää ammatillisia valmiuksia antavat opinnot tai lukio-opinnot ilman pätevää syytä.

Voimassa olevaa säännöstä vastaavasti alle 18-vuotiaalla koulutusta vailla olevalla nuorella ei olisi oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyyden perusteella. Tästä säädettäisiin 4 momentissa.

14 §. Koulutukseen hakemisvelvollisuuden korvaaminen muilla toimilla. Työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa voitaisiin sopia opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen. Suunnitelmassa voitaisiin sopia myös opiskelupaikan hakemista korvaavista toimista.

Poikkeaminen 13 §:ssä säädetystä hakuvelvollisuudesta edellyttäisi nuoren terveydentilaan, oppimisvaikeuksiin, kielitaitoon tai erityiseen suuntautumiseen liittyvää syytä taikka muuta näihin verrattavaa syytä. Muu syy voisi olla esimerkiksi nuoren elämäntilanteeseen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyvä syy, jonka vuoksi koulutukseen hakemista ei pidettäisi tarkoituksenmukaisena. Tällainen seikka voisi olla esimerkiksi vakava päihdeongelma. Hakeutumista ammatilliseen koulutukseen ei edellytettäisi myöskään esimerkiksi työssäoloehdon täyttäneeltä nuorelta, joka hakee työttömyyspäivärahaa lomautuksen ajalta ja joka palaa työhönsä lomautuksen päätyttyä.

Harkittaessa poikkeamista 13 §:ssä säädetystä nuoren erityisen suuntautumisen perusteella tulisi ottaa huomioon mahdollisuus hakeutua samoihin opintoihin useissa eri oppilaitoksissa. Erityistä suuntautumista tiettyihin opintoihin osoittaisivat esimerkiksi nuoren kyseiseltä alalta hankkima työkokemus tai suorittamat kurssit ja muut vastaavat opinnot sekä mahdollisesti lukiossa suoritettavat alalle suuntaavat opinnot. Pelkkä nuoren kiinnostus tiettyihin opintoihin ei sen sijaan osoittaisi erityistä suuntautumista.

Selvityksenä terveydentilaan liittyvästä syytä olisi esimerkiksi lääkärinlausunto tai muu lääketieteellinen selvitys. Näyttönä oppimisvaikeuksista voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi nuoren osallistuminen mukautettuun opetukseen.

Asepalveluksen tai siviilipalveluksen suorittaminen ei olisi peruste poiketa koulutuk-

seen hakuvelvollisuudesta muuten kuin erityisestä syystä. Poikkeamiselle olisi erityinen syy lähinnä silloin, kun opintojen aloittaminen ennen asepalvelusta tai siviilipalvelusta tai välittömästi näiden jälkeen ei olisi oppilaitoksesta johtuvasta syystä mahdollista.

Nuoren haluttomuus muuttaa toiselle paikkakunnalle opintojen takia ei yksinään olisi säännöksessä tarkoitettu syy poiketa 13 §:ssä säädetystä hakuvelvollisuudesta.

Jos työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa olisi sovittu koulutukseen hakemisesta 13 §:stä poikkeavalla tavalla ja nuori laiminlöisi siltä osin suunnitelmansa toteuttamisen, hän menettäisi oikeuden työttömyysetuuteen laiminlyönnistä lukien.

Opiskelupaikan hakemista korvaavan toimen laiminlyönnistä asetettaisiin seuraamus 2 a luvun perusteella.

15 §. Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot. Pykälässä säädettäisiin pätevistä syyistä jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot.

Pätevät syyt jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot vastaisivat niitä perusteita, joiden perusteella työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa voitaisiin poiketa 13 §:ssä säädetystä hakuvelvollisuudesta tai sopia hakemista korvaavasta toimesta.

Päteviä syitä jättää hakematta opiskelupaikkaa olisivat terveydentilaan, oppimisvaikeuksiin ja kielitaitoon liittyvät syyt sekä muut näihin verrattavat seikat. Pätevän syyn arvioinnissa olisi ratkaisevaa, olisiko nuori tosiasiallisesti voinut hakea koulutukseen ja aloittaa opinnot.

Velvollisuus hakeutua ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen koskisi myös työttömyyspäivärahaa hakevia, ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria. Pätevää syytä arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon nuoren vakiintunut työssäolo sekä mahdollisuudet saada työtä ilman ammatillista koulutusta.

Nuorella olisi pätevä syy keskeyttää aloittamansa opinnot terveydentilaan, oppimisvaikeuksiin ja kielitaitoon liittyvän syyn vuoksi sekä muun näihin verrattavan syyn perusteella. Lisäksi edellytettäisiin, että opintoja ei olisi voinut järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito hu-

mioon ottaen. Nuoren ja oppilaitoksen tulisi ennen opintojen keskeyttämistä selvittää mahdollisuudet järjestää opinnot niin, että niiden loppuunsaattaminen olisi mahdollista.

16 §. *Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturvaoikeuden palautuminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin nuorella on uudelleen oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen. Momentin 1 kohta vastaisi voimassa olevan 8 luvun 2 §:n 4 momentin 1 kohtaa. Nuorella olisi oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen suoritettuaan tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen.

Nuorella olisi oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen myös sen jälkeen, kun hän on osoittanut hakkuutensa ottaa vastaan tarjottua työtä ja osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Osoituksena tästä olisi, että nuori on työssä, osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin, opiskelee tai työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä vähintään 21 kalenteriviikon ajan. Vaatimus vastaisi kestoltaan nykyistä 8 luvun 2 §:n mukaista viiden kuukauden työssäolovelvoitetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että nuoren menetettyä oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen 13 tai 14 §:n perusteella, hänen mahdollista myöhemmin tapahtuvaa työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä ei tutkittaisi. Tämä koskisi sekä velvollisuutta hakeutua ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen että 2 a luvussa tarkoitettua menettelyä.

2 a luku **Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely**

1 §. *Työstä eroaminen ja erottaminen.* Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos poistamalla siitä tasavallan presidentin kansliasta annetun lain säädöskokoelmanumero.

12 §. *Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen.* Pykälän 6 momentti olisi informatiivinen. Siinä viitattaisiin 2 luvun 13 – 16 §:ään, joissa säädettäisiin ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen. Mainitut säännökset koskisivat myös

työttömyyspäivärahaa saavia nuoria. Tästä syystä voimassa olevan 2 a luvun 6 §:n säännös alle 20-vuotiaiden työttömyyspäivärahaa saavien nuorten oikeudesta etuuteen olisi tarpeeton.

14 §. *Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely.* Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin maininta 2 luvun 13 ja 14 §:stä. Toistuvasta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä asetetun työssäolovelvoitteen aikana ei tutkittaisi nuoren koulutukseen hakemista.

3 luku **Etuuden saamisen yleiset rajoitukset**

1 §. *Ikä.* Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettavan lain mukaan työnhakijana voisi olla myös 65 vuotta täyttänyt henkilö. Tästä syystä pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus julkisesta työvoimapolitiittisesti annettuun lakiin. 65 vuotta täyttäneellä olisi nykyistä vastaavasti oikeus työttömyysetuuteen, mutta etuutta saadakseen hänen tulisi rekisteröityä työnhakijaksi muuta kuin ryhmäloamautusmenettelyä käyttämällä.

7 luku **Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset**

10 §. *Omavastuu-aika.* Koulutusta vailla olevalle nuorelle ei ehdotetun 2 luvun 13 – 14 §:n mukaan enää asetettaisi työssäolovelvoitetta hänen jätettyään hakematta, kieltäytyttyään tai keskeytettyään ammatillisen koulutuksen, vaikka hän menettäisikin oikeutensa työttömyysetuuteen mainitun menettelyn takia. Jotta etuuden menetyksensä ei luettaisi työmarkkinatuen omavastuu-aikaan, säännöksen 1 momentissa viitattaisiin mainittuihin 2 luvun säännöksiin. Myös odotusaikaa koskeva säännösviittaus muutettaisiin vastaamaan 2 lukuun esitettyjä muutoksia. Muutosten jälkeen säännös vastaisi asiasisältöltään nykytilaa.

8 luku **Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset**

Luvussa olevat ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten työmarkkinatukea ja työmarkkinatuen odotusaikaa koskevat sään-

nökset kumottaisiin. Työmarkkinatuen odotusajasta säädettäisiin 2 luvun 12 §:ssä ja koulutusta vailla olevien nuorten oikeudesta työttömyysetuuteen 2 luvun 13 – 16 §:ssä.

10 luku **Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset**

2 §. *Työttömyysetuuteen oikeutettu.* Pykälän 3 momentin viittaussäännöksiin tehtäisiin 2 ja 8 lukujen muuttamisesta johtuvat tekniset muutokset.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin niin, että vain 2 luvun 12 §:ssä säädetty odotusaika estäisi nykyistä vastaavasti etuuden maksamisen kuntouttavan työtoiminnan aikana. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuva työnhakija saisi työttömyysetuutta nykyisestä poiketen myös työssäolovelvoitteen tai ammatilliseen koulutukseen liittyvän rajoituksen estämättä.

4 §. *Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta.* **5 §.** *Työvoimakoulutusta koskevat erityissäännökset.* Säännöksiin tehtäisiin 2 ja 8 lukujen muutoksista johtuvat tekniset muutokset. Lisäksi säännösten sanamuodoissa otettaisiin huomioon julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain kumoaminen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettavan lain säätäminen.

11 luku **Toimeenpanoa koskevat säännökset**

4 §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Säännökseen tehtäisiin työttömyysturvalakiin esitetyistä muutoksista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain kumoamisesta johtuvat muutokset.

Työnhakijan vähäisistä harrastusluonteisena pidettävistä opinnoista ei annettaisi työttömyysetuuden maksajaa sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Tällaisia olisivat esimerkiksi työväen- tai kansalaisopistossa järjestettävät kielikurssit ja atk-opinnot. Tästä ei mainittaisi säännöksessä erikseen.

Työnhakijan oltua poissa työllistymistä edistävästä palvelusta oman työkyvyttömyytensä tai alle 10-vuotiaan lapsen sairauden takia asiasta ei annettaisi työttömyysetuuden

maksajaa sitovaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Jos työttömyysetuuden maksajalla on tiedossaan poissaoloaika ja se, että poissaolon syynä on työnhakijan oma työkyvyttömyys tai alle 10-vuotiaan lapsen sairaus, se ei pyytäisi työ- ja elinkeinotoimistolta poissaoloa koskevaa työvoimapolitiittista lausuntoa. Jos taas työ- ja elinkeinotoimisto olisi selvittänyt poissaolon johtuvan edellä mainituista syistä, se ilmoittaisi asiasta tiedotteella työttömyysetuuden maksajalle.

Muutos ei vaikuttaisi siihen, miten työnhakijan työkyvyttömyyttä tulkitaan. Nykyistä vastaavasti työkyvyttömyys todettaisiin lähtökohtaisesti työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää etuutta koskevasta päätöksestä. Lyhyiden yksittäisten poissaolojen osalta työnhakijan oma ilmoitus taikka esimerkiksi lääkärin tai terveydenhoitajan antama todistus olisi riittävä.

Ryhmälomautettuja koskeva nykyinen 4 momentti ja työllisyyden edistämistoimikuntia koskevat säännökset kumottaisiin.

14 luku **Erinäisiä säännöksiä.**

2 a §. *Apurahakauden laskeminen.* Säännöksestä poistettaisiin viittaus kumottavaan 2 luvun 11 §:ään.

Voimaantulo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Siirtymäsäännöksen 2 momentin perusteella ennen lain voimaan tuloa alkaneita kokonaisharkinnan perusteella päätoimiseksi katsottuja opintoja pidettäisiin päätoimisina myös lain voimaan tulon jälkeen.

Opintojen päättymiseen sovellettaisiin esitettyjä säännöksiä myös silloin, kun henkilön opinnot olisivat päättyneet ennen lain voimaan tuloa eikä hänellä lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Tällöin oikeus työttömyysetuuteen voisi alkaa aikaisintaan lain voimaan tulosta lukien.

Ennen lain voimaan tuloa alkaneeseen yliopisto-opintojen vähintään vuoden keskeytykseen, joka on meneillään lain voimaan tullessa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä keskeytysajan loppuun asti. Lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovellettaisiin niin kauan,

kuin yliopisto-opintojen keskeytys jatkuu yhdenjaksoisesti.

Jos yliopisto-opintojen keskeytys ei ole yhdenjaksoinen, henkilön oikeutta työttömyysetuuteen arvioitaisiin ehdotetun opintojen todisteellista keskeytymistä koskevan säännöksen perusteella. Jos työnhakija on alle 25-vuotias eikä hän ole suorittanut ammatillista koulutusta, hän saattaisi menettää oikeutensa työttömyysetuuteen ehdotetun 2 luvun 13 §:n perusteella.

Ennen lain voimaantuloa tapahtuneeseen koulutusta vailla olevan nuoren työvoimapolitiisesti moitittavaan menettelyyn, jollaisena pidettäisiin myös koulutukseen hakeutumisen laiminlyöntiä, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Esimerkiksi koulutukseen hakeutumisen laiminlyönti syksyn 2012 yhteishaussa arvioitaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella.

Kuntouttavan työtoiminnan ajalta voitaisiin maksaa työttömyysetuutta työssäolovelvoitteen ja ammatilliseen koulutukseen liittyvän rajoituksen estämättä, jos kuntouttava työtoiminta olisi alkanut lain voimaantulon jälkeen.

Ryhmälomautusmenettelystä luopuminen edellyttää verkkopalveluna tapahtuvan työnhakijaksi rekisteröitymisen kehittämistä. Riittävien verkkopalveluiden arvioidaan olevan käytettävissä noin puoli vuotta ehdotettujen lakimuutosten voimaantulon jälkeen. Tästä syystä siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että ryhmälomautusmenettelyä sovellettaisiin 30 päivään kesäkuuta 2013 asti.

Ryhmälomautuksen perusteella työttömyysetuutta hakeneisiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä lomautuksen, sääesteen tai muun ryhmälomautuksen perusteena olevan tilanteen päättymiseen saakka. Tällä ei ole vaikutusta ryhmälomautettujen oikeuteen saada työttömyysetuutta.

1.2 Lakiehdotukset 2 - 4

Vuorotteluvapaalakiin (1305/2002), kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin (189/2001) ja toimeentulotuesta annettuun lakiin (1412/1997) tehtäisiin työttömyysturvalain muuttamisesta johtuvat muutokset.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisjärjestys

Esitetyt muutokset liittyvät perustuslain 6, 18 ja 19 §:ssä säädettyihin perusoikeuksiin. Mainitut säännökset koskevat yhdenvertaisuutta, oikeutta työhön, elinkeinonvapautta sekä oikeutta sosiaaliturvaan.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan arvioinut työttömyysturvalain yrittäjiin, opiskelijoihin ja nuoriin ammatillista koulutusta vailla oleviin työnhakijoihin liittyvien säännösten tavoitteita suhteessa perusoikeuksien toteutumiseen ja toisaalta perusoikeuksien rajoittamista suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kaikkien työttömyyden aikaista toimeentuloa ei tarvitse turvata samalla tavoin. Mahdollisten erottelujen tulee kuitenkin olla hyväksyttäviä perusoikeusjärjestelmän kannalta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut nuorten työmarkkinatukioikeuden rajoitusta koskevaa säännöstä käsitellessään, että myös ammatillista koulutusta vailla olevat 18 – 24 – vuotiaat sinänsä kuuluvat työttömyysturvajärjestelmän piiriin, mutta heidän konkreettinen työmarkkinatukioikeutensa voidaan sitoa heidän työllistymismahdollisuuksiinsa parantaviin toimiin osallistumiseen ja että tämä on hyväksyttävä peruste 18–24 –vuotiaiden ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten erilaiselle kohtelulle. Ikään liittyvän erilaisen kohtelun hyväksyttävyyteen vaikutti myös 1990-luvun puolivälissä vallinnut nuor-

risotyöttömyys, jota yhteishakuvelvollisuudella pyrittiin osaltaan vähentämään.

Ammatillista koulutusta vailla olevien 18–24 –vuotiaiden erilainen kohtelu työttömyysturvajärjestelmässä on edelleen perusteltua ottaen huomioon nuorten työttömyys. Nuorten työttömyys alkoi kasvaa syksyllä 2008 taantuman seurauksena. Nuorten työttömyyden kasvu taittui vuonna 2010, mutta työttömyys on edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen taantumaa. Vuonna 2011 nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli 19,8 %. Nuorista työttömistä työnhakijoista noin kolmasosa on suorittanut vain perusasteen koulutuksen.

Nuorten erilainen kohtelu on perustuslakivaliokunnan mukaan sopusoinnussa myös työllisyyden edistämistä koskevan perustuslain säännöksen kanssa. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta ja edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Perustuslain 18 § sisältää yrittämisen vapauden periaatteen. Arvioitaessa yrityksessä työskentelemisen vaikutuksia työttömyysetuusoikeuteen merkitystä on sekä yrittäjän määritelmällä että yritystoiminnan pää- tai sivutoimisuutta ja toiminnan päättymistä koskevilla työttömyysturvalain säännöksillä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että yrittäjien työttömyysetuusoikeuden kannalta on valtiosääntöoikeudellisesti tärkeää, että oikeus kytkeytyy siihen, että asianomainen ei enää työllisty päätoimisesti yrittäjänä. Yrittäjän perheenjäsenen kohdalla valiokunta on kiinnittänyt huomiota säännösten sopusointuun perusoikeuksien yksilöllisen luonteen kanssa.

Perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksen 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännös asettaa lainsäätäjälle veloitteen taata jokaiselle perustoimeentulonturvaa tarvitsevalle subjektiivisen oikeuden tällai-

seen laissa säädettävään julkisen vallan järjestämään turvaan. Tällainen turva on yhteydessä perustuslain säännöksessä lueteltuihin riskitilanteisiin ja lailla kulloinkin annettaviin säännöksiin saamisedellytyksistä ja tarveharkinnasta sekä menettelymuodoista. Valiokunnan mukaan ei ole perustuslain mukaista jättää yksilöä säännöksen 1 momentissa tarkoitettun viimesijaisen turvan varaan 2 momentissa mainituissa tilanteissa.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslaki sinänsä estä asettamasta ehtoja perustoimeentulon turvaavan etuuden saamiselle. Valiokunnan mukaan etuuden saamisen ehdot voivat rakentua sen varaan, että asianomainen itse aktiivisesti myötävaikuttaa sellaisiin toimiin, jotka ovat omiaan edistämään hänen työllistymistään.

Työttömyysturvan odotusajat, korvauksettomat määräajat ja omavastuuajat ovat hyväksyttäviä perustuslain 19 §:n kannalta, kunhan ne eivät ole niin pitkiä, että perustoimeentulon turva vaarantuu. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että viiden kuukauden odotusaika ei muodosta ongelmaa perustuslain kannalta, koska ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen kannustaminen on odotusaikaa koskevan sääntelyn tavoitteena hyväksyttävä.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on työttömyysturvalain käsittelyn yhteydessä todennut, että yritystoiminnan tai oman työn alkamisen ja päättymisen ajankohta on määriteltävä laissa, samoin aika, jonka kuluessa yritystoiminnassa aiemmin työllistyneen voidaan katsoa vakiintuneesti työllistyneen kyseisen yrityksen ulkopuolella. Yritystoiminnan päättymisen ajankohtaa koskevat säännökset esitetään siirrettäviksi lain tasolle. Lakiin lisättäisiin myös uusi päätoimisten opintojen päättymisajankohtaa koskeva säännös.

Ehdotetut muutokset parantaisivat työnhakijoiden yhdenvertaisuutta ja oikeutta perustoimeentulon turvaan. Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä. Nuorten työnhakijoiden ikään perustuvan erilaisen kohtelun, samoin kuin nuorelle työnhakijalle

asetettavan seuraamuksen keston ja työmarkkinatuen odotusajan keston periaatteellisen merkityksen vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydettäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun 2—4 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laeissa 313/2010 ja 288/2012 sekä 3 ja 4 § osaksi laissa 313/2010, sekä

muutetaan 1 luvun 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 6 §:n 5 momentti ja 9 §, 2 luku, 2 a luvun 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti ja 14 §:n 4 momentti, 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 10 luvun 2 §:n 3 ja 4 momentti, 4 §:n 1 momentti ja 5 §, 11 luvun 4 § sekä 14 luvun 2 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 2 a luvun 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti ja 14 §:n 4 momentti sekä 11 luvun 4 § laissa 288/2012, 1 luvun 9 § laissa 313/2010 sekä 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 10 luvun 2 §:n 3 ja 4 momentti, 4 §:n 1 momentti ja 5 § sekä 14 luvun 2 a § laissa 1188/2009, seuraavasti:

1 luku

6 §

Yleiset säännökset*Yrittäjä*

5 §

Määritelmät

Yrityksessä työskentelemisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään 2 luvun 5—8 §:ssä.

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *korvauksettomalla määräajalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 a luvussa säädetyn menettelyn johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään merkittyä osoitettua.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistynyt yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa sekä 4 luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivyttyä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

1) on rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään;

2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;

3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

2 §

Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain

mukaisesti, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

4 §

Muu kuin työsuhteessa tehty työ

Työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti siltä ajalta, jona hän palkatta osallistuu tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön tai tavanomaiseen talkootyöhön.

Työnhakijalla, joka palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

5 §

Yritystoiminta ja oma työ

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään.

Henkilön katsotaan työllistyneen yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi ainakin silloin, kun henkilö on ollut vähintään kahdeksan kuukautta kyseisen yritystoimintaan tai omaan työhön liittymättömässä kokoaikatyössä.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yritystoiminta katsotaan aloitetuksi, kun yritys on:

1) aloittanut varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan;

2) merkitty arvonlisäverovelvollisten rekisteriin;

3) merkitty ennakkoperintärekisteriin; tai

4) merkitty Verohallinnon työnantajarekisteriin.

Päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt tai yritystoiminta tai oma työ on todistettavasti lopetettu 6—9 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

6 §

Yrityksessä työskentelyn päättyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, henkilön työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos:

1) henkilön työkyky on alentunut pysyvästi ja olennaisesti;

2) henkilö on palkansaajaan rinnastettava yrittäjä, joka esittää selvityksen toimeksiantosuhteen päättymisestä ja jonka ei katsota työllistyvän 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisesti mahdollisten muiden toimeksiantojen tekemiseksi; tai

3) yritystoimintaa on pidettävä kausiluonteisena ja toimintakausi on päättynyt.

Henkilön työkyvyn katsotaan alentuneen pysyvästi ja olennaisesti, jos hän on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain (1244/2004) mukaista päivärahaa, hänen katsotaan edelleen olevan terveydellisistä syistä kykenemätön työhönsä yrityksessä ja hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on viireillä tai hylätty.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen toimeksiantajan määräämällä tavalla, on toimeksiantosuhteessa samoihin harvalukuisiin toimeksiantajiin ja jolla ei ole kiinteää osto- tai myyntipaikkaa tai vastaavaa toimipaikkaa toiminnan harjoittamista varten. Lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut edellä tarkoitettujen työsuoritusten tekemiseksi palvelukses-

saan työsuhteessa olevia työntekijöitä muutoin kuin satunnaisesti.

Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota luonnonolosuhteista johtuen on mahdollista harjoittaa keskimäärin yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan vuodessa.

7 §

Yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päättyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos:

1) henkilö täyttää 6 §:n 1 tai 3 kohdassa säädetyt edellytykset;

2) henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt ja hän on työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa enintään kuuden kuukauden ajan kahden vuoden tarkastelujakson aikana;

3) henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt ja työskentely on johtunut yksinomaan työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta tai muihin omaehtoiisiin opintoihin liittyvästä harjoittelusta;

4) henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta;

5) henkilö on lomautettu kokoaikaisesti ja yrityksestä on lomautettu taikka irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä vuoden tarkastelujakson aikana vähintään yksi työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen;

6) henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettusta syystä ja yrityksessä on myös vähintään yksi muu työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen ja jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet samasta syystä; tai

7) henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritystoiminnan olennaisuutta osoittava työtulon määrä eikä yrityksessä työskentele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuun perheenjäsenen, jolla itsellään ei ole eikä kahden edellisen vuoden aikana ole ollut vähintään 15 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta eikä muutoinkaan vastaavaa määräysvaltaa yrityksessä. Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa säädetyn soveltaminen edellyttää lisäksi, että perheenjäsen on vakuutettu muun lain kuin yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti.

8 §

Yritystoiminnan lopettaminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yritys-toiminta katsotaan lopetetuksi, jos:

- 1) tuomioistuin on velallisen tai velkojan aloitteesta tehnyt päätöksen konkurssiin asettamisesta;
- 2) osakeyhtiö tai osuuskunta on asetettu selvitystilaan;
- 3) muun yhtiön kuin osakeyhtiön purkamisesta on tehty kaikkien yhtiömiesten kesken sopimus;
- 4) tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on päättynyt ja henkilö on:
 - a) luopunut yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta eläkevakautuksesta;
 - b) jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi ennakkoperintärekisteristä;
 - c) jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi työnantajarekisteristä; ja
 - d) jättänyt Verohallinnolle joko ilmoituksen yrityksen poistamiseksi arvonlisäverovelvollisten rekisteristä tai yritystoiminnan keskeyttämisestä; tai
- 5) muiden 1—4 kohdassa mainittuihin verrattavien seikkojen perusteella on ilmeistä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on kokonaan päättynyt.

9 §

Oman työn lopettaminen

Päätömisesti omassa työssään työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, jona työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muuten on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa.

10 §

Opiskelu

Päätömisellä opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätömisestä opiskelevan lomajaksoja.

Päätömisinä pidetään

- 1) opintoja, joiden tavoitteena on ammattikorkeakoulututkinnon, ylempään ammattikorkeakoulututkinnon taikka yliopistossa suoritettavan alemman tai ylempään korkeakoulututkinnon suorittaminen;
- 2) lukio-opintoja, joiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia; sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätömisiksi;
- 3) muita kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintoviikkoa tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti; sekä
- 4) muita kuin 1—3 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Työnhakijaa ei pidetä päätömisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella voidaan katsoa, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Jos työvoimakoulutuksena järjestetyt opinnot, työttömyysetuudella tuetut työnhakijan omaehtoiset opinnot tai kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettuja omaehtoisia opintoja on järjestetty jaksoissa, työnhakijaa ei kyseisten opintojen perusteella pidetä päätömisena opiskelijana jaksojen välisenä aikana.

11 §

Päätoimisen opiskelun päätyminen

Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa.

Lukion tai perusopetuksen koko oppimäärää suoritettavaa pidetään aina päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen saakka. Jos henkilö osallistuu vähintään kahden aineen ylioppilaskirjoituksiin seuraavan tai sitä seuraavan lukukauden aikana suoritettuaan lukion oppimäärän tai ammatillisen tutkinnon, häntä pidetään päätoimisena opiskelijana kyseisen lukukauden päättymiseen saakka.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, henkilö on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla todisteellisesti päättänyt opintonsa, jos:

- 1) hän on valmistunut opinnoista;
- 2) hän on eronnut oppilaitoksesta tai luopunut opinto-oikeudesta yliopistossa;
- 3) hän on menettänyt opinto-oikeutensa tai se on peruutettu;
- 4) hän on suorittanut ammatillisen osatutkinnon eikä jatka opintojaan;
- 5) työvoimakoulutus on päättynyt eikä henkilö jatka opintojaan;
- 6) näyttötutkintoon valmistava koulutus on päättynyt; tai
- 7) opinnot ovat olleet todisteellisesti keskeytyneinä vähintään vuoden.

12 §

Työmarkkinatuen odotusaika

Työmarkkinatukea maksetaan 21 viikon odotusajan jälkeen työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt tämän lain mukaista työssäoloehdotusta, eikä ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusaika alkaa työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä, korvauksettoman määräajan päättymisestä tai työssäoloehdotuksen täyttymisestä lukien taikka siitä ajankohdasta lukien, jona henkilön oikeus työttömyysetuuteen palautuu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröidyttään yhteensä 21 viikon ajan:

- 1) ollut työssäoloehdotuksen luettavassa työssä;
- 2) työllistynyt yrittäjänä;
- 3) ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa; tai
- 4) ollut muussa työllistymistä edistävässä palvelussa kuin kuntouttavassa työtoiminnassa.

Odotusajasta vähennetään aika, jona työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltävien kahden vuoden aikana ollut edellä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoilla.

Poiketen 2 ja 3 momentista odotusaikaan ei lueta aikaa, jonka työnhakija on ollut työmarkkinoilla päätoimisen opiskelun, siihen liittyvän lomajakson tai eri oppilaitosten välisen lomajakson aikana. Lisäksi odotusaikaan ei lueta työmarkkinoilla oloa korvauksettoman määräajan tai työssäoloehdotuksen aikana taikka aikana, jona työnhakijalle ei makseta työttömyysetuutta 13 §:n 2 ja 3 momentissa ja 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia.

13 §

Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeus työttömyysetuuteen

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (*koulutusta vailla oleva nuori*), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet nuori täyttää. Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja. Koulutukseen hakeutumisvelvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla työvoimakoulutukseen. Syyslukukauden katsotaan alkavan 1 päivänä syyskuuta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksetta-

vaan työttömyysetuuteen syyslukukauden alkamisesta lukien, jos hän ilman pätevää syytä:

- 1) on jättänyt hakematta opiskelupaikkaa 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;
- 2) on omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei tule valituksi 1 momentissa tarkoitettuun opiskelupaikkaan; tai
- 3) on muulla tavalla kieltäytynyt 1 momentissa tarkoitetusta opiskelupaikasta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on ilman pätevää syytä keskeyttänyt 1 momentissa tarkoitettujen opintojen, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen keskeyttämisestä lukien.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen.

14 §

Koulutukseen hakemisen velvollisuuden korvaaminen muilla toimilla

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan sopia opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen sekä opiskelupaikan hakemista korvaavista toimista, jos syynä on:

- 1) nuoren terveydentila;
- 2) nuoren oppimisvaikeudet;
- 3) nuoren kielitaito;
- 4) nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin; tai
- 5) muu edellä mainittuihin verrattava seikka.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna seikkana ei pidetä asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamista, ellei siihen ole erityistä syytä.

Jos koulutusta vailla olevan nuoren kanssa on työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittu opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen ja nuori ilman pätevää syytä laiminlyö opiskelupaikan hakemisen, hän menettää oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen laiminlyönnistä lukien.

15 §

Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot

Koulutusta vailla olevalla nuorella on pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa ja keskeyttää 13 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opintojen 14 §:n 1 momentin 1—3 ja 5 kohdassa tarkoitetusta syystä. Opintojen keskeyttämisen osalta edellytetään lisäksi, ettei opintoja ole ollut mahdollista järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito huomioon ottaen.

16 §

Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyysturvaoikeuden palautuminen

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 tai 3 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

1) hän on suorittanut tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen; tai

2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 13 §:n 2 ja 3 momenttia, 14 §:n 3 momenttia eikä 2 a lukua, jos:

1) hän on jo menettänyt oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen 13 §:n 2 tai 3 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia; ja

2) hänen oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen ei ole palautunut 1 momentin perusteella.

Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

2 a luku

Työvoimapolitiisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitettua syystä.

12 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen hänen kieltäytyttyään omaehtoisesta koulutuksesta tai keskeytettään koulutuksen säädetään 2 luvun 13—16 §:ssä.

14 §

Toistuva työvoimapolitiisesti moitittava menettely

Mitä 1—13 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työsäoovelvoitteen aikana.

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

1 §

Ikä

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työttömyysetuutta myönnetään henkilölle sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 65 vuotta, jos hänen työntekonsa on estynyt tämän lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa, 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa mainituista syistä taikka jos hänet on kokoaikaisesti lomautettu. Työttömyysetuus myönnetään enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

10 §

Omavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana (*omavastuu aika*). Omavastuu aikaan ei lueta 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun odotusaikaan tai korvauksettoimiin määräaikoihin taikka työssäolovelvoiteisiin sisältyviä työttömyyspäiviä eikä päiviä, joilta henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 2 luvun 13 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan työllistymistä edistävien palvelujen ajalta, vaikka työnhakijalla ei ole työttömänä ollessaan oikeutta etuuteen, jos se johtuu:

- 1) korvauksettomasta määrääjasta;
- 2) työssäolovelvoitteesta;
- 3) 2 luvun 12 §:ssä säädetystä työmarkkinatuen odotusajasta;
- 4) 2 luvun 13 ja 14 §:ssä tarkoitettua ammatilliseen koulutukseen liittyvästä rajoituksesta;
- 5) 5 luvun 13 §:ssä tai 7 luvun 10 §:ssä säädetystä omavastuuajasta; tai
- 6) 7 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettua tarveharkinnasta.

Poiketen 3 momentista työttömyysetuutta ei makseta kuntouttavan työtoiminnan ajalta, jos oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun aikana ei sovelleta tämän lain 2 ja 2 a luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

5 §

Työvoimakoulutusta koskevat erityissäännökset

Työvoimakoulutukseen osallistuvalla maksetaan koulutuksen ajalta työttömyysetuutta

kuten 2 §:ssä säädetään työttömän oikeudesta työttömyysetuuteen, vaikka:

- 1) hänet on 2 luvun 5 §:n nojalla katsottava päätoimiseksi yrittäjäksi; tai
- 2) hän ei ole työtön tai lomautettu, jos hän on työttömyysuhan alainen.

Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 1 kohdan perusteella, hänelle maksetaan koulutuksen ajalta peruspäivärahaa, ansiopäivärahan perusosaa tai työmarkkinatukea sekä lapsikorotusta. Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 2 kohdan perusteella, hänellä on oikeus myös 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen ansiopäivärahan ansio-osaan.

Jos koulutus järjestetään jaksotettuna erillisiin kokonaisuuksiin siten, että koulutusjaksot eivät liity yhtäjaksoisesti toisiinsa, opiskelija ei ole koulutusjaksojen välisenä aikana työvoimakoulutuksessa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetyistä työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä;

3) 7 luvun 3 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetystä matka-avustuksena maksettavasta työmarkkinatuesta;

4) työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 momentin 1—4 kohdassa sekä 4 momentissa, 3 §:n 3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

5) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;

6) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 10 §:ssä säädetystä muutosturvan piiriin kuulumisesta;

7) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä opintojen todisteellisesta keskeytymisestä sekä 5—7 §:ssä säädetystä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

8) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettu opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytymisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon 2 luvun 1 ja 3 §:ssä säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon, joka koskee oikeutta työmarkkinatukeen, koskemaan oikeutta työttömyyspäivärahaan;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapolitiittisessä lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitettua päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

2 a §

Apurahakauden laskeminen

Jos apurahapäätöksestä tai muutoin ei käy ilmi 5 luvun 3 §:n 2 momentissa, 7 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu apurahakausi, apurahakauden kesto lasketaan jakamalla työskentelyyn myönnetty apuraha myöntövuoden verottoman apurahan kuukausimäärällä.

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

2. Työnhakijan opintoihin, jotka ovat alkaneet ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 2 luvun 6 §:ää.

3. Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta yliopisto-opintojen keskeyttämisen perusteella sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 2 luvun 7 §:n 3 momenttia ja 8 luvun 3 §:n 4 momenttia, jos yhdenjaksoinen keskeytys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

4. Koulutusta vailla olevan nuoren työvoimapolitiittisesti moitittavaan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5. Tämän lain 10 luvun 2 §:n 4 momenttia sovelletaan, jos kuntouttava työtoiminta on alkanut 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen.

6. Jos työnhakija on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 11 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettu ryhmälomautettu ja lomautus tai muu tilanne, johon sovelletaan ryhmälomautusmenettelyä, alkaa viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2013, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä lomautuksen tai muun edellä tarkoitettua tilanteen päättymiseen asti.

7. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**vuorotteluvapaalain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1127/2007, seuraavasti:

9 §

Sijainen

Sijaiseksi ei voida palkata henkilöä, jota pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna päätoimisena opiskelijana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Jos sopimus vuorotteluvapaasta on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sijaiseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 6 §:n 5 momentin 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 290/2012, seuraavasti:

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa eikä silloin, kun henkilö:

3) on työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai
4) osallistuu työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 10 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1172/2010, seuraavasti:

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta julkisesta työvoimapaalvelusta, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa, tai hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai julkista

työvoimapaalvelua ole voitu tarjota taikka ammatillista koulutusta vaille oleva, täysi-ikäinen alle 25-vuotias on keskeyttänyt koulutuksen tai kieltäytynyt koulutuksesta niin, että hän ei ole työttömyysturvalain 2 luvun 13 tai 14 §:n perusteella oikeutettu työttömyysetuuteen;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Työministeri *Lauri Ihalainen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 8 luvun 2—4 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 § osaksi laeissa 313/2010 ja 288/2012 sekä 3 ja 4 § osaksi laissa 313/2010, sekä
muutetaan 1 luvun 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 6 §:n 5 momentti ja 9 §, 2 luku, 2 a luvun 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti ja 14 §:n 4 momentti, 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 10 luvun 2 §:n 3 ja 4 momentti, 4 §:n 1 momentti ja 5 §, 11 luvun 4 § sekä 14 luvun 2 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 2 a luvun 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 6 momentti ja 14 §:n 4 momentti sekä 11 luvun 4 § laissa 288/2012, 1 luvun 9 § laissa 313/2010 sekä 3 luvun 1 §:n 2 momentti, 7 luvun 10 §:n 1 momentti, 10 luvun 2 §:n 3 ja 4 momentti, 4 §:n 1 momentti ja 5 § sekä 14 luvun 2 a § laissa 1188/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

5 §

5 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *korvauksettomalla määräajalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 a luvussa säädetyn menettelyn tai 2 luvun 11 §:ssä tarkoitetun työmarkkinoilta poissaolon johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan taikka 8 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

8) *korvauksettomalla määräajalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 a luvussa säädetyn menettelyn johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

6 §

Yrittäjä

Yrityksessä työskentelemisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään 2 luvun 4—5 §:ssä.

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään merkittyä osoitettaan.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa sekä 4 luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivyttyä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoima-

6 §

Yrittäjä

Yrityksessä työskentelemisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään 2 luvun 5—8 §:ssä.

9 §

Työssäkäyntialue

Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan. Jos muuhun arvioon ei ole aihetta, henkilön tosiasiallisena asuinpaikkana pidetään hänen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään merkittyä osoitettaan.

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömyysetuuteen on tässä laissa säädettyin edellytyksin oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa tai päätoimisesti työllistyy yrittäjänä tai omassa työssä. Työttömänä pidetään lisäksi kokoaikaisesti lomautettua, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa sekä 4 luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettua henkilöä.

Työnhakijana pidetään henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivyttyä tavoittaa, ja joka julkisesta työvoima-

palvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyllä tavalla:

- 1) on rekisteröity työnhakijaksi *työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään*;
- 2) on pitänyt työnhakunsa työ- ja elinkeinotoimistossa voimassa;
- 3) asioi työ- ja elinkeinotoimistossa toimiston edellyttämällä tavalla.

Kokoaikatyötä hakevana pidetään työnhakijaa, jonka työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön.

1 a §

Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

2 §

Muu kuin työsuhteessa tehty työ

Työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti siltä ajalta, jona hän palkatta osallistuu tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön tai tavanomaiseen talkootyöhön.

Työnhakijalla, joka palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

2 §

Ulkomaalaisen oikeus työttömyysetuuteen

Henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on rajoittamaton oikeus ansiotyöhön Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen perusteella.

Muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ei ole Suomen kansalainen, on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

4 §

Yritystoiminta ja oma työ

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään. Yrityksenä pidetään myös maatalousyrittystä.

Henkilön, joka aloittaa 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetun yritystoiminnan tai oman työn, katsotaan työllistyvän siinä päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Yritystoiminta voidaan katsoa aloitetuksi aikaisintaan varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan aloittamisesta, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Yritystoiminnan ja oman työn aloittamisajankohdasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yritystoiminta tai oma työ katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilön työssäolon perusteella tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan tai oman työn vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

5 §

Yritystoiminnan päättyminen ja keskeytyminen

Päätoimisesti yritystoiminnassa 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoi-

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

4 §

Muu kuin työsuhteessa tehty työ

Työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen tämän lain mukaisesti siltä ajalta, jona hän palkatta osallistuu tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön tai tavanomaiseen talkootyöhön.

Työnhakijalla, joka palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoimintana, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

5 §

Yritystoiminta ja oma työ

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään.

minta todistettavasti on lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta on katsottava lopetetuksi konkurssiin asettamisella tai siinä aiemmin työllistyneen henkilön työkyvyn alennuttua olennaisesti tai kun muutoin on ilmeistä, ettei sitä enää jatketa. Yritystoiminta katsotaan todistettavasti keskeytetyksi, kun yhtiön selvitystilän tai yhtiön purkamista koskevan sopimuksen taikka ammatinharjoittajan tekemien ilmoitusten ja toimenpiteiden perusteella on pääteltävissä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on keskeytetty. Yritystoiminnan tai oman työn päättymisestä tai keskeytymisestä ja siitä vaadittavista selvityksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yritystoiminta katsotaan sivutoimiseksi, jos henkilö on ollut vähintään 10 kuukautta kyseiseen yritystoimintaan liittymättömässä kokoaikatyössä tai muutoin voidaan päätellä yritystoiminnan vaatiman työmäärän olevan niin vähäinen, ettei se ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Yritystoiminnan lopettamista tai vähintään neljän kuukauden keskeytystä ei edellytetä, jos:

- 1) henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista;
- 2) henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta;
- 3) henkilöä on pidettävä palkansaajaan rinnastettavana yrittäjänä;
- 4) yritystoimintaa luonnonolosuhteista johtuen on pidettävä kausiluonteisena; tai
- 5) henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritystoiminnan olennaisuutta osoittava työtulon määrä.

Mitä edellä 3 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa säädetään, sovelletaan 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuun perheenjäseneseen, jolla itsellään ei ole eikä kahden edellisen vuoden aikana ole ollut vähintään 15 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuotamasta äänivallasta eikä muutoinkaan määräysvaltaa yrityksessä. Mitä tämän pykälän 3 momentin 5 kohdassa säädetään, koskee perheenjäsentä yrityksessä, jossa ei työsken-

Henkilön katsotaan työllistyneen yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työ-määrä on niin suuri, että se on esteenä koko-aikatyön vastaanottamiselle. Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi ainakin silloin, kun henkilö on ollut vähintään kahdeksan kuukautta kysei-seen yritystoimintaan tai omaan työhön liit-ty-mättömässä kokoaikatyössä.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yritys-toiminta katsotaan aloitetuksi, kun yritys on:

1) aloittanut varsinaisen tuotannollisen tai taloudellisen toiminnan;

2) merkitty arvonlisäverovelvollisten rekis-teriin;

3) merkitty ennakkoperintärekisteriin; tai

4) merkitty Verohallinnon työnantajarekis-teriin.

Päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllisty-neen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, jona henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt tai yri-tystoiminta tai oma työ on todistettavasti lo-petettu 6—9 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

tele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä. Henkilön päätoimisen työllistymisen katsotaan olleen satunnaista, jos hän on työllistynyt yrityksessä tai omassa työssä yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen ja on pysyvässä toimeksiantosuhteessa pääsääntöisesti yhteen toimeksiantajaan, jonka välittömän johdon ja valvonnan alainen hän on. Lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta luki- en ollut yhteensä enempää kuin yksi ulkopuolinen työntekijä kerrallaan palveluksessaan.

Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota on keskimäärin mahdollista harjoittaa yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan vuodessa. Lisäksi edellytetään, ettei kausiluonteisesta yritystoiminnasta saatu tulo turvaa eikä ole tarkoitettu turvaamaan ympärivuotista toimeentuloa.

5 a §

Oman työn päättyminen

Päätoimisesti omassa työssään 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, kun työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muuten on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa.

Oman työn katsomisesta sivutoimiseksi on voimassa, mitä 5 §:n 2 momentissa sivutoimisesta yritystoiminnasta säädetään.

6 §

Opiskelu

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätoimisen opiskelun lomajaksoja.

Päätoimisina pidetään

1) opintoja, joiden tavoitteena on alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen;

2) lukio-opintoja, kun niiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia; sisäoppilaitoksessa järjestetyt lu-

6 §

Yrityksessä työskentelyn päättyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, henkilön työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos:

1) henkilön työkyky on alentunut pysyvästi ja olennaisesti;

2) henkilö on palkansaajaan rinnastettava yrittäjä, joka esittää selvityksen toimeksiantosuhteen päättymisestä ja jonka ei katsota työllistyneen 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisesti mahdollisten mui-

kio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi; ja

3) ammatillisia ja muita opintoja, kun opintojen opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti, tai jollei opintojen laajuutta ole määritelty opintopisteinä tai -viikkoina, kun opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Henkilön aloittamaa muuta kuin edellä tarkoitettua opiskelua pidetään päätoimisena opiskeluna, jos opintojen vaatima työmäärä, ottaen huomioon opintojen opetussuunnitelman mukainen laajuus, opiskelun sitovuus, henkilön aikaisempi työssäolo ja aiemmin hankkima koulutus, on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin.

den toimeksiantojen tekemiseksi; tai

3) yritystoimintaa on pidettävä kausiluonteisena ja toimintakausi on päättynyt.

Henkilön työkyvyn katsotaan alentuneen pysyvästi ja olennaisesti, jos hän on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain (1244/2004) mukaista päivärahaa, hänen katsotaan edelleen olevan terveydellisistä syistä kykenemätön työhönsä yrityksessä ja hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on vireillä tai hylätty.

Palkansaajaan rinnastettavalla yrittäjällä tarkoitetaan yrittäjää, joka itse osallistuu työsuoritukseen toimeksiantajan määräämällä tavalla, on toimeksiantosuhteessa samoihin harvalukuisiin toimeksiantajiin ja jolla ei ole kiinteää osto- tai myyntipaikkaa tai vastaavaa toimipaikkaa toiminnan harjoittamista varten. Lisäksi edellytetään, ettei hänellä ole viimeksi kuluneen vuoden aikana työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien ollut edellä tarkoitettujen työsuoritusten tekemiseksi palveluksessaan työsuhteessa olevia työntekijöitä muutoin kuin satunnaisesti

Kausiluonteisena pidetään yritystoimintaa, jota luonnonolosuhteista johtuen on mahdollista harjoittaa keskimäärin yhteensä enintään kuuden kuukauden ajan vuodessa.

7 §

Päätoimisen opiskelun päätyminen ja keskeytyminen

Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa. Lukion tai perusopetuksen koko oppimäärää suoritettavaa pidetään aina päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen saakka.

Työnhakijaa ei pidetä päätoimisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella on ilmeistä, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Yliopisto-opiskelijaa, joka on keskeyttänyt opintonsa vähintään vuoden ajaksi, ei keskeytysaikana pidetä päätoimisena opiskelijana.

7 §

Yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn päätyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos:

1) henkilö täyttää 6 §:n 1 tai 3 kohdassa säädetyt edellytykset;

2) henkilön työskentely yrityksessä on päätynyt ja hän on työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa enintään kuuden kuukauden ajan kahden vuoden tarkastelujakson aikana;

3) henkilön työskentely yrityksessä on päätynyt ja työskentely on johtunut yksinomaan työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta tai muihin omaehtoisin opintoihin liittyvästä harjoittelusta;

4) henkilön työ on loppunut tuotantosuunnann lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta;

5) henkilö on lomautettu kokoaikaisesti ja yrityksestä on lomautettu taikka irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä vuoden tarkastelujakson aikana vähintään yksi työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen;

6) henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetusta syystä ja yrityksessä on myös vähintään yksi muu työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen ja jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet samasta syystä; tai

7) henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu yritystoiminnan olennaisuutta osoittava työtulon määrä eikä yrityksessä työskentele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettuun perheenjäseneen, jolla itsellään ei ole eikä kahden edellisen vuoden aikana ole ollut vähintään 15 prosenttia yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta eikä muutoinkaan vastaavaa määräysvaltaa yrityksessä. Edellä 1 momentin 5 ja 6 kohdassa säädetyn soveltaminen edellyttää lisäksi, että perheenjäsen on vakuutettu muun lain kuin yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti.

8 §

Yritystoiminnan lopettaminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yritystoiminta katsotaan lopetetuksi, jos:

1) tuomioistuimien on velallisen tai velkojan aloitteesta tehnyt päätöksen konkurssiin asettamisesta;

2) osakeyhtiö tai osuuskunta on asetettu selvitystilaan;

3) muun yhtiön kuin osakeyhtiön purkamisesta on tehty kaikkien yhtiömiesten kesken sopimus;

4) tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on päättynyt ja henkilö on:

a) luopunut yrittäjän eläkelain tai maata-

*lousyrittäjän eläkelain mukaisesta eläkeva-
kuutuksesta;*

*b) jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yri-
tyksen poistamiseksi ennakkoperintärekiste-
ristä;*

*c) jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yri-
tyksen poistamiseksi työnantajarekisteristä;
ja*

*d) jättänyt Verohallinnolle joko ilmoituksen
yrityksen poistamiseksi arvonnäköverovelvol-
listen rekisteristä tai yritystoiminnan keskey-
tymisestä; tai*

*5) muiden 1—4 kohdassa mainittuihin ver-
rattavien seikkojen perusteella on ilmeistä,
että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta
on kokonaan päättynyt.*

9 §

Oman työn lopettaminen

Päätoimisesti omassa työssään työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyneen siinä siihen ajankohtaan asti, jona työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muuten on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa.

10 §

Opiskelu

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Rajoitus koskee myös päätoimisen opiskelun lomajaksoja.

Päätoimisina pidetään

1) opintoja, joiden tavoitteena on ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon taikka yliopistossa suoritettavan alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaminen;

2) lukio-opintoja, joiden oppimäärän mukainen laajuus on yhteensä vähintään 75 kurssia; sisäoppilaitoksessa järjestetyt lukio-opinnot katsotaan kuitenkin aina päätoimiseksi;

3) muita kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opintosuunnitelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä tai kolme opintoviikkoa opiskelukuukautta kohti; sekä

4) muita kuin 1—3 kohdassa tarkoitettuja opintoja, joiden opetusohjelman mukainen laajuus on keskimäärin vähintään 25 viikkotuntia.

Työnhakijaa ei pidetä päätoimisena opiskelijana, jos opiskeluaikaisen vakiintuneen työssäolon tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella voidaan katsoa, ettei opiskelu ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle.

Jos työvoimakoulutuksena järjestetyt opinnot, työttömyysetuudella tuetut työnhakijan omaehtoiset opinnot tai kotoutumisen edistämiseksi annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettuja omaehtoisia opintoja on järjestetty jaksoissa, työnhakijaa ei kyseisten opintojen perusteella pidetä päätoimisena opiskelijana jaksojen välisenä aikana.

11 §

Työmarkkinoilta poissaolo

Työnhakijalla, joka on ollut työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää pätevää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Työnhakijan katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä taikka ollut 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävässä palvelussa tai ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Henkilöllä on pätevä syy olla poissa työmarkkinoilta sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen, opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, alle kouluikäisen lapsen hoidon, vammaisen tai vanhuksen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta

11 §

Päätoimisen opiskelun päätyminen

Päätoimisesti opiskelleen henkilön opiskelua pidetään päätoimisena siihen saakka, kun hän on todisteellisesti päättänyt opintonsa.

Lukion tai perusopetuksen koko oppimäärää suorittavaa pidetään aina päätoimisena opiskelijana lukukauden päättymiseen saakka. Jos henkilö osallistuu vähintään kahden aineen ylioppilaskirjoituksiin seuraavan tai sitä seuraavan lukukauden aikana suoritettavaan lukion oppimäärän tai ammatillisen tutkinnon, häntä pidetään päätoimisena opiskelijana kyseisen lukukauden päättymiseen saakka.

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, henkilö on 1 momentissa tarkoitettulla tavalla todisteellisesti päättänyt opintonsa, jos:

- 1) hän on valmistunut opinnoista;
- 2) hän on eronnut oppilaitoksesta tai luopunut opinto-oikeudesta yliopistossa;
- 3) hän on menettänyt opinto-oikeutensa tai se on peruutettu;
- 4) hän on suorittanut ammatillisen osatutkinnon eikä jatka opintojaan;
- 5) työvoimakoulutus on päättynyt eikä henkilö jatka opintojaan;
- 6) näyttötutkintoon valmistava koulutus on päättynyt; tai

7) opinnot ovat olleet todisteellisesti keskeytyneenä vähintään vuoden.

12 §

Työmarkkinatuen odotusaika

Työmarkkinatukea maksetaan 21 viikon odotusajan jälkeen työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt tämän lain mukaista työssäoloehdotoa, eikä ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusaika alkaa työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä, korvauksettoman määräajan päättymisestä tai työssäolovelvoitteen täyttymisestä lukien taikka siitä ajankohdasta lukien, jona henkilön oikeus työttömyysetuuteen palautuu 16 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröidytyään yhteensä 21 viikon ajan:

- 1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä;
- 2) työllistynyt yrittäjänä;
- 3) ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa; tai
- 4) ollut muussa työllistymistä edistävässä palvelussa kuin kuntouttavassa työtoiminnassa.

Odotusajasta vähennetään aika, jona työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltävien kahden vuoden aikana ollut edellä 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työmarkkinoilla.

Poiketen 2 ja 3 momentista odotusaikaan ei lueta aikaa, jonka työnhakija on ollut työmarkkinoilla päätoimisen opiskelun, siihen liittyvän lomajakson tai eri oppilaitosten välisen lomajakson aikana. Lisäksi odotusaikaan ei lueta työmarkkinoilla oloa korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen aikana taikka aikana, jona työnhakijalle ei makseta työttömyysetuutta 13 §:n 2 ja 3 momentissa ja 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia.

13 §

***Ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta
vailla olevan nuoren oikeus työttömyysetuuteen***

Alle 25-vuotiaan nuoren, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (koulutusta vailla oleva nuori), on tullut hakea edellisessä syyslukukaudella alkavia opintoja koskevassa haussa vähintään kahta opiskelupaikkaa, joiden opiskelijaksi ottamisen perusteet nuori täyttää. Opinnot voivat olla tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta tai ainoastaan peruskoulun oppimäärän suorittaneella 10 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja lukio-opintoja. Koulutukseen hakeutumisen velvollisuutta ei voi täyttää hakeutumalla työvoimakoulutukseen. Syyslukukauden katsotaan alkavan 1 päivänä syyskuuta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen syyslukukauden alkamisesta lukien, jos hän ilman pätevää syytä:

1) on jättänyt hakematta opiskelupaikkaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;

2) on omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei tule valituksi 1 momentissa tarkoitettuun opiskelupaikkaan; tai

3) on muulla tavalla kieltäytynyt 1 momentissa tarkoitettua opiskelupaikasta.

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on ilman pätevää syytä keskeyttänyt 1 momentissa tarkoitettut opinnot, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen keskeyttämisestä lukien.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen

14 §

Koulutukseen hakemisvelvollisuuden korvaaminen muilla toimilla

Työllistymissuunnitelmassa ja sitä korvaavassa suunnitelmassa voidaan sopia opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen sekä opiskelupaikan hakemista korvaavista toimituksista, jos syynä on:

- 1) nuoren terveydentila;
- 2) nuoren oppimisvaikeudet;
- 3) nuoren kielitaito;
- 4) nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin; tai
- 5) muu edellä mainittuihin verrattava seikka.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna seikkana ei pidetä asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen suorittamista, ellei siihen ole erityistä syytä.

Jos koulutusta vailla olevan nuoren kanssa on työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittu opiskelupaikan hakemisesta 13 §:stä poiketen ja nuori ilman pätevää syytä laiminlyö opiskelupaikan hakemisen, hän menettää oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen laiminlyönnistä lukien.

15 §

Pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa tai keskeyttää opinnot

Koulutusta vailla olevalla nuorella on pätevä syy jättää hakematta opiskelupaikkaa ja keskeyttää 13 §:n 1 momentissa tarkoitetut opinnot 14 §:n 1 momentin 1—3 ja 5 kohdassa tarkoitetusta syystä. Opintojen keskeyttämisen osalta edellytetään lisäksi, ettei opintoja ole ollut mahdollista järjestää nuoren terveydentila, oppimisvaikeudet ja kielitaito huomioon ottaen.

16 §

**Koulutusta vailla olevan nuoren työttömyys-
turva-oikeuden palautuminen**

Koulutusta vailla olevalla nuorella, joka on menettänyt oikeutensa työttömyysetuuteen 13 §:n 2 tai 3 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia, on oikeus työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen, jos:

1) hän on suorittanut tutkintoon johtavan, ammatillisia valmiuksia antavan koulutuksen; tai

2) hän on toiminut vähintään 21 kalenteriviikon ajan 2 a luvun 14 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 13 §:n 2 ja 3 momenttia, 14 §:n 3 momenttia eikä 2 a lukua, jos:

1) hän on jo menettänyt oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen 13 §:n 2 tai 3 momentissa taikka 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia; ja

2) hänen oikeutensa työttömyyden perusteella maksettavaan työttömyysetuuteen ei ole palautunut 1 momentin perusteella. Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

Oikeudesta työttömyysetuuteen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta säädetään 10 luvussa.

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista an-

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista an-

netun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

netun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 42 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

12 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

12 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työttömyyspäivärahaan oikeutetun alle 20-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan osalta 1 momentin 1 kohdan mukaisena koulutuksena pidetään myös ammatillista koulutusta, johon voidaan myöntää opintotukea.

Koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen hänen kieltäytyttyään omaehtoisesta koulutuksesta tai keskeytettyään koulutuksen säädetään 2 luvun 13—16 §:ssä.

14 §

Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

14 §

Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

Mitä 1—13 §:ssä säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen aikana.

Mitä 1—13 §:ssä sekä 2 luvun 13 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen aikana.

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

1 §

Ikä

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

1 §

Ikä

Sen estämättä, mitä 1 momentissa ja julkisesta työvoimapolitiittisesti moitittavasta työssäolovelvoituksesta annetun lain 1 luvun 8 §:n 1 momentissa säädetään, työttömyysetuutta myönnetään henkilölle sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 65 vuotta, jos hänen työntekonsa on estynyt tämän lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa, 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa mainituista syistä taikka jos hänet on kokoaikaisesti lomautettu. Työttömyysetuus myönnetään enintään sen kalente-

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työttömyysetuutta myönnetään henkilölle sen kalenterikuukauden jälkeen, jona hän täyttää 65 vuotta, jos hänen työntekonsa on estynyt tämän lain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 14 kohdassa, 4 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa mainituista syistä taikka jos hänet on kokoaikaisesti lomautettu. Työttömyysetuus myönnetään enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta.

rikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 68 vuotta.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

10 §

Ostavastuuuauka

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana (*ostavastuuuauka*). Ostavastuuuaukaan ei lueta 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettuun odotusaikaan tai korvauksettomiin määräaikoihin taikka työssäolovelvoitteisiin sisältyviä työttömyyspäiviä.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

10 §

Ostavastuuuauka

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viisi työpäivää enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana (*ostavastuuuauka*). Ostavastuuuaukaan ei lueta 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun odotusaikaan tai korvauksettomiin määräaikoihin taikka työssäolovelvoitteisiin sisältyviä työttömyyspäiviä *eikä päiviä, joilta henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 2 luvun 13 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 14 §:n 3 momentissa säädettyjen rajoitusten takia.*

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Työmarkkinatukeen ei ole oikeutta työttömyysajalta alle 25-vuotiaalla, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta (ammatillista koulutusta vailla oleva nuori).

Poiketen 1 momentista oikeus työmarkkinatukeen on 18—24-vuotiaalla ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella, jolle ei hänen aktiivisesta työhaustaan ja koulutukseen hakeutumisestaan huolimatta ole kyetty järjestämään työtä, koulutusta tai 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävää palvelua. Työmarkkinatukioikeuden säilyttäminen edellyttää, että

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

hän on halukas ottamaan vastaan työtä, koulutusta ja osallistumaan 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin palveluihin sekä aktiivisesti ja jatkuvasti hakeutuu soveltuvaan 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen.

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

1) kieltäytynyt, eronnut tai erotettu työstä tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuun työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;

2) kieltäytynyt työharjoittelusta, työkokeilusta tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuun työ- ja koulutuskokeilusta tai keskeyttänyt tällaisen palvelun; taikka

3) jättänyt hakeutumatta hänelle soveltuvaan ammatilliseen koulutukseen, johon voidaan myöntää opintotukea, taikka kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystä erotettu tällaisesta koulutuksesta.

Alle 25-vuotiaalla, joka on menettänyt 3 momentin mukaisesti oikeutensa saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, on uudelleen oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen sen jälkeen, kun hän:

1) on suorittanut 1 momentissa tarkoitettua koulutuksen; tai

2) ollut työssäoloahtoon luettavassa työssä tai ollut työharjoittelussa, työkokeilussa tai työvoimapolitiittisessä aikuiskoulutuksessa vähintään viisi kuukautta (työssäolovelvoite).

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 a luvun 13 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään pätevästä syytä kieltäytyä työllistymistä edistävästä palvelusta tai keskeyttää palvelu.

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren oikeuteen saada työmarkkinatukea sovelletaan myös, mitä 2 a luvun 14 §:ssä säädetään toistuvasta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä.

3 §

(kumotaan)

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren katsotaan 2 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla hakeutuvan aktiivisesti ja jatkuvasti koulutukseen, jos hän hakeutuu jokaisessa yhteishaussa useaan sellaiseen tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen, jonka pohjakoulutusvaatimukset ja mahdolliset muut opiskelijaksi ottamisen perusteet hän täyttää. Hakuvaihtoehtoihin voidaan lukea siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään hakeutuminen yhteishaun piiriin kuulumattomaan, tutkintoon johtavaan ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen sekä hakeutuminen yhteishaussa lukiioon. Aktiiviseen koulutukseen hakeutumiseen vaadittavien hakuvaihtoehtojen lukumäärästä ja opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun mukaisessa työllistymissuunnitelmassa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 luvun mukaisessa aktivointisuunnitelmassa on sovittu 1 momenttia laajemmasta koulutukseen hakeutumisesta, aktiivisena ja jatkuvana koulutukseen hakeutumisena pidetään suunnitelman toteuttamista.

Maahanmuuttajan osalta ammatilliseen koulutukseen hakeutumisella tarkoitetaan hakeutumista hänen kotoutumissuunnitelmaansa sisältyvään koulutukseen, johon voidaan myöntää opintotukea.

Ammatillista koulutusta vailla olevaan nuoreen ei sovelleta 2 luvun 7 §:n 3 momenttia.

4 §

(kumotaan)

Odotusaika

Työmarkkinatukea maksetaan vasta viiden kuukauden odotusajan jälkeen työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt työssäoloahtoa, eikä ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusaika alkaa työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä, korvauksettoman määräajan päättymisestä tai

Voimassa oleva laki

työssäolovelvoitteen täyttymisestä lukien.

Odotusaika täyttyy, kun työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröidyttään ollut yhteensä viisi kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä, yrittäjänä tai työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa taikka 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitetussa työllistymistä edistävässä palvelussa.

Odotusajasta vähennetään aika, jona työnhakija on työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymistä edeltävien kahden vuoden aikana ollut edellä 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työmarkkinoilla.

Poiketen 2 ja 3 momentista odotusaikaan ei lueta aikaa, jonka työnhakija on ollut työmarkkinoilla päätoimisen opiskelun tai siihen liittyvän lomajakson tai eri oppilaitosten välisen lomajakson taikka korvauksettoman määräajan tahi työssäolovelvoitteen aikana.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan työllistymistä edistävien palvelujen ajalta, vaikka työnhakijalla ei ole työttömänä ollessaan oikeutta etuuteen, jos se johtuu:

- 1) korvauksettomasta määräajasta;
- 2) työssäolovelvoitteesta;
- 3) 5 luvun 13 §:ssä tai 7 luvun 10 §:ssä säädetystä omavastuuajasta;
- 4) 7 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitetusta tarveharkinnasta;

- 5) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta ammatilliseen koulutukseen liittyvästä rajoituksesta;
- 6) 8 luvun 4 §:ssä säädetystä odotusajasta.

Poiketen 3 momentista työttömyysetuutta ei makseta kuntouttavan työtoiminnan ajalta, jos oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 3 momentin 2, 5 tai 6 kohdassa mainitusta syystä.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

Työttömyysetuutta maksetaan työllistymistä edistävien palvelujen ajalta, vaikka työnhakijalla ei ole työttömänä ollessaan oikeutta etuuteen, jos se johtuu:

- 1) korvauksettomasta määräajasta;
- 2) työssäolovelvoitteesta;
- 3) 2 luvun 12 §:ssä säädetystä työmarkkinatuen odotusajasta;
- 4) 2 luvun 13 ja 14 §:ssä tarkoitetusta ammatilliseen koulutukseen liittyvästä rajoituksesta;

- 5) 5 luvun 13 §:ssä tai 7 luvun 10 §:ssä säädetystä omavastuuajasta; tai
- 6) 7 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitetusta tarveharkinnasta.

Poiketen 3 momentista työttömyysetuutta ei makseta kuntouttavan työtoiminnan ajalta, jos oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 ja 9 luvussa tarkoitettun koulutuksen aikana ei sovelleta tämän lain 2, 2 a ja 8 luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Työvoimakoulutuksen ja työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun aikana ei sovelleta tämän lain 2 ja 2 a luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

5 §

Työvoimapoliittista aikuiskoulutusta koskevat erityissäännökset

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettuun työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla maksetaan koulutuksen ajalta työttömyysetuutta kuten 2 §:ssä säädetään työttömän oikeudesta työttömyysetuuteen, vaikka:

- 1) hänet on 2 luvun 4 tai 5 §:n nojalla katsottava päätoimiseksi yrittäjäksi; tai
- 2) hän ei ole työtön tai lomautettu, jos hän on työttömyysuhan alainen.

Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 1 kohdan perusteella, hänelle maksetaan koulutuksen ajalta peruspäivärahaa, ansiopäivärahan perusosaa tai työmarkkinatukea sekä lapsikorotusta. Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 2 kohdan perusteella, hänellä on oikeus myös 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen ansiopäivärahan ansio-osaan.

Jos koulutus järjestetään jaksotettuna erillisiin kokonaisuuksiin siten, että koulutusjaksot eivät liity yhtäjaksoisesti toisiinsa, opiskelija ei ole koulutusjaksojen välisenä aikana työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa.

5 §

Työvoimakoulutusta koskevat erityissäännökset

Työvoimakoulutukseen osallistuvalla maksetaan koulutuksen ajalta työttömyysetuutta kuten 2 §:ssä säädetään työttömän oikeudesta työttömyysetuuteen, vaikka:

- 1) hänet on 2 luvun 5 §:n nojalla katsottava päätoimiseksi yrittäjäksi; tai
- 2) hän ei ole työtön tai lomautettu, jos hän on työttömyysuhan alainen.

Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 1 kohdan perusteella, hänelle maksetaan koulutuksen ajalta peruspäivärahaa, ansiopäivärahan perusosaa tai työmarkkinatukea sekä lapsikorotusta. Jos opiskelijalla on oikeus työttömyysetuuteen 1 momentin 2 kohdan perusteella, hänellä on oikeus myös 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen ansiopäivärahan ansio-osaan.

Jos koulutus järjestetään jaksotettuna erillisiin kokonaisuuksiin siten, että koulutusjaksot eivät liity yhtäjaksoisesti toisiinsa, opiskelija ei ole koulutusjaksojen välisenä aikana työvoimakoulutuksessa.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetystä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä;

3) 7 luvun 3 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetystä matka-avustuksena maksettavasta työmarkkinatuesta;

4) 8 luvussa säädettyistä työmarkkinatuen erityisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

5) työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa sekä 4 momentissa, 3 §:ssä sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

6) julkisesta työvoimapolitiittisesta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa säädetystä muutosturvan piiriin kuulumisesta;

7) julkisesta työvoimapolitiittisesta annetun lain 9 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitettua todisteellisesta keskeytyksestä ja 5—7 §:ssä säädetystä työttömyysetuudella tuettavasta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta;

8) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytyksestä;

9) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon 2 luvun 1 ja 3 §:ssä säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon, joka koskee oikeutta työmarkkinatukeen, koskemaan

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) tarvittaessa 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetystä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä;

3) 7 luvun 3 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetystä matka-avustuksena maksettavasta työmarkkinatuesta;

4) *työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 momentin 1—4 kohdassa sekä 4 momentissa, 3 §:n 3 kohdassa sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;*

5) *työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan;*

6) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 10 §:ssä säädetystä muutosturvan piiriin kuulumisesta;

7) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä opintojen todisteellisesta keskeytyksestä sekä 5—7 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

8) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytyksestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voi:

1) antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapolitiittisen lausunnon 2 luvun 1 ja 3 §:ssä säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä;

2) muuttaa työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon, joka koskee oikeutta työmarkkinatukeen, koske-

oikeutta työttömyyspäivärahaan;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapolitiittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Jos lausuntoa pyydetään ryhmälomautetusta tai henkilöstä, jonka työnteko on estynyt säästeeen vuoksi, lausunto annetaan vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määrääjäksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää. Ryhmälomautettuja työntekijöitä ovat myös 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut henkilöt.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllisyyden edistämistoimikunta voi antaa lausunnon työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt 2 momentissa tarkoitettulla tavalla 2 a luvun 1, 4 tai 14 §:n taikka 8 luvun 2 §:n perusteella antamaansa työvoimapolitiittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä. Lisäksi työllisyyden edistämistoimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea työ- ja elinkeinotoimistoa työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisälly-

maan oikeutta työttömyyspäivärahaan;

3) siirtää työ- ja elinkeinotoimiston antaman työvoimapolitiittisen lausunnon toiselle työttömyysetuutta maksavalle laitokselle;

4) korjata työ- ja elinkeinotoimiston antamassa työvoimapolitiittisessa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun niihin verrattavan selvän virheen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

tettävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

2 a §

Apurahakauden laskeminen

Jos apurahapäätöksestä tai muutoin ei käy ilmi 2 luvun 11 §:n 2 momentissa sekä 5 luvun 3 §:n 2 momentissa, 7 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu apurahakausi, apurahakauden kesto lasketaan jakamalla työskentelyyn myönnetty apuraha myöntövuoden verottoman apurahan kuukausimäärällä.

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

2 a §

Apurahakauden laskeminen

Jos apurahapäätöksestä tai muutoin ei käy ilmi 5 luvun 3 §:n 2 momentissa, 7 §:n 2 momentissa ja 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu apurahakausi, apurahakauden kesto lasketaan jakamalla työskentelyyn myönnetty apuraha myöntövuoden verottoman apurahan kuukausimäärällä.

1. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

2. Työnhakijan opintoihin, jotka ovat alkaneet ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 2 luvun 6 §:ää.

3. Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta yliopisto-opintojen keskeyttämisen perusteella sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita 2 luvun 7 §:n 3 momenttia ja 8 luvun 3 §:n 4 momenttia, jos yhdenjaksoinen keskeytys on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

4. Koulutusta vailla olevan nuoren työvoimapolitiittisesti moitittavaan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5. Tämän lain 10 luvun 2 §:n 4 momenttia sovelletaan, jos kuntouttava työtoiminta on alkanut 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen.

6. Jos työnhakija on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 11 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitettu ryhmälomautettu ja lomautus tai muu tilanne, johon sovelletaan ryhmälomautusmenettelyä, alkaa viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2013, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä lomautuksen tai muun edellä tarkoitetun tilanteen päättymiseen asti.

76
Voimassa oleva laki

HE 134/2012 vp
Ehdotus

*7. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.*

2.

Laki**vuorotteluvapaalain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1127/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Sijainen

Sijainen

 Sijaiseksi ei voida palkata henkilöä, jota pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuna päätoimisena opiskelijana.

 Sijaiseksi ei voida palkata henkilöä, jota pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna päätoimisena opiskelijana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Jos sopimus vuorotteluvapaasta on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sijaiseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 6 §:n 5 momentin 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 290/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa eikä silloin, kun henkilö:

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa eikä silloin, kun henkilö:

3) on työttömyysturvalain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai
 4) osallistuu työttömyysturvalain 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

3) on työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai
 4) osallistuu *työttömyysturvalaissa* tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.

4.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 10 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1172/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

2 luku

Toimeentulotuen rakenne ja suuruus**Toimeentulotuen rakenne ja suuruus**

10 §

10 §

*Alennettu perusosa**Alennettu perusosa*

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapoliittisesta toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa, tai hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapoliittista toimenpidettä ole voitu tarjota taikka ammatillista koulutusta vailla oleva, täysi-ikäinen alle 25-vuotias on keskeyttänyt koulutuksen tai kieltäytynyt koulutuksesta niin, että hän ei ole työttömyysturvalain 8 luvun 2 §:n perusteella oikeutettu työttömyysetuuteen;

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta *julkisesta työvoimapalvelusta*, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa, tai hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai *julkista työvoimapalvelua* ole voitu tarjota taikka ammatillista koulutusta vailla oleva, täysi-ikäinen alle 25-vuotias on keskeyttänyt koulutuksen tai kieltäytynyt koulutuksesta niin, että hän ei ole työttömyysturvalain 2 luvun 13 tai 14 §:n perusteella oikeutettu työttömyysetuuteen;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanoon edellyttämiin toimiin.